

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

1930 — 1931 MOKSLO METAIS

KAUNAS
VYTAUTO DIDŽ. UNIVERSITETO LEIDINYS
1931

„Spindulio“ B-vės spaustuvė

Materija ir energija.

Vytauto Didžiojo Universiteto Rektoriaus prof. V. Čepinskio prakalba, pasakyta per imatrikuliacijos aktą 1930 metų rugsėjo 15 dieną.

GERBIAMIEJI,

Pagal nusistovėjusią jau mūsų universitete tvarką man tenka prabilti į Jus moksliško turinio tema, artima mano specialybei. Aš pasirinkau temą: „Materija ir Energija“ visų pirma todėl, kad šitie dalykai turi pagrindinės reikšmės fizikos ir chemijos mokslams, kuriuos aš čia atstovauju. Bet ne mažesnės reikšmės turi šitie dalykai ir biologijai, nes pasiekus materijos dalelėms pakankamo sudėtingumo ir ypatingos struktūros, tos dalelės tampa gyvybės apsireiškimų arena. Ir visuomenės moksluose tenka liesti šituos dalykus, ypač politinėje ekonomijoje, kada eina kalba apie turtų gamybą ir jų padalinimą, nes abudu tie klausimai yra surišti su materialinių kūnų sudėtimi ir struktūra. Galop, filosofija negali išvengti klausimo, kokie yra santykiai tarp materijos ir proto arba tarp materijos ir dvasios. Ir net ir teologija turi didelę inkarnacijos problemą. Vienu žodžiu, ar Jūs pradėsite savo studijas universitete nuo gamtos mokslų, ar nuo visuomenės mokslų ir filosofijos, ar nuo teologijos, Jūs tuojau susidursite su materijos problema. Be to, trumpai atpasakodamas čionai materijos ir energijos sąvokų evoliuciją, aš kaip tiktai sugebėsiu Jums demonstruoti charakteringiausius moksliškos minties bruožus.

Aš neturiu jokios galimybės išdėstyti čionai įvairias pažiūras į materiją nuo tų tolimų laikų, kada šita sąvoka pasirodo filosofijoje. VI ir V amžiuje prieš Kristų graikų filosofai charakterizavo materiją dviem požymiais: slankumu erdvėje ir judėjimu. Reikia pasakyti, kad materija ir judėjimas betarpiai veikia mūsų jutimo organus ir todėl apie tuos dalykus mes

visų pirma gauname supratimą. Tiksliau būtų pasakyti, kad ne materija veikia mūsų organus, bet fiziniai kūnai, kurie yra ne kas kita, kaip materijos agregacijos atskirose erdvės dalyse.

Kalbėdami apie materiją, senesnieji graikų filosofai manė, kad materijos struktūra yra tolydinė, kad materija yra kontinuumas. Vėliau, V amžiuje prieš Kristų, Demokritas pripažino materijai diskretinę struktūrą. Jo manymu, materija susideda iš labai mažų dalelių, nedalomų, vadinamų atomų, su protarpiais tarp tų atomų, žymiai didesniais negu patys atomai. Tie materijos atomai yra nenurimstančio intensyvaus judėjimo stovyje. Taigi Demokritas yra atomistiniai — kinetinės materijos teorijos tėvas.

Beveik 20 amžių vėliau Galilejus suranda inerciją kaipo bendrą visokios materijos požymį. Keliasdešimts metų vėliau Newtonas suranda gravitaciją: visoki materija atkakliai pasilieka tokiam ramybės arba tolygaus tiesialinio judėjimo stovyje, kokiame ji yra, ir tik išorinės jėgos įtakoje ji keičia tą savo stovį. Tai yra inercijos arba materijos pasyvumo dėsnis. Dvi materijos dalelės traukia viena kitą jėga, kuri yra proporcinga tų dalelių masėms ir atvirkščiai proporcinga jų atstumo kvadratui. Tai yra Newtono gravitacijos dėsnis. Paslaptingu neišaiškintu dalyku pasilieka čionai veikimas vienos materialinės dalelės kitą per tuštumą, vadinamą „actio in distans". Tarp dangiškų kūnų veikia traukos jėga, bet tie kūnai yra tuštumoje.

XVIII amžiaus pabaigoje nustatomas materijos tvarumo dėsnis, einant kuriuo žmogus negali nei sukurti nei panaikinti materijos. Materijos kiekis nuo amžių yra tas pats. XIX amžiuje anglas Daltonas paremia chemijos faktais atominę materijos struktūrą ir padeda pagrindus naujųjų laikų materijos atominei teorijai.

Tais pačiais laikais tarp fizikų ir chemikų įsivyrauja nusistatymas, kad daug tiksliau ir patogiau operuoti ne jėgomis, o energija, nepaisant to, kad jėga irgi yra toksai dalykas, kuris betarpiai veikia mūsų jutimo organus. Energija vadinama kūno arba kūnų sistemos sugebėjimas atlikti tam tikrą darbą, kitaip sakant energija yra ne kas kita, kaip toje ar kitoje formoje sutaupytas mechaniškas darbas, be kurio žmogus apseiti negali, ir

todėl energija matuojama ir išreiškiama darbo vienetais, ergais. Konstatuojama įvairios energijos rūšys, kaip mechaninė, šilimos, chemijos, elektrinė, magnetinė ir šviesos energija. XIX amžiaus pirmoje pusėje aiškiai nustatomas energijos tvarumo dėsnis, kaipo lygiagretis materijos tvarumo dėsniui. Energijos nei sukurti nei panaikinti negalima: jos kiekis kosmose yra pastovus dydis.

Kada 1890 metais aš įstojau į Peterburgo universiteto matematikos-fizikos fakultetą, tai materijos ir energijos problema atrodė taip. Buvo nustatyta apie 80 įvairių rūšių materijos, vadinamų chemiškų elementų. Plačiai buvo išvystyta ir intensyviai naudojama molekuliniai-atomistinė materijos teorija. Tarp chemikų ir fizikų viešpatavo įsitikinimas, kad negalima vienos rūšies materiją paversti kitos rūšies materija, kad alchemikų pastangos pagaminti auksą iš prastesnių ir pigesnių metalų, arba duoną iš akmens yra tuščia svajonė. Tai reiškia, kad atomai įvairių materijos rūšių yra absoliučiai nekintami padarai ir, tariant Mendelejevo žodžiais, yra tikri pasaulio šulai ir individualybės principo nešiotojai. Į materiją ir energiją buvo žiūrima kaipo į du ankštai susijusius dalykus, kaipo į to paties medalio dvi puses. Tarp šviesos ir elektros buvo nustatyti intymūs ryšiai, nes jau 1866 metais buvo paskelbta Maxwellio elektromagnetinė šviesos teorija, kurios esmė yra ta, kad šviesa yra išdava elektriškai užtaisytų dalelių periodinio judėjimo. Periodinis šviesos pobūdis arba vadinama šviesos bangų teorija buvo dar anksčiau nustatyta. XVII ir XVIII amžiuje ėjo smarkūs ginčai tarp korpuskulinės šviesos teorijos ir bangų teorijos. Autorium korpuskulinės šviesos teorijos buvo Newtonas. Jo nuomone, šviečiantieji kūnai išmeta labai mažas ir labai lengvas daleles, kurios skleidžiasi erdvėje tiesiomis linijomis ir pasiekę akį veikia retiną ir sudaro šviesos įspūdį. Iš šitos Newtono teorijos arba hypotezės, paremtos Fermat'o principu, kuris sako, kad šviesos spindulys, pereidamas iš vienos vietos į kitą vietą, eina visuomet tokiu keliu, kad perėjimo laikas būtų kuo trumpiausias, išaugo geometrinė optika, kuri apima šviesos sklidimo, šešėlių susidarymo, refleksijos ir refrakcijos fenomenus, t. y. fenomenus didelių užsimojimų. Bet nuo senų laikų buvo žino-

ma, kad eidami per siaurus plyšius šviesos spinduliai užlenkia. Buvo žinomos gražios laumės juostos plonų plokštelių spalvos, ir Newtonas pats surado savo žiedus ir davė jų matematišką teoriją. Tai yra interferencijos ir difrakcijos apsireiškimai. Jeigu lygiagrečių, monochromatinių spindulių pluoštas pereina per siaurą plyšį, tai ant ekrano ties plyšiu susidaro šviesos vaizdas, o į abi puses nuo to šviesaus vaizdo seka tamsūs ir šviesūs bruožai periodiniai. Mes čia turime periodinį šviesos energijos pasidalinimą erdvėje tuo pačiu laiku. Aišku, kad čia spinduliai eina ne tiesiomis linijomis, kaip turėtų būti, jeigu jie būtų sudaryti iš korpuskulų, o kreivomis linijomis, ir šito difrakcijos fenomeno, lygiai kaip ir interferencijos fenomeno Newtono korpuskulinė teorija nesugebėjo išaiškinti.

Newtono laikų žmogus ir taip pat didelis fizikas olandas Huyghens'as iš pat pradžios žiūrėjo į šviesą kaipo į periodinį fenomeną ir XVII amžiuje paskelbė šviesos bangų teoriją. Bet Huyghens'as nesugebėjo įrodyti savo teorijos, nesugebėjo atremti Newtono užmetimo, kad jeigu šviesa susideda iš bangų, tai ir šviesos srityje turi pasireikšti interferencijos fenomenai kaip jie reiškiasi garso srityje. Šviesos interferencija buvo įrodyta tik XIX amžiuje anglo Youngo. Vėliau, einant tuo pačiu principu buvo išaiškinta šviesos difrakcija ir daugiausia Fresnelio pastangomis buvo galutinai nustatyta šviesos bangų teorija. Maxwellis vėliau teoretiniais samprotavimais įrodė, kad bet kuris elektromagnetinis sąjudis yra elektromagnetinių bangų išteklis ir kad tos elektromagnetinės bangos skleidžiasi erdvėje šviesos greitumu. Vadinasi, iš esmės tarp šviesos bangų ir elektromagnetinių bangų skirtumo nėra. Bet ir elektromagnetinių bangų buvimas buvo eksperimentiniai įrodytas tik 1887 metais Bonnos fiziko Hertzo, ir tasai įrodymas privedė paskum prie radio išradimo.

Elektromagnetinės bangos veikia mūsų akį kaipo šviesa tiktai tada, kada jos pasiekia tam tikrą dažnumą. Dažnumu mes vadiname skaičių bangų, kuris susidaro per vieną sekundę. Bangos ilgiu mes vadiname atokumą tarp dviejų bangos kuprų arba tarp dviejų bangos slėnių, aplamai tarp dviejų bangos taškų, kurie yra toje pačioje judėjimo fazėje. Bangos periodu

mes vadiname laiką, per kurį susidaro viena banga arba per kurį įvyksta vienas pilnas dalelės svyravimas arba judėjimas ratu. Pažymėsime bangos ilgį ženklu λ, bangų sklidimo greitumą ženklu c ir periodą ženklu T. Tad mes turime $\lambda = cT$, arba $T = \frac{\lambda}{c}$ arba $\frac{1}{T} = \frac{c}{\lambda}$. Bet dydis, atvirkščias periodui, yra dažnumas kurį mes žymėsime raide ν. Taigi dažnumas $\nu = \frac{c}{\lambda}$.

Radio antena dažniausia paleidžia bangas, sakysime, 3 metrų ilgio. Taigi tokių elektromagnetinių bangų dažnumas yra $\nu = \frac{3.10^{10}}{3.10^{2}} = 10^{8}$. Čia 3.10^{10} cm. per sekundę yra elektromagnetinių bangų greitumas tuštumoje (tai yra ir šviesos greitumas). Vadinasi, radio antena dažniausia leidžia bangas, kurios atsikartoja 100 milionų sykių per sekundę. Tokio dažnumo bangos neveikia mūsų jutimo organų. Bet elektromagnetinės bangos, kurių ilgis yra nuo 0,00008 cm. iki 0,00004 veikia mūsų akį kaip matomoji šviesa. Šitų bangų dažnumas yra tarp 400 trilionų ir 800 trilionų per sekundę. Dar didesnio dažnumo bangos nebeveikia mūsų akį, bet už tat veikia smarkiai chemiškai. Dar didesnio dažnumo bangos yra Roentgeno arba X — spinduliai. Antra vertus, mažesnio dažnumo elektromagnetinės bangos, sakysime, nuo dažnumo 300 trilionų per sekundę iki 1 triliono per sekundę veikia mus kaipo šilima. Erdvėje yra elektromagnetinių bangų, kurių ilgis išreiškiamas 100, 1000 ir net milionais kilometrų. Taigi šitoje bangų teorijoje mes turime ryšius tarp šviesos, elektros ir šilimos.

Bet jeigu mes kalbame apie bangas, tai kyla klausimas kokios rūšies yra tas mediumas, kuriame tos bangos susidaro, nes iš prityrimo mes žinome, kad tuštumoje bangų negali būti. Kartu su tuo klausimu reikia pažymėti ir kitas klausimas, kuris buvo žymiai anksčiau statomas, būtent, kas užpildo tarpus tarp dangiškų kūnų, tarp bet kurio kūno molekulių ir atomų, kas suriša dangiškus kūnus taip, kad vienas kūnas gali veikti kitą, kas riša atomus ir molekules taip, kad viena dalelė gali veikti kitą. Jeigu aš traukiu ant stalo paišelį, tai aš paliečiu tik dalį to paišelio dalelių. Kodėl gi visos paišelio dalelės seka tas

paliestas daleles. Juk tarp tų dalelių yra tarpai daug didesni kaip tų dalelių diametrai. Vadinasi, reikia prileisti, kad tarpai tarp dangiškų kūnų, lygiai kaip tarp atomų ir molekulių yra kuom tai užpildyti. Tokio užpildymo reikalauja ir mūsų paprasto gyvenimo prityrimas. Mes žinome, kad jeigu vienas kūnas, sakysime, garinė mašina turi paveikti kitą kūną, sakysime, staklių ratą, tai tarp tų dviejų kūnų turi būti eilė tarpinių kūnų, turi būti transmisija. Ir Faradayus, tyrinėdamas elektromagnetinės indukcijos fenomenus, niekaip negalėjo sutikti su actio in distans, su tuom, kad viena dalelė gali veikti kitą dalelę per tuštumą. Taigi visi panašūs motyvai privedė XIX amžiaus antroje pusėje prie atnaujinimo pasaulinio eterio hypotezės. Tai yra sena hypotezė indų kilmės. Tai yra ne tiek medžiaga, kiek substancija, kuri tolydiniai užpildo visą pasaulį. Šitos hypotezės atnaujintoju reikia laikyti Huyghensą, šviesos bangų teorijos autorių. XIX amžiuje ji ypatingai smarkiai buvo palaikoma visų didelių Anglijos fizikų, bet tarp tų fizikų pasireiškė didelis nuomonių skirtumas. Vieni, pavyzdžiui, manė, kad pasaulinis eteris yra kieta medžiaga, kelis tūkstančius sykių tankesnė kaip švinas, ir toje medžiagoje be jokių kliūčių, be jokio pasipriešinimo slenka visi dangiški kūnai. Kiti vėl manė, kad eterio tankumas yra toks mažas, kad net didžiausiame vakuume mes negalime tokio tankumo pasiekti. Bet čia buvo nesuprantama, kaip toki be galo praskiesta medžiaga gali būti mediumas elektromagnetinėms bangoms, kurios skleidžiasi greitumu 300.000 kilometrų per sekundę, nes bangų greitumas pareina nuo mediumo elastingumo ir tankumo, aplamai jis yra lygus kvadratinei šakniai iš santykio iš elastingumo ir tankumo. Žodžiu, tasai pasaulinis eteris buvo aprūpintas tokiomis prieštaraujančiomis savybėmis, buvo toks paradoksalus, kad kai kuriems fizikams ir chemikams sunku buvo su juo susitaikinti.

Bet visgi tokie fizikai kaip Kelvinas, Lodge, Fitz-Geraldas darė pastangų eterio struktūrai nustatyti. Vieni manė, kad eteris turi pluoštinę struktūrą, išeidami iš elektromagnetinio lauko vaizdo, duoto Faradayaus, kiti vėl manė, kad eteris susideda iš sūkurių, kurie sukasi greitumu 300.000 kilometrų per sekundę. Mediume, sudarytame iš tokių sūkurių, elektromagnetinės ban-

gos skleidžiasi greitumu 300.000 kilometrų per sekundę. Kokios jis bebūtų struktūros, į eterį buvo žiūrima kaipo į potencinės energijos būstinę ir kaipo į pirminę substanciją, iš kurios susidaro apčiuopiama materija.

Newtono dinamikoje diskutuojama tiktai raliatyvūs judėjimai. Bet absoliutinio judėjimo problema rūpėjo ir filosofams ir fizikams nuo seniausių laikų. Absoliutinį judėjimą galima tik nustatyti iš atžvilgio į tokį kūną arba tokią koordinatų sistemą, kuri yra absoliučiai fiksuota. Kadangi eteris yra kontinuumas, apimąs visą pasaulį, tai tikėtasi nustatyti absoliutinį judėjimą iš atžvilgio į eterį kaipo į mediumą, absoliučiai fiksuotą. Jeigu eteris absoliučiai nejudomas, tai šviesos greitumas tėmytojui, kuris slenka tam tikru greitumu prieš šviesos spindulio slenkimą, turi būti didesnis kaip šviesos greitumas tuštumoje arba eteryje,ir mažesnis tokiam tėmytojui, kuris slenka ta pačia kryptimi kaip šviesos spindulys. Išeidami iš tokių samprotavimų, Michelsonas ir Morley, Amerikos fizikai, atliko 1881—1887 metais visą eilę šviesos greitumo matavimų žemės judėjimo kryptimi ir statmenai tai krypčiai, ir konstatavo, kad šviesos grēitumas visai nepareina nuo tėmytojo judėjimo. Tai buvo visai nesuderinama su absoliučiai fiksuoto eterio koncepcija ir reikėjo arba išaiškinti šitą prieštaraujančią mechanikos principams rezultatą arba atsisakyti nuo eterio koncepcijos.

Papildymui išdėstytų čia žinių apie materiją, šviesą ir eterį reikia dar paminėti, kad rusas Lebedevas ir anglai Hullis ir Nicholsonas 1890 metais išmatavo šviesos spaudimą, numatytą Maxwellio dar 1866 metais jo elektromagnetinėje šviesos teorijoje. Jeigu kūnas išmeta šviesos spindulį, tai jis įgyja tam tikrą judėjimo momentą priešinga kryptimi. Tai yra seniai jau žinomas atatrankos reiškinys. Maxwellis apskaitė, kad šviesa reiškia spaudimą 0,4 miligramo į kiekvieną kvadratinį metrą juodo kūno ir 0,8 miligramo į kiekvieną kvadratinį metrą tobulaus veidrodžio. Šitos teoretinės Maxwellio išvados ir buvo patvirtintos paminėtų čia fizikų tiesioginiais labai švelniais ir labai tiksliais bandymais.

Tai toki buvo padėtis materijos, energijos ir eterio problemų 1890—1894 metais, kada aš lankiau Peterbugo Universitetą.

Nuo to laiko prasideda visa eilė išradimų, kurie smarkiai pakeičia nupiešto čia fizinio pasaulio vaizdą. Baigęs 1900 m. Züricho Politechniką Albertas Einšteinas gauna vietą patentų departamente Berne ir visą savo liuosą laiką atiduoda matematiniams įvairių fizikos problemų tyrinėjimams. Susidomėjęs Michelsono ir Morley bandymais jis prieina prie išvados, kad negalima nustatyti absoliutinio judėjimo ir kad šviesos greitumas yra absoliutinė pasaulio konstanta, didžiausis greitumas fiziniam pasauly. Tai yra du žinomos Einšteino specialinės reliatyvybės teorijos postulatai. Pagrindinė tos teorijos mintis yra ta, kad gamtos dėsniai ir formulės, kuriais išreiškiami santykiai tarp fenomenų, visai nepareina nuo tėmytojo judėjimo. Iš pradžios Einšteinas turi galvoje tėmytojo tolygų judėjimą ir šiuo atveju Einšteino reliatyvaus judėjimo principas nei kiek nesiskiria nuo tokio pat Newtono principo. Bet Newtono dinamikoje erdvė ir laikas yra absoliutiniai dalykai tam tikros prigimtos žmogui mąstymo formos, tuo tarpu kaip Einšteinas pripažįsta kiekvienam tėmytojui savo laiką ir savo ilgio matą. Einšteinas čia pasinaudojo jau anksčiau Fitz-Geraldo, Lorentzo ir kitų nustatytu reikalu įvesti vietinio laiko koncepciją, nagrinėjant judėjimus elektromagnetiniam lauke. Tai reiškia įvesti tam tikrą pataisą ilgiui ir, laikui, pereinant nuo vienos koordinatų sistemos į kitą, judančią iš atžvilgio į pirmąją sistemą greitumu u. Taigi pažymėję tam tikrą ilgį vienoje koordinatų sistemoje x tasai ilgis kitoje koordinatų sistemoje, judančioje iš atžvilgio į pirmąją greitumu u bus: $x_1 = \beta\ (x - ut)$. Čia t reiškia laiką. Taip pat laikas t vienoje koordinatų sistemoje tampa laiku $t_1 = \beta \left(t - \frac{ux}{c^2} \right)$ antroje koordinatų sistemoje.

Čionai $\beta = \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{u^2}{c^2}}}$, c reiškia šviesos greitumą eteryje. Veiksnys β yra vadinama kontrakcijos pataisa. Dalykas tas, kad slenkant tam tikru greitumu elektriškai užtaisytų dalelių agregatui, jis susitraukia judėjimo kryptimi ir išsitiesia statmenai judėjimo krypčiai. Šita pataisa β turi didžiausios reikšmės reliatyvybės teorijoje. Ji išrasta ne Einšteino, bet jo plačiai vartojama.

Aišku, kad šita pataisa įgyja reikšmės tik tada, kada mes turime reikalo su labai didelių greitumų judėjimais, nes tik tada santykis $\frac{u^2}{c^2}$ darosi žymus ir dydis $1 - \frac{u^2}{c^2}$ darosi žymiai mažesnis už vienetą. Be to, Einšteinas traktuoja laiką taip pat kaip erdvę ir įveda „erdvės-laiko" koncepciją keturių išmierų vieton Euklido geometriškos trijų išmierų erdvės. Taigi tam „erdvės-laiko" kontinuume laikas figuruoja tik kaipo tam tikra koordinata. Šitas Einšteino mintis pagauna jo draugas matematikas Minkovskis Züriche ir suteikia joms tobulą matematišką formą. Eteris išnyksta iš šito Einšteino - Minkovskio vaizdo. Toliau Einšteinas tą patį reliatyvybės principą išplečia ir ant tokių sistemų, kurios slenka su greitėjimu, vadinasi, jėgų įtakoje, ir rodo, kad gamtos dėsniai nepareina ir nuo tokių sistemų judėjimo. Jis sukuria vadinamą generalinę reliatyvybės teoriją ir duoda visiškai naują gravitacijos teoriją, kurioje nebėra „actio in distans" ir nebėra jėgų. Newtono dinamikoje planeta slenka elipsine forma jėgos įtakoje, slenkančios iš centro. Einšteinas konstatuoja, kad erdvė yra iškreipta ir kad tas erdvės kreivumas ir verčia kūnus slinkti kreivomis orbitomis. Maža to, Einšteinas ir jo pasekėjai, kaip žymus šių dienų anglų fizikas Edingtonas, apibrėžia ir materiją kaipo erdvės iškrypimą. Anot Edingtono, visus materijos ypatumus galima išreikšti tokia matematine formule: $G_{\mu\nu} - \frac{1}{2} g_{\mu\nu} G$, tai yra galima išreikšti tensoriaus ir erdvės kreivumo ženklais. Žodžiu, Einšteino genearlinė reliatyvybės teorija yra radikališkiausis fizikos sumatematinimas. Todėl fizikų daugumui ji yra itin svetimas dalykas, ypač kad ir heuristinė Einšteino fizikos vertė yra nedidelė. Dalykas tas, kad fizikų dauguma negali ir nemato reikalo atsisakyti nuo fenomenų modelio, negali pasitenkinti vieñ tik simboliais ir visgi nori suprasti realybę, kuri slepiasi po tų simbolių, tuo tarpu kaip reliatyvistai laiko visiškai tuščiomis pastangas suprasti išreikštą simboliais realybę. Jiems pakanka išmatuoti tuos ar kitus dydžius ir išreikšti santykius tarp fenomenų tam tikrais simboliais. Reikia vienok pasakyti, kad Einšteino teorija numatė šviesos užlenkimą slenkant spin-

duliui pro didelę masę, ir žvaigždės atomų spektro linijų pasistūmimą į raudoną pusę, sulyginus su tų pačių atomų spektrų linijomis ant žemės. Šitie teorijos numatymai patvirtinti tiesioginiais tėmyjimais. Be to, Einšteinas apskaitė planetos Merkurijo orbitos sukimąsi ir gavo beveik tą patį skaičių (43 sekundes per šimtmetį), kuris jau seniai buvo nustatytas astronominiais tėmijimais, tuo tarpu kaip Newtono perturbacijų teorija duoda žymiai mažesnį skaičių. Šitais faktais daugiausia ir paremtą Einšteino reliatyvybės teorija.

Didelės reikšmės fizikai ir chemijai turi Einšteino įrodymas, kad masė ir energija yra ekvivalentiniai dalykai. Tai išeina iš jo kinetinės energijos formulės:

$$\frac{m_0 c^2}{\sqrt{1-\frac{u^2}{c^2}}} = m_0 c^2 \left(1-\frac{u^2}{c^2}\right)^{-1/2} = m_0 c^2 + \frac{1}{2} m_0 u^2 + \ldots$$

Tai reiškia, kad slenkanti greitumu u masė m yra lygi energijai, kuri susideda iš dviejų dalių: viena vadinama immanentinė masės energija $m_0 c^2$ ir kita apčiuopiama mums kinetinė energija $\frac{1}{2} m_0 u^2$. Taip pat, anot Einšteino, masė slenkanti greitumu u gali būti išreikšta tokia lygtimi: $m_u = \frac{m_0}{\sqrt{1-\frac{u^2}{c^2}}}$. Aišku, kad didėjant greitumui, masė didėja. Taigi iš čia seka, kad kūno masė didėja, jeigu kūnas absorbuoja energiją ir mažėja, jeigu kūnas leidžia energiją. Abidvi šitos Einšteino teorijos išvados yra patikrintos. Vadinasi, tam tikras energijos kiekis ε yra tas pats dalykas, kaip masė $\frac{\varepsilon}{c^2}$. Tokiu būdu Einšteino teorijoj nebekalbama apie materijos tvarumo dėsnį, bet tiktai apie energijos tvarumo dėsnį. Šita Einšteino mintis įsivyravo ir šių dienų fizikoje. Energijos (radiacijos) susidarymas sąskaiton masės ypatingai ryškiai reiškiasi žvaigždėse. Be šito masės nykimo visai negalima suprasti žvaigždžių nepaprastai aukštų temperatūrų. Išdėstyti čia dalykai buvo Einšteino paskelbti visa eile mokslišku straipsnių laikotarpy nuo 1905 iki 1925 metų.

Dar prieš pasirodymą Einšteino reliatyvybės teorijos ėjo uolus tyrinėjimas elektros išlydžių vakuume. Dar Faradayus buvo pareiškęs nuomonę, kad ypatingai įdomūs fenomenai turi pasireikšti ant rubežiaus tarp materijos ir tuštumos. Tobulėjant siurbliams ir atsiradus vadinamam molekuliniam difuzijos siurbliui buvo pasiektas vakuumas iki 0,0001 m/m. gyvojo sidabro stulpo. Bet ir tokiam vakuume medžiagos tankumas yra dar $1{,}2.10^{-11}$ gramų, o molekulių skaičius 1 $cm.^3$ tokio vakuumo yra dar 3.10^{12}, tuo tarpu vidutinis medžiagos tankumas erdvėje yra $1{,}5.10^{-31}$. Vadinasi, erdvė, kuri atrodo mums užpildyta žvaigždėmis ir kitokiais kūnais, yra mums visai nepasiekiamas vakuumas. Taigi vidutiniškai salėje, kurios tūris yra 1200 $m.^3$ mes turėtumėm iš viso tik 3 molekules, jeigu kosmoso medžiaga būtų padalinta visiškai vienodai. Todėl suprantamas fizikų susidomėjimas įvairiomis vakuumo savybėmis, ypač elektromagnetiniais fenomenais vakuume. Ir šiandien šitie tyrinėjimai turi didžiausios reikšmės fizikai ir chemijai. Taigi Roentgenas, tęsdamas Crookso ir Lenardo bandymus vakuume, surado X — spindulius 1894 metais. Kiek vėliau Juozapas Thomsonas tęsdamas panašios rūšies darbus dar aukštesniame vakuume surado elektronus arba neigiamos elektros atomus. Šitų elektronų takai yra nepaprastai panašūs į šviesos spindulius, bet tie spinduliai sudaryti ne bangomis, o korpuskulomis arba dalelėmis. Kur tos dalelės arba elektronai suduoda į kietą paviršių, pasirodo X—spinduliai tokio dažnumo, kuris atitinka elektronų kinetinei energijai, ir atbulai, X - spinduliai išmeta iš kietų paviršių elektronus tokiu greitumu, kuris atatinka tų spindulių dažnumui. Thomsonas nustatė elektrono masę 9.10^{-28} gramų, stipiną 10^{-13}cm. ir parodė, kad elektronai įvairiomis aplinkybėmis turi greitumus nuo 30.000 kilometrų per sekundę iki 200.000 kilometrų per sekundę ir daugiau. Tai yra tokie dideli greitumai, kurių nerasi dangiškų kūnų tarpe. Kadangi visokie kūnai vakuume paliuosuoja tokius pat elektronus, tai iš to buvo padaryta išvada, kad elektronas yra bendra sudėtinė dalis visokeriopos materijos, visokeriopų atomų. Kadangi atomas yra elektriškai neutralus padaras, tai daugiausia teoretiniais sumetimais nustatyta, kad teigiamas vandenilio atomo branduolis yra teigiamos elektros

atomas. Jis buvo pavadintas protonu. Taigi įvairių atomų teigiami branduoliai yra sudaryti iš protonų.

1895 metais Becquerelis surado radioaktingumą arba sugebėjimą kai kurių medžiagų, sakysime, urano junginių, leisti radiaciją be jokios išorinės priežasties. Tais pačiais metais buvo surastos neaktingos dujos, kaip helis, neonas, argonas ir kitos, kurių yra apie 1% ore, ir ponia Skladovska-Curie 1896 metais surado nepaprastų savybių elementą radį, kuris spontaniniai desintegruoja leisdamas α-daleles arba helio atomo branduolius dideliu greitumu ir β-dalelės arba elektronus greitumais, kurie artinasi prie šviesos greitumo ir dar vadinamus γ-spindulius arba kietus didelių dažnumų X-spindulius. Radioaktingumas yra išdava spontaninio atomų skilimo ir Ramsay'us įrodė, kad elementas helis susidaro iš radio emanacijos, vadinasi, įrodė, kad vienas elementas radis gali virsti kitu elementu heliu. Vėliau pasisekė bombarduojant įvairius atomus α-dalelėmis, kurios pasižymi nepaprastai didele energija, suskaldyti į visą eilę kitų atomų, vadinasi, pasisekė įrodyti, kad alchemikų svajonė buvo ne tuščias dalykas, o itin realus. Jau XX amžiuje Rutherfordas, leisdamas α-dalelių spiečių per plonas aukso plokšteles, parodė, kad tik labai maža tų dalelių dalis atsilenkia nuo savo pirminės orbitos. Tokiu būdu įrodyta, kad teigiami aukso atomo branduoliai yra be galo mažų išmierų, beveik taškai, nepaisant to, kad beveik visa atomo masė yra sukoncentruota tuose branduoliuose. Taigi Rutherfordas įsivaizdina sau, kad atomas yra sudarytas pagal tą patį planą, kaip ir saulės sistema. Teigiamas branduolys yra sudarytas iš protonų, sulipdytų, taip sakant, tam tikru elektronų skaičiumi. Įvairiais būdais buvo įrodyta, kad branduolio laisvų įlydžių skaičius yra lygus eiliniam atomo numeriui periodinėje elementų sistemoje. Taigi apie teigiamą branduolį bet kurio atomo reikia įsivaizdinti sau irgi tokį pat skaičių elektronų kaip eilinis atomo skaičius periodinėje sistemoje. Vadinasi, teigiamas atomo branduolis yra kaip saulė, o elektronai sukasi apie tą branduolį orbitomis nelyginant kaip planetos apie saulę. Todėl šitie išoriniai elektronai ir vadinasi planetiniais elektronais. Bet dabar kyla klausimas, kaip gali būti toki elektriška sistema pastovi. Tarp astronominės sistemos centrinio kūno ir planetų veikia gravitacijos

jėga. Tokios sistemos pastovumas pareina nuo planetų judėjimo orbitomis apie centrinį kūną. Tas pats reikėtų pasakyti ir apie atomą, kuris susideda iš teigiamo centrinio branduolio ir slenkančių apie tą branduolį orbitomis elektronų. Bet atomo pastovumui planetinių elektronų judėjimo neužtenka. Dalykas tas, kad elektronai yra elektriškai užtaisytos dalelės, o einant Maxwellio elektromagnetine radiacijos teorija tokių dalelių virpėjimas yra radiacijos išteklis. Taigi atomo sistemos energija nuolat mažėja, elektronai turi nuolat artintis prie branduolio ir galop susilieti su tuo branduoliu. Vadinasi, atomo pastovumui reikalinga buvo nustatyti dar papildomąsias sąlygas. Jas nustatė garsus šių dienų Danijos fizikas Niels Bohras, pasinaudojęs Plancko kvantų hypoteze.

Šita kvantų hipotezė paskelbta Plancko 1900 metais. Ji buvo sukurta Plancko, kad išaiškinus energijos padalinimą absoliučiai juodo kūno arba tobulaus radiatoriaus spektre. Jeigu mes abscisėmis atidėsime bangos ilgius λ, o ordinatėmis atitinkančią toms bangoms energiją E, tai gausime kuprotą kreivę. Ta kreivė rodo, kad energija tobulaus radiatoriaus spektre pasidalina ne tolydiniai, kaip to reikalauja Maxwellio klasiškos teorijos energijos lygaus pasidalinimo principas, bet reiškia maksimumą. To maksimumo padėtis pareina nuo temperatūros. Kylant temperatūrai maksimumas pasistumia į trumpesnių bangų arba didesnių dažnumų pusę. Temperatūroje 1000° tasai maksimumas yra raudono spektro dalies srityje. Temperatūroje 2000° jis randasi geltonos spektro dalies srityje. Daug buvo pastangų, kad išreikšti šitokį energijos pasidalinimą tam tikra lygtimi, išeinant iš energijos lygaus pasidalinimo principo, bet nei viena iš tų lygčių neapėmė viso spektro. Pavyzdžiui, Rayleigh-Jeanso lygtis atatinka tikrenybę ilgesnių bangų (mažesnių dažnumų) srityje. Kita padalinimo lygtis priklauso Wienui. Ji duoda tinkamą atsakymą dėl energijos padalinimo trumpesnių bangų (didesnių dažnumų) srityje, bet netinka ilgesnėms bangoms. Planckas, nagrinėdamas šitas sunkenybes ir negalėdamas prieiti prie tinkamos formulės termodinaminiais samprotavimais taikindamas energijos lygaus padalinimo principą priverstas buvo atmesti šitą principą ir prileisti, kad energijos absorbcija ir emi-

sija vyksta ne tolydiniai, o šuoliais, t. y. tam tikromis porcijomis arba kvantais. Taip samprotaudamas Planckas gavo energijos padalinimui formulę, kuri atatinka tikrenybę viso spektro srityje. Plancko teorijos esmė yra ta, kad yra tam tikras minimalis energijos kiekis nelyginant kaip energijos atomas, mažiau kurio materialinė sistema negali absorbuoti arba leisti. Tai yra tam tikra universalinė konstanta, kuri žymima fizikoje ženklu h ir kurios dydį pirmutinis nustatė Planckas, būtent: $h = 6,555.10^{-27}$ ergų-sekundžių. Plancko energijos porcija arba kvantas išreiškiama sandauga iš šitos konstantos h ir radiacijos dažnumo v, būtent hv. Taigi aišku, kad įvairios radiacijos rūšys pasižymi įvairiais kvantais, kurie pareina nuo bangų dažnumo arba ilgio. Bet visuomet medžiaginė sistema absorbuoja arba leidžia sveikus kvantų skaičius, t. y., hv, 2 hv, 3 hv ir t.t. ir niekuomet kvanto trupmenos. Visa tai liečia atomų radiaciją, vadinasi radiaciją mikrokosmo srityje, tuo tarpu kaip makrokosmo srityje, vadinasi, turint reikalo su dideliais materijos agregatais, galioja Maxwellio energijos lygaus padalinimo principas. Reikia pasakyti, kad šita Plancko teorija smarkiau surevoliucinizavo fiziką, negu Einšteino reliatyvybės teorija ir šiandien dominuoja atominėje fizikoje. Savaime veržiasi energijos atominės akcijos koncepcija, nes sandauga iš energijos ir laiko yra tas, ką mes paprastai vadiname akcija. Bet Planckas šitos išvados nepadarė. Jis iš pradžios žiūrėjo į savo energijos kvantus kaipo į tam tikrą matematišką priemonę juodo kūno radiacijos problemai išspręsti. Žymiai vėliau, t. y. 1915 metais Einšteinas paskelbė radiacijos atominės struktūros būtenybę, pasirėmęs fotoelektrinio efekto tyrinėjimais.

XIX amžiaus pabaigoje ir XX pradžioje buvo nustatyta, kad metališki paviršiai ir aplamai kietų kūnų paviršiai išmeta elektronus, jeigu tuos paviršius paveikti šviesa. Už vis smarkiau veikia Roentgeno spinduliai ir ultravioletinė radiacija, bet kai kuriais atsitikimais, sakysime, turint šarminių metalų amalgamas veikia ir matomoji spektro dalis. Tai ir yra fotoelektrinis efektas.

Išmesti iš metališko paviršiaus elektronai pasižymi tam tikru greitumu, vadinasi tam tikra kinetine energija. Pasirodo, kad

tų elektronų energija visai nepareina nuo pavartotos šviesos stiprumo (čia kalbama apie monochromatinę šviesą), o tik nuo tos šviesos dažnumo ν. Stipresnė šviesa išmeta tik daugiau elektronų, bet tie elektronai pasižymi tokia pat energija kaip ir veikiant silpnesne šviesa. Taigi Einšteinas daro išvadą, kad paveikusios šviesos kvantas $h\nu$ yra lygus išmesto elektrono kinetinei energijai $\frac{1}{2} mv^2$. Antra vertus, susidūrę su molekulėmis arba atomais elektronai paliuosuoja radiaciją ir tos radiacijos kvantas yra lygus paveikusių elektronų kinetinei energijai. Taigi ekvivalentingumas tarp radiacijos kvantų ir medžiaginių dalelių kinetinės energijos čia neabejotinas. Taigi suprantama, kad Einšteinas daro iš čia išvadą apie atominę radiacijos struktūrą ir tokiu būdu atstato Newtono korpuskulinę šviesos teoriją. Taigi išeina, kad netik materija, bet ir energija turi diskretinę struktūrą. Skirtumas tarp medžiaginės dalelės ir tam tikro energijos kvanto nyksta. Planckas vėliau priėmė šitą Einšteino koncepciją.

Išdėstyta čia Plancko-Einšteino teorija ir pasinaudojo Niels Bohras, kad nustatyti atomo pastovumo sąlygas. Bohras prileidžia, kad planetinis elektronas gali suktis apie atomo branduolį įvairiomis orbitomis, bet sukdamasis tik tam tikromis orbitomis elektronas neleidžia energijos ir todėl yra pastovios pusiausviros padėtyje. Šitokias orbitas Bohras vadina pusiausviros orbitomis arba stacionarinėmis orbitomis. Kad nustačius šitų pusiausviros orbitų stipinus Bohras taikina elektronų judėjimams Lagrangeo-Hamiltono minimumo akcijos principą, kuris bendriausioje formoje išreiškia pagrindinius dinamikos dėsnius. Tasai principas sako, kad planeta arba elektronas, pereidami iš vienos vietos į kitą, slenka visuomet taip, kad akcija būtų minimalė arba bent pastovus dydis. Šitos minimum akcijos principas iš esmės nesiskiria nuo anksčiau paminėto Fermat'o principo, dėka kurio buvo išvystyta geometrinė optika. Taigi elektrono pastovios orbitos stipinui nustatyti Bohras rašo tokią lygtį: $2\pi r\, mv = nh$. Čionai $2\pi r$ yra elektrono orbitos ilgis, m — elektrono masė, v — elektrono greitumas, h — Plancko konstanta ir n tam tikras sveikas skaičius (1, 2, 3. . . .). Kadangi $2\pi r$ yra lygus vT (čia T reiškia elektrono periodą), tai mes galime

Bohro lygtį parašyti ir taip: $mv^2.T=nh$. Bet mv^2 yra energijos reiškinys, o sandauga iš energijos ir laiko yra akcija. Priimdami n iš eilės lygų 1, 2, 3... mes galima apskaityti stipinus įvairioms to paties elektrono pastovioms orbitoms. Taip, artimiausios nuo vandenilio branduolio pastovios orbitos stipinas yra 10^{-8} cm. Tai yra ir kitais būdais nustatytas vandenilio atomo stipinas.

Taigi Bohras priima, kad būdamas ant tokios orbitos elektronas neleidžia energijos. Tam tikrą energijos kvantą hv jis leidžia tiktai dribdamas nuo tolimesnės pastovios orbitos į gretimą artimesnę nuo branduolio pastovią orbitą, ir absorbuoja tokį pat kvantą energijos šokdamas, taip sakant, iš artimesnės į tolimesnę orbitą. Taigi energijos absorbcija ir emisija arba energijos maina tarp atomo ir erdvės arba eterio eina šuoliais. Elektronas kyla aukštyn arba slenka žemyn ne tolydiniu šlaitu, bet laiptais. Jokios tarpinės padėties tarp dviejų pastovių orbitų nėra (arba yra tik begalo trumpam laikui). Yra sunkenybių suprasti, kodėl elektronas neleidžia energijos sukdamasi tam tikra orbita, arba kas verčia elektroną dirbti iš tolimesnės į artimesnę orbitą arba šokti iš artimesnės į tolimesnę. Ir vienu ir kitu atveju manoma, kad tai yra koks nors išorinis veiksnys, sakysime, atomo susidūrimas su kitu atomu arba molekule, arba radiacijos veikimas. Bet čia yra visgi sunkenybių ir toksai fizikas kaip Bohras virsta net metafiziku, prileisdamas, kad elektronai elgiasi taip, kad jie, tarytum, pasižymi tam tikru pasirinkimo sugebėjimu. Pridursime, kad išeidamas iš savo pastovių orbitų postulato ir didesniems materijos agregatams taikindamas tolygaus energijos padalinimo principą, Bohras puikiai išsprendė labai svarbią fizikai ir chemijai spektro problemą ir duoda, sakysime, vandenilio visam spektrui tokią formulę, kuri anksčiau fizikų buvo nustatyta empiriniu būdu, t. y. tiesioginiais spektrometriniais bandymais.

Išdėstyta čia kvantų teorija ir jos papildymas, Bohro astronominis atomo modelis, nesugebėjo vienok suderinti korpuskulinės ir bangų šviesos teorijų, nesugebėjo išaiškinti vadinamo Zeemano efekto anomalijų ir gyromagnetinio efekto, nekalbant jau apie tos teorijos griežtą apsilenkimą su klasikinės mechani-

kos tolydybės principu. Aš čia neliesiu įvairių šitos kvantų teorijos trukumų, apsistodamas tik ties tuo faktu, kad kai kada šviesa elgiasi taip, kad, tarytum, šviesos spindulys susideda iš atskirų medžiaginių dalelių, o kai kada taip, kad, tarytum, šviesos spindulį sudaro bangų eilė. Mokslui toks dualizmas yra nepakenčiamas dalykas, ir todėl suprantamos pastangos šitokį prieštaravimą pašalinti. Tai atlikta dviejų naujausių teorijų, būtent: Heisenbergo kvantų mechanikos ir De-Broglie-Schroedingerio bangų mechanikos arba materijos bangų teorijos. Pirmoji iš tų teorijų prisilaiko nusistatymo, kad fizikui nėra jokios prasmės nagrinėti, kokia realybė yra pasislėpusi po matematiškais simboliais, ir todėl duoda materijos ir energijos aprašymą tik matematiškais simboliais ir ta prasme yra labai gimininga Einšteino reliatyvybės teorijai. Taigi šita teorija yra tik tam tikras matematiškas metodas fizikos problemoms spręsti, ir todėl aš ja čia ir neužsiimsiu.

Prieš išdėstant materijos bangų teoriją aš turiu šiek tiek smulkiau paliesti aplamai bangų teoriją. Visi iš prityrimo turi šiokį tokį supratimą apie periodinį judėjimą ir bangas. Visi yra matę milžiniškas ir mažas bangas ant jūros paviršiaus ir bangužes arba mirgėsį ant kudros paviršiaus. Dažniausia bangos sudaromos medžiaginių dalelių svyravimais arba virpėjimais. Bet fizikas vadina banga ir periodinį sklidimą tos ar kitos fizinės savybės atmainos, net to ar kito fizinio dydžio atmainos. Bendriausioje formoje bangos lygtis yra toki: $\frac{d^2y}{dt^2} = v^2 \frac{d^2y}{dx^2}$.
Čia y ir x reiškia koordinatas, t reiškia laiką ir v bangų sklidimo greitumą. Kaip tik tokios rūšies lygtį gavo Maxwellis elektromagnetinio sąjūdžio sklidimui tam tikrame mediume, ir gavęs tokią lygtį padarė išvadą, kad šviesa susideda iš elektromagnetinių bangų. Konkrečiau bangos lygtis atrodo taip:

$$y = a \sin (x - vt).$$

Šita lygtis nustato dalelės padėtį laiku t nuo judėjimo pradžios. a čia reiškia didžiausį dalelės atsilenkimą nuo pusiausviros padėties. Toksai atsilenkimas vadinasi bangos amplitūde. Taigi paprasčiausi banga gali būti išreikšta sinus linija, ir tos bangos, kurios yra žinomos iš prityrimo, daugiau ar mažiau primena tokią sinus liniją.

Sakysime iš sąjudžio centro skleidžiasi visa eilė paprastų bangų. Jos susideda ir sudaro bangų kompleksą arba bangų grupę. Mes visuomet gauname bangų grupę, kada susideda 2, 3 ir daugiau bangų komponentų, kurios šiek tiek skiriasi savo dažnumu. Aš manau, kad visiems mano klausytojams čionai yra žinoma, kad garsas yra oro bangavimo išdava. Kada įvairių medžiagų dalelių virpėjimai pasiekia 30—40 sykių per sekundę, mes percepuojame tokius judėjimus kaipo žemiausį toną. Jaunesnių žmonių ausys gali percepuoti tonus dažnumo iki 30.000—40.000 per sekundę. Aukštesnių tonų mes nebepercepuojame. Visiems taip pat žinoma, kad tas pats tonas arba ta pati nota iš žmogaus gerklės, iš dūdos, iš smuiko daro skirtingą įspūdį. Taigi mes kalbame ir apie tonų kokybę arba tembrą. Tas pareina nuo to, kad kiekvienas kūnas turi savo charakteringą toną, bet prie to tono prisideda aukštesni harmonikai, t. y. 2 syk, 3 syk ir t. t. didesnių dažnumų tonai. Tyrą paprastą toną duoda tiktai kamertonas, o šiaip jau įvairių kūnų leidžiami tonai yra sudėtingas dalykas. Kelios paprastos bangos, kurios skiriasi savo dažnumu arba faze, arba amplitūde, susideda ir duoda komplikuotą bangą arba bangų grupę. Sudėję dvi arba tris sinus bangas mes gausime bangos formą, kuri nevisuomet primena sinuso linijos formą. Paprastai gauname bangą su svyruojančia amplitūde: amplitūdė tai mažėja, tai didėja. Taigi ir šitos amplitūdės svyravimai gali būti išreikšti bangos lygtimi. Toki banga yra tikras bangų grupės pavyzdys, nors tikrenybėje bangų grupės yra daug painesnis dalykas, nes tikrenybėje bangų grupės sudaromos daugybe bangų komponentų. Prancūzų fizikas-matematikas Fourier davė aiškią taisyklę, kurios pagalba galima labai komplikuotą bangų grupę išdėstyti į tam tikrą eilę harmonikų, vadinasi į tam tikrą eilę paprasčiausių sinuso formos bangų. Su tos pačios rūšies bangomis mes turime reikalo radio srityje. Juk radio antena paleidžia elektromagnetines bangas, kurios neša su savimi į erdvę ne garsą, bet, taip sakant, tik garso įspūdžius, ir pasiekus tam tikrą vietą virsta garsu. Dalykas tas, kad antenos bangoms, kurios dėl savo nepaprastai didelio dažnumo neveikia mūsų ausį, mikrofono pagalba, įjungto į antenos tinklą, galima primesti žymiai mažesnio dažnumo garso bangas.

Tada susidaro bangų grupė, komplikuota banga su periodiniai svyruojančia amplitūde. Jeigu tos amplitūdės svyravimo dažnumas neišeina iš ribų 30.000 sykių per sekundę, tai jų sudarytas telefono srovės svyravimas veikia mūsų ausį kaipo garsas. Taigi sudaryti garsų mikrofono elektriški svyravimai susideda su antenos elektriškais svyravimais ir skleidžiasi erdvėje pavidale komplikuotos bangų grupės. Priėmimo vietoje tos bangų grupės amplitūdės svyravimai sudaro telefono tinkle žymiai mažesnio dažnumo elektros svyravimus, kurie virsta telefono plokštelės svyravimais, kurie galop veikia mūsų ausį jau kaip garsas.

Taigi bangų grupės, sudarytos tokiomis bangų komponentomis, kurios neveikia mūsų jutimo organų, gali veikti mūsų jutimo organus. Bangų grupių ypatumai ir jų teorija buvo išvystyti Rayleigh'o, jo veikale „Garsas". Be to, kiekviename platesniame hydrodinamikos kurse galima rasti bangų grupių teoriją, nes jos turi didelės teoretinės ir praktiškos reikšmės, sakysime, jūrininkystėje ir aviacijoje. Pasirodo, kad dažnai greitumas bangų komponentų ir tų komponentų sudarytų bangų yra skirtingi dydžiai. Anot Rayleigh'o, santykius tarp šitų dviejų greitumų galima išreikšti tokia lygtimi:

$$u = v - \lambda \frac{dv}{d\lambda} = (1 - n)\, v.$$

Čia v reiškia bangų komponentų greitumą, o u bangų grupių greitumą. λ reiškia bangos ilgį, o $n = 0, \pm \frac{1}{2}$ ir t. t. Taigi, jeigu bangų komponentų greitumas tam tikrame mediume pareina nuo bangos ilgio, vadinasi jeigu $\frac{dv}{d\lambda} \gtreqless 0$, tai u ir v skirtingi didžiai: u bus didesnis už v, jeigu v mažėja, didėjant bangos ilgiui, ir atbulai, u bus mažesnis už v, jeigu v didėja didėjant bangos ilgiui. Pavyzdžiui, didelės bangos ant vandenyno skleidžiasi greitumu, kuris yra lygus pusei bangų komponentų greitumo, vadinasi $u = \frac{1}{2} v$, tuo tarpu bangužės arbatos puodelyje pasižymi greitumu, kuris yra 1,5 syk didesnis kaip bangų komponentų greitumas, vadinasi $u = \frac{3}{2} v$. Aplamai, kada bangų greitumas pareina nuo jų ilgio, mes turime $v = k\lambda^n$. Atsižvelgdami į šitą lygtį ir į viršum duotą lygtį dėl u mes gauname formulę: $u = (1 - n)\, v$.

Garso ir šviesos srityje bangų greitumas nepareina nuo jų ilgio ir todėl ten mes turime u=v. Vadinasi, bangų komponentų ir bangų grupių greitumai tose srityse yra vienodi ir abiejų rūšių bangų greitumas pareina tik nuo mediumo.

Bet kada mes turime reikalo su vadinamu superdispersijos mediumu, kaip, pavyzdžiui, erdvė arba eteris su laisvais elektros įlydžiais, vadinasi su elektronais arba su ionais, tai tokiame mediume ir elektromagnetinių bangų greitumas pareina nuo jų ilgio ir gali būti išreikštas tokia formule: $v^2 = c^2 + b^2 \lambda^2$. Tai yra vadinama superdispresijos formulė. Čionai c reiškia šviesos greitumą arba elektromagnetinių bangų greitumą laisvoje nuo elektros įlydžių erdvėje. Suderindami šitą paskutinę formulę su viršum duota lygtimi dėl u mes gauname: $uv=c^2$. Vadinasi, šviesos greitumas yra geometrinis vidutinis dydis tarp elektromagnetinių bangų komponentų ir bangų grupių greitumų. Taigi didėjant v, mažės u ir atbulai. Jeigu v pasidarys begalo didelis, tai u bus lygus nuliui. Reikia vienok pasakyti, kad duota čia superdispersijos formulė neįrodyta labai trumpoms bangoms. Bet ji laikoma galiojanti labai trumpoms bangoms todėl, kad santykis $uv=c^2$ galioja visokioms bangoms.

Kitas nagrinėjamų čia fenomenų ypatumas išeina iš to, kad bangavimas aplamai turi du bruožu:

1) tam tikru greitumu mediume skleidžiasi tam tikra forma;

2) tam tikru greitumu perduodama radiacijos energija iš vienos vietos į kitą.

Pasirodo, kad formos sklidimo greitumas ir energijos perdavimo greitumas toli gražu ne visuomet tie patys dydžiai. Yra ir tokių bangų, kurios visiškai neperkelia energijos. Pavyzdžiui, jeigu mes turime eilę to paties ilgio švytuoklių, mes galime tam tikru prietaisu kiekvienai iš tų švytuoklių suteikti tam tikrą atsilenkimą, sakysime iš pradžios pirmajai švytuoklei, per tam tikrą trumpą laiką antrajai, paskum trečiajai ir t. t. Mes gausime bangą sinus linijos pavidalu. Ta banga pasižymi tam tikru greitumu, tam tikru periodu ir tam tikru ilgiu. Periodas aiškiai apibrėžtas švytuoklės ilgiu ir greitumas $v = \frac{\lambda}{t}$, bet bangos ilgis čia nedeterminuotas dydis, nes pareina nuo to,

koks laikotarpis tarp atsilenkimo vienos švytuoklės ir artimiausios jai sekančios švytuoklės. Kiekviena švytuoklė pasižymi čia tam tikra energija, bet ta energija neperduodama nuo vienos švytuoklės sekančioms, todėl kad tarp švytuoklių jokių ryšių nėra. Čia skleidžiasi tik tam tikra forma ir todėl tokią bangą galima pavadinti banga-forma. Sunku sau įsivaizdinti tokias bangas-formas be energijos bet kuriam mediume, nes tarp atskirų dalių bet kurio mediumo veikia tam tikri ryšiai. Bet visgi buvimą tokių bangų-formų, ypač erdvėje, reikia pripažinti. Erdvėje (tuštumoje arba, kitaip sakant, eteryje) greitumas tų bangų-formų yra tarp c ir ∞, o jų sudarytų bangų grupių greitumas yra tarp 0 ir c. Bet pagal lygtį $uv=c^2$, jeigu $v=\infty$, tai $u=0$. Kadangi energija visuomet perkeliama iš vienos vietos į kitą bangų grupėmis, tai, vadinas, gali būti bangų grupės su energija ir vienok energija nebus perduodama tokiomis bangomis, nes jų greitumas $u=0$. Taigi išeina itin paradoksalus dalykas: bangos-formos neturi energijos, bet jos sudaro bangasgrupes, kurios pasižymi energija ir kuriomis ta energija perduodama iš vienos vietos į kitą. Vadinasi, bangos-formos neveikia mūsų jutimo organų, o veikia tik bangos-grupės ir tai tik tam tikrų dažnumų ribose. Taigi tarp bangų grupių ir materialinių dalelių reiškiasi panašumas.

Pagal anksčiau išdėstytą Plancko-Einšteino teoriją, šviesos banga susideda iš kvantų, o kvantai yra panašūs korpuskuloms. Iš fotoelektrinio efekto išeina intymūs santykiai tarp kvantų ir elektronų. Taigi prancūzų matematikas-fizikas De-Broglie 1928 metais pažiūrėjo į elektroną kaipo į bangų grupę ir padarė iš to atatinkamų išvadų. Vienu žodžiu, jis paskelbė elektrono (materialinės dalelės) ir bangų grupės visišką identiškumą. Šitą mintį kiek vėliau pagavo Züricho Universiteto matematikos fizikos profesorius Schroedingeris ir 1928-29 metais matematiškai išvystė vadinamą bangų mechaniką arba materijos bangų teoriją. Tarp kitko jis įrodė, kad klasiškos mechanikos apibendrintą La-Grangeo-Hamiltono principą (minimum akcijos principą, apie kurį paminėta jau anksčiau) galima vienodai taikinti ir materialinei dalelei ir bangų grupei. Vadinasi, Schroedingeris įrodė, kad optikos ir mechanikos fenomenus galima

traktuoti išeinant iš to paties principo. Tokiu būdu prašalintas prieštaravimas tarp šviesos korpuskulinės ir bangų teorijos. Išeina, kad ir viena ir kita teorija vienodai tikros.

Jau mes anksčiau pabrėžėme, kad korpuskuline šviesos teorija negalima buvo išaiškinti interferencijos ir difrakcijos fenomenų. Garsaus anglų fiziko Juozapo Thomsono sūnus, jaunas Aberdeeno universiteto fizikas, eile eksperimentų, atliktų 1929 metais, įrodė, kad spindulys, sudarytas iš elektronų, taip pat sudaro difrakcijos žiedus kaip ir bangos. Jis leido elektronų spindulį į fotografinę plokštelę ir gavo difrakcijos žiedus. Iš atokumo tarp tų žiedų ir atokumo tarp elektronų ištekliо ir fotografinės plokštelės jis apskaitė atatinkamų bangų dažnumą ir gavo $1,12.10^{20}$.

Antra vertus, viršum duotoje superdispersijos formulėje dydis b anot Juozapo Thomsono yra ne kas kita, kaip mažiausis bangų formų dažnumas. Šitas dydis, anot to paties Juozapo Thomsono, yra taip surištas su bangos ilgiu λ ir bangos grupės greitumu u: $u\lambda = \frac{c^2}{b} \cdot \frac{1}{\beta}$. (Čia $\beta = \sqrt{1 - \frac{u^2}{c^2}}$, Fitz-Geraldo kontrakcija). Iš čia seka: $b\beta u\lambda = c^2$, arba mažiausis bangos formos dažnumas $b = \frac{c^2}{u\lambda\beta}$. Bet, kaip jau anksčiau parodyta kalbant apie elektrono pusiausviros orbitų sąlygas ir taikinant elektrono orbitoms minimum akcijos principą, judėjimo kiekis, padaugintas į atliktą kelią, yra lygus nh. De-Broglie kalbamuoju atsitikimu ir rašo lygtį: $mu\lambda = h$. Iš čia $u\lambda = \frac{h}{m}$ ir $b = \frac{mc^2}{h\beta}$. Bet masė m einant Einšteino teorija išreiškiama tokia lygtimi: $m = m_0\beta$. Taigi $b = \frac{\beta m_0 c^2}{h\beta} = \frac{m_0 c^2}{h}$. Vadinasi, iš elektrono masės, šviesos greitumo ir Plancko konstantos galima apskaityti mažiausį bangų formų dažnumą. Išeina:

$$b = \frac{9.10^{-28}(3.10^{10})^2}{6,55.10^{-27}} = 1,24.10^{20}.$$

Taigi, apskaitymas pakankamai sutampa su G. H. Thomsono bandymais surastu skaičiumi.

Yra dar ir kitų šitos teorijos patikrinimų. Aš čia turiu galvoje Davissono ir Germerio bandymus su elektronų selektyve refleksija nuo kietų kristališkų paviršių (pavyzdžiui, nuo nikelio kristalo paviršių), atliktų irgi 1929 metais. Šitų bandymų rezultatus ir galima tik suprasti priimant, kad elektronas yra identiškas su bangų grupe.

Pabrėšime čia dar vieną bangų be energijos arba bangų formų ypatumą. Jos tai sudaro takus, kuriais skleidžiasi bangų grupės, t. y. kuriais perkeliama energija iš vienos vietos į kitą. Pavyzdžiui, iki pastarųjų laikų sunku buvo suprasti, kaip radio bangos, paleistos toje ar kitoje vietoje, gali pasiekti antipodą. Žemės kreivumas turėtų sustabdyti tokių bangų sklidimą. Bet mes šiandien žinome, kad aukštumoje apie 70 klm. yra smarkiai ionizuotas atmosferos sluoksnis, vadinamas Heaviside'o sluoksnis. Vadinasi, yra toje aukštumoje laisvi elektros įlydžiai. Taigi, einant išdėstyta čia teorija, bangos formos skleidžiasi tame sluoksnyje didesniu greitumu kaip šviesos greitumas. Apatinės tų bangų formų dalys skleidžiasi mažesniu greitumu kaip viršutinės ir todėl bangos užlenkia ir skleidžiasi kreivomis linijomis lygiagrečiai žemės kreivam paviršiui. O kadangi tos bangos sudaro energijos perkėlimo takus, tai ir bangų grupės skleidžiasi kreivomis linijomis lygiagrečiai žemės paviršiui.

Viena iš svarbiausių gyvybės funkcijų žemiausioje ir aukščiausioje formose yra sugebėjimas suteikti tam tikrą pakraipą gamtos procesams, kitaip sakant vadovybės funkciją, jeigu jau pavartoti filosofijos frazeologiją. Filosofija iki šiol nežino, kokiu mechanizmu naudojasi gyvybė, sakysime viena iš aukščiausių gyvybės formų, protas, kad atliktų kreipimo, dirigavimo arba vadovavimo funkcijas. Gal nurodyta čionai bangų formų funkcija iš atžvilgio į energiją padės filosofams išspręsti vadovybės problemą. Dalykas tas, kad šių dienų fizika yra artimesniame kontakte su filosofija kaip praeities fizika. Filosofai turi didelės įtakos į kai kuriuos jaunuosius fizikus, ir atbulai, tokie filosofai, kaip Bergsonas, mėgsta operuoti moderninės fizikos teorijomis ir išvadomis. Bet mums čia rūpi labiau fizikos ir chemijos dalykai ir todėl nors trumpai paminėsime, kaip šita naujoji materijos bangų teorija padeda suprasti kai kuriuos

svarbius fizikos ir chemijos klausimus. Jau mes anksčiau paminėjome, kad Bohras nustatė astronominio atomo modelio pastovumo sąlygas, prileidęs buvimą vadinamų pusiausviros orbitų, kurios patenkina minimum akcijos principą. Jeigu pažiūrėti į elektroną kaipo į bangų grupę, tai buvimas tokių pusiausviros orbitų darosi savaime suprantamas. Kada elektronas sukasi orbita pakankamai toli nuo teigiamo branduolio, tai į jį galima žiūrėti kaipo į labai mažą rutulį ir taikinti jam klasiškos dinamikos dėsnius. Bet elektronas arti nuo teigiamo branduolio yra tokių galingų traukos jėgų įtakoje ir sukasi tokiu dideliu greitumu, kad jo centro padėtis ant orbitos nebegali būti aiškiai apibrėžta. Galingų jėgų ir labai didelių greitumų įtakoje elektronas paplinta, jis išsiplečia per visą orbitą. Jeigu tas elektronas yra bangų grupė, tai ta bangų grupė ir užima visą orbitą. Savaime suprantama, kad mes čia turėsime pastovumą tik tada, kada ant orbitos bus sveikas bangų skaičius, nes kitaip mes turėsime reikalo su interferencija arba su bangavimo panaikinimu. Taigi kiekviena pastovi orbita charakterizuojasi tam tikru sveiku skaičiumi. Ir taip išsprendžia pastovių orbitų problemą naujoji bangų mechanika. Tai yra tas pats kaip ir Bohro postulatas, bet kaipo būtina išvada iš prilyginimo elektrono bangų grupei.

Nei elektronas nei protonas, į kurį tenka žiūrėti kaipo į bangų grupę, nedalyvauja energijos mainoje tarp materijos ir erdvės arba tarp materijos ir eterio, kitaip sakant neturi akcijos sugebėjimo. Bet kada protonas ir elektronas sudaro atomą, kitaip sakant, kada pasireiškia pirminė organizacija, tai toksai padaras, toki organizacija gali absorbuoti ir leisti energiją, gali dalyvauti energijos mainos procese tarp materijos ir eterio. Vadinasi, būtina akcijos sąlyga yra tam tikra, nors ir paprasčiausi, organizacija, tam tikra, pasakysime, konstitucija.

Galop paliesime čionai dar radioaktingumo priežastį, kitaip sakant spontaninio kai kurių sunkiųjų atomų skilimą. Mes šiandien žinome jau vadinamus kosmiškus spindulius, kurie pasiekia žemę iš erdvės bedugnės. Tai yra labai didelių dažnumų spinduliai, daug didesnių nei patys kietieji X — spinduliai, bet visgi dar mažesnių dažnumų kaip lėčiausių bangų formų dažnu-

mai. Manoma, kad šitie kosmiški spinduliai irgi yra vaisius masės nykimo ir susidarymo iš masės energijos nepaprastai aukštų žvaigždžių temperatūrų įtakoje arba ypatingomis kosmiškų rūkų sąlygomis ir kad jie tai ir yra sunkiųjų atomų dezintegracijos priežastis. Galima spėti, kad ir bangos formos kaipo sudarančios energijos bangoms takus, yra reikšmingos kaip radioaktingumui, taip ir aplamai chemiškoms transformacijoms. Yra dar visa eilė problemų, kurias išsprendžia naujoji bangų mechanika. Bet man čia nebeužtenka laiko kalbėti apie šitas problemas ir galop ir reikalo nėra.

Iš to trumpo materijos ir energijos teorijų vaizdo, kuris čia nupieštas, matyti iš vienos pusės griežtas skirtumas tarp netik senųjų graikų pažiūrų ir šių dienų pažiūrų, bet tarp antrosios XIX amžiaus pusės ir XX amžiaus pradžios. Galų gale mes priėjome prie keistos išvados, kad materijos pagrindą sudaro visai ne materialinis dalykas — bangos forma, nelyginant kaip koki tai Platono ideja — forma be jokio kūno. Taigi pasirodo, kad šių dienų materijos tyrinėtojai materialistai virsta gryniausiais idealistais. Bet materijos bangų teorija yra ką tik užgimusi ir mes šiandien negalime pasakyti, kas su ja atsitiks artimiausioje ateityje. Šiandien mes tik žinome tiek, kad ta teorija prašalina visą eilę prieštaravimų iš fizikos ir chemijos ir suderina klasinę dinamiką su kvantų mechanika. Be to, ji žada daug naujų dalykų.

Ne vienas iš mano klausytojų gal pasakys, kad fizikos ir chemijos srityje nėra nieko pastovaus, kad visa kas ten nuolat keičiasi, ir gali net pastatyti klausimą dėl fizikos ir chemijos rimtumo. Taip, fizika ir chemija, kaip ir aplamai visas mokslas nuo pat savo užgimimo, negali pasiliuosuoti nuo milžiniško Heraklito šešėlio ir jo amžino įspėjimo: πάντα ῥεῖ: visa kas teka, visa kas keičiasi, nieko pastovaus nėra fiziniame pasaulyje. Ir nepaisant to mokslas visgi padeda žmogui gyventi ir ugdo jo išmintį. Aš dažnai tvirtinu, kad mokslas ypatingai pasižymi krikščioniška nuotaika. Armenų poetas Leonas Šantas savo dramoje „Senieji dievai“ taip sako: „Kol gyvename, mes priversti esame statyti šventovę savo Dievui. Statome ir griauname ir niekuomet negalime užbaigti, nes kaip tiktai užbaigiame, tai

jau turime nebe Dievo šventovę, o stabų namą". Taip pat kalba ir visiems žinomas tikras krikščionis, beveik šventas žmogus, Vladimiras Solovjevas. Baigdamas savo gyvenimą, jis gražiomis eilėmis pasakoja savo gyvenimo kelionę beieškant Dievo šventovės. Ta kelionė prasideda anksti rytą, neišsiskleidus dar nakties rūkams, ir tęsiama išaušus šaltai dienai. Vienui vienas lipa jis sunkiais ir pavojingais takais ant aukšto kalno ir jau baigiantis dienai tolimoje aukštumoje mato nepasiektą šventovę, žėrinčią tūkstantimis ir tūkstantimis nugalėjusių patamsį liepsnų. Mato ir nepasiekia.

Ir Jūs, jaunieji mano kolegos, atėjote į universitetą, kad tęsti pradėtą jau Jūsų savo šventovės statymą. Tikėsime, kad universitetas išmiklins Jūsų dvasines pajėgas, padidins Jūsų žinias, sustiprins Jūsų gabumą galvoti, suteiks Jums moksliškąūpą ir šiek tiek išminties, ir tokiu būdu padės Jums statyti savo šventovę.

Prof. V. Čepinskis.

15. IX. 30, Kaunas.

Rektoriaus prakalba iškilmingame Universiteto Tarybos posėdyj Vytauto Didžiojo mirties 500 m. sukaktuvių proga 1930 m. spalių mėn. 27 d.

GERBIAMIEJI,

Didis žmonių vadas, nepaprastų gabumų ir gilaus praktiško proto žmogus, Napoleonas Bonapartė, yra pasakęs, kad genijus yra dangiška liepsna, kuri dažnai krinta į žemę, bet žemėj retai atsiranda tokia galva, kuri tinka tai dangiškai liepsnai, kaip būveinė.

Prie šitų Napoleono žodžių reikia dar pridurti, kad genijai — dangiškos liepsnos nešiotojai — paprastai labai vargingai ir tragingai gyvena žemėj: kaip naujų gyvenimo būdų skelbėjai, jie susiduria su savo kartos tradicijomis, konservatingumu ir inertingumu, todėl būna dažnai persekiojami ir net žudomi, kaip pavojingi visuomenės tvarkai asmenys. Išimtį tokioj padėtyj sudaro tie labai reti atsitikimai, kada žmonių valdovai būna dangiškos liepsnos nešiotojai. Jie nepersekiojami ir nenugalabijami, bet ir jų gyvenimas yra sunki, nenuilstama kova ir darbas, ir jiems tenka pergyventi daugiau nepasisekimų, negu laimėjimų. Tokie genialūs valdovai dažniausiai atlieka savo gyvenimo kelionę vienai vieni, nerasdami pakankamo supratimo ir pritarimo iš savo kartos žmonių.

Bet kai įsigali genijų paskelbti nauji gyvenimo būdai, tada genijai gerbiami. Čia pasitvirtina senai pareikšta mintis, kad ainiai stato didingus paminklus ir sarkofagus poetams, pranašams, išminčiams, prosenių nugalabintiems. Tai yra viena karčių ir keistų gyvenimo tiesų.

Bet, šiaip ar taip, ateina laikas, kad kiekviena tauta atiduoda garbę savo genijams ir gėrisi jais. Ir mes šiandie susirinkome čia pagerbti vieną mūsų tautos genijų — Vytautą Didįjį, nuo kurio mirties šiandien sukako 500 metų. Ne tik mums, lietuviams, bet ir Europos istorikams nėra abejonių, kad Vytautas

buvo genialus valdovas, naujų gyvenimo būdų ieškotojas, skelbėjas ir vykdytojas. Tą ypatingai ryškiai parodė mūsų gerbiamasis profesorius A. Janulaitis paskaitoje apie Vytautą Didįjį, kurią jis skaitė šitoje salėje š. m. rugsėjo mėn. 8 d.

Be to, apie Vytauto Didž. darbus dvasinės kultūros srityje mes išgirsime šiandie iš mūsų kompetetingo docento p. Penkausko lūpų.

Vytautas aiškiai ėjo nuo viduramžių feodalizmo anarchijos į absoliutinės monarchijos tvarką; vadinasi, ėjo į tobulesnę valstybinio gyvenimo formą, labiau atitinkančią labai pakitėjusias po kryžiaus karų ekonomines, politines ir kultūrines V. Europos gyvenimo sąlygas.

Vytautas turėjo labai plačių užsimojimų ekonomikos ir politikos srityse, bet svarbiausiu jo gyvenimo uždaviniu buvo lietuvių tautos sukurtos valstybės prie V. Europos civilizacijos prijungimas, tos valstybės sutvirtinimas ir išlaikymas.

Jam pasisekė nugalėti aršiausius lietuvių tautos priešus, ir ne be pagrindo Europos istorikai laiko Žalgirio mūšį kardinaliniu R. Europos tautinių ir politinių santykių persilaužimu.

Bet Vytauto siekimai ėjo dar toliau. Jis norėjo Lietuvą padaryti didelės Rytų imperijos branduoliu, ir todėl sumanė visiškai atskirti Lietuvą nuo Lenkijos, paskelbti ją nepriklausoma valstybe ir vainikuotis Lietuvos karaliumi.

Jis tikėjosi šituo žygiu užtikrinti R. Europai taiką ir tokiu būdu dar labiau sustiprinti lietuvių tautą ir pakelti jos garbę, bet tas jau jam nebepasisekė. Visa tai dėjosi jo gyvenimo paskutiniais metais, ir paskutinės jo dienos yra pilnos nusivylimų, tragingų pergyvenimų ir visokių kartybių. Bet ir čia pasireiškė didvyrio dvasia. Jis persiskiria su šiuo gyvenimu pagautas rezignacijos ir taikos ūpo.

Bet, kaip ten bebūtų, jei lietuvių tauta, nors ir susilpnėjusi, išsilaikė ir dabar įžengė į naują politinio ir kultūrinio gyvenimo fazę, tad už tai mes, lietuviai, esame dėkingi ir Vytautui, mes jį gerbiame ir mylime ir niekada jo neužmiršime. Mes visiškai turime pagrindą didžiuotis, kad mūsų tauta pagimdė tokį Vytautą, nes tai duoda mums vilties, kad mūsų tauta pagimdys ir

naujų Vytautų, kurie mums šiandie ir mūsų ateičiai ne mažiau reikalingi, kaip mūsų praeičiai.

Bet mes privalome suprasti, kad mūsų laikai — nebe Vytauto Didžiojo laikai, kad nuo anų laikų mus skiria 500 metų laikotarpis, kad per tą laikotarpį žmonijos pasaulis didžiai pasikeitė, taigi mums reikia suprasti, kad Vytauto šūkiai, jo idealai ir veikimo būdai nebesuderinami su mūsų laikų gyvenimo reikalavimais.

„Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit, und neues Leben blüht aus den Ruinen". Taip sako didelis Vokietijos poetas.

Mes, lietuviai, esame šiandie tvirtai pasiryžę iš praeities griuvėsių naujai pastatyti savo namą ir papuošti jį savotiška lietuviška kultūra. Tegu Vytauto ir kitų mūsų didvyrių dvasia padės mums šitame kilniame darbe.

Baigdamas savo trumpą prakalbą, prašau visus čionai susirinkusius pagerbti Vytauto Didžiojo atmintį atsistojimu.

Prof. V. Čepinskis.

27. X. 30.
Kaunas.

Vytauto Didžiojo Universiteto Rektoriaus profesoriaus V. Čepinskio žodis, atidarant iškilmingą Universiteto Tarybos posėdį metinių Universiteto sukaktuvių proga 1931 m. vasario mėn. 16 d.

Ekscelencijos p. p. Ministeriai, gerbiamieji p. p. profesoriai, studentai ir svečiai!

Šiandien pradedame dešimtuosius gyvenimo metus. Atsigrįždamas į praeitus metus, visų pirma turiu priminti, kad nuo rugsėjo mėn. 1 d. Universitetas gyvena nauju statutu. Man malonu konstatuoti, kad tasai naujas statutas jokio sukrėtimo Universiteto gyvenime nepadarė. Mokslo personalas pasiliko beveik tas pats koksai buvo prieš reformą. Tiesa, naujas statutas šiek tiek suvaržė fakultetų autonomiją praplėsdamas Senato ir p. Švietimo Ministerio kompetencijas. Bet Universitetas nepajuto tos Universiteto autonomijos suvaržymo, todėl kad vyriausybė, reguliuodama Universiteto gyvenimą, nuolat palaikė kontaktą su Universiteto personalu ir aplamai visą laiką rodė Universitetui palankumą ir gerą Universiteto reikalų supratimą. Dėka tam ir kai kurie statuto neaiškumai iki šiol neatsiliepė neigiamai į Universiteto gyvenimą. Turime vilties, kad jeigu ateityje atsiras reikalas statutą pataisyti ir patobūlinti, vyriausybė atliks tai taip, kaip pritinka kultūringai vyriausybei, kuri supranta Universiteto reikšmę mūsų kraštui ir kuri darydama tuos ar kitus žygius atsižvelgia į gyvenimo reikalavimus.

Praeitų metų lapkričio mėn. 30 dieną buvo atidarytos ir perduotos Universitetui dvi klinikos: ausų ir akių. Be to dar gruodžio mėn. vyriausybė atleido 300.000 lt. vidujiniam baigiamo statyti Fizikos ir Chemijos Instituto įrengimui. Galop, šių metų biudžete nepaprastų išlaidų skyriuje vyriausybė numato 2.000.000 litų Medicinos Fakulteto patalpų statybai ir jau p. Švietimo Ministerio parėdymu sudaryta komisija su prof. Jodele

priešaky šitos statybos konkursinio projekto technikinėms sąlygoms išdirbti. Taigi yra vilties, kad kitais metais, išgyvenus Universitetui pirmąjį dešimtmetį, ir Medicinos Fakultetas veiks jau naujuose rūmuose.

Taigi vyriausybė nepaliaunamai rūpinasi Universiteto reikalais ir nepaisydama sunkaus ekonominio krizio, kuris palietė ir mūsų kraštą, kiek galėdama tiekia lėšų ir Universiteto statybai ir kitiems Universiteto medžiaginiams reikalams. Universitetas tai giliai atjaučia ir nuoširdžiai yra dėkingas vyriausybei.

Šiaip jau Universiteto darbuotė praeitais metais ėjo jau šiek tiek nusistovėjusia rutinos vaga arba, kitaip sakant, Universitetas dirba savo tradicinį akademinį darbą. Man labai malonu čia pabrėžti, kad yra jau ir to darbo vaisiai, būtent mes turime jau beveik visuose fakultetuose keletą jaunų mokslininkų, pasižymėjusių jau mokslo darbais. Praeis dar keli metai ir mes be abejonės turėsime pakankamai savų jaunų mokslo pajėgų. Taigi bus kam pavaduoti senesnes Universiteto pajėgas, kada ateis tam laikas. Bet tai ir yra vienas iš svarbiausių netik Lietuvos Universiteto, bet ir kiekvieno Universiteto uždavinių — ruošti reikalingus įvairioms valstybinio gyvenimo sritims kvalifikuotus su aukštuoju mokslu darbininkus ir jaunas mokslo pajėgas. Man rodosi, kad šitą uždavinį mūsų Universitetas atliko iki šiol tinkamai ir tikiuos, kad ateityje atliks dar tinkamiau, jeigu atsižvelgs į gyvenimo reikalavimus, jeigu pasistengs suderinti savo mokymo ir auklėjimo darbo metodus su gyvenimo reikalavimais.

Šia proga aš noriu paliesti vieną svarbų dalyką, kuris ypač mūsų visuomenės netinkamai suprantamas ir dažnai atrodo itin komiškai. Šiomis dienomis man buvo pastatytas klausimas, kaip Universiteto reforma atsiliepė į mokslišką personalo darbuotę? Patariau jam pastatyti tokį klausimą praėjus bent keletai metų, nes mokslo medis auga pamažu ir mokslo vaisiai bręsta lėtai. Tuom aš noriu pasakyti, kad net ir mūsų šviesuomenė nevisuomet supranta kas tai yra mokslo darbuotė. Kaip ir paprastas pilietis, taip ir šviesuomenė dažnai mano, kad moksliškos darbuotės esmė yra atradimai ir išradimai ir todėl dažnai stato klausimą, o kur Lietuvos Universiteto išradimai? Mūsų laikraš-

čiai, pradedant „Socialdemokratu" ir baigiant „Lietuvos Aidu" gaudo išradimus iš Euorpos bulvarinės spaudos ir beveik kasdien talpina išradėjų paveikslus. Taip nesenai buvo paskelbtas Dr. Lango išradimas elektros energijos iš saulės, kuris pasirodė blefu. Paprasto piliečio ir šviesuomenės nusistatyme yra tik tiek tiesos, kad išradimai ir atradimai yra mokslo pradžia ir galas. O Universiteto darbuotės esmė yra sintezas mokslo tyrinėjimais nustatytų faktų į tam tikrą doktriną, tų naujų faktų asimiliacija, kitaip sakant suradimas jiems tinkamos vietos bendrame žmonijos žinių sandėlyje. Taigi esminis Universiteto darbas įvesdinamas taip sakant išradimais ir ruošia dirvą naujiems išradimams. Todėl didelį nesupratimą ir naivumą reiškia tie, kurie mano, kad jeigu Universitetas nepasižymi išradimais, tai jis neatlieka aukštosios mokyklos funkcijų. Turėkite, gerbiamieji, kantrybės, palaukite dar, ir be abejo sulauksite išradimų ir iš Lietuvos Universiteto. Žinokite, kad yra neblogų universitetų Europoje, kurie gyvena jau keletą desėtkų metų ir jokių išradimų dar nepadarė. Antra vertus, ir labai žinomi universitetai, kaip Cambridžio arba Berlyno, arba Paryžiaus duoda vieną kitą žymesnį išradimą tik per ilgesnius laikotarpius. Taip bus ir pas mus.

Baigdamas, aš noriu pabrėžti dar vieną dalyką. Žmonijos pasaulis gyvena tokius laikus, kokių dar nebuvo istorijoj. Tie laikai labai sunkūs, pilni didelio pavojaus, bet ir didelės vilties. Ta viltis yra mokslas ir jo dvasia. Mokslas šių dienų žmogui suteikia didelės galios, bet kad ta galybė neišeitų žmonijos nenaudai, reikia, kad šių dienų žmogus persisunktų mokslo dvasia, o ta dvasia reiškia visų pirma bešališką, tolerantingą ir švarų galvojimą, tiesos beieškant. Jeigu įvairios biaurios ligos ir epidemijos pareina nuo nešvaraus fizinio gyvenimo, tai tautinio ir tarptautinio gyvenimo baisenybės yra pasėka nešvaraus, nenuoširdaus, nemoksliško galvojimo. Taigi kartu su kitais Universitetais prisidėsime prie moksliško ūpo įskiepijimo platiems visuomenės sluoksniams, atsimindami pilnus gilios išminties šiuos Konfucijaus žodžius: Prie doraus gyvenimo ir pasaulinės taikos veda tik švarus ir nuoširdus galvojimas. O toksai galvojimas galimas tik surinkus pakankamai žinių apie pasaulį,

sukūrus tobūlą mokslą ir įsigijus sugebėjimą matyti daiktus tokiais, kokie jie yra.

Galop prašau p. Ministerius, gerbiamuosius profesorius, studentus ir svečius priimti mano nuoširdžią padėką už atsilankymą į mūsų šios dienos iškilmes.

Prof. V. Čepinskis.

16. II. 31.
Kaunas.

Vytauto Didžiojo Universiteto Rektoriaus profesoriaus V. Čepinskio žodis, atidarant iškilmingą Universiteto Tarybos posėdį Jono Jablonskio mirties metinių sukaktuvių proga, 1931 m. kovo mėn. 1 d.

GERBIAMIEJI!

Jau metai praėjo, kaip mūsų Universitetas neteko savo garbės profesoriaus Jono Jablonskio, vieno iš žymiausių mūsų kalbininkų, o mūsų kraštas neteko vieno iš žymiausių savo piliečių ir tautinio atgimimo veikėjų. Bet Jono Jablonskio dvasia gyva ir ta dvasia surinko mus čionai ir šiandien.

Dabarties laikais labai daug kalbama apie vadovybę ir vadus. Vadai visuomet buvo, yra ir bus. Be vadų visuomeninis gyvenimas neįmanomas. Bet jeigu pastatyti klausimas, kame yra vadovybė ir kokie yra vado požymiai, tai sunku gauti aiškus atsakymas. Visur Europoje ir pas mus šiandien ypač daug pretendentų į tautos vadus. Netik valstybės vyrų tarpe, dvasiškių, mokslininkų, karininkų tarpe yra pretendentų į tautos vadus, bet net ir karjeristai ir biznieriai šiandien pretenduoja į tautos vadus. Bet mes lietuviai visi sutinkame, kad Jonas Jablonskis tikrai buvo vienas iš mūsų tautos vadų netik mūsų kalbos srityje, to galingiausio tautos dvasinės kultūros įrankio, bet ir aplamai mūsų tautos dvasinio gyvenimo srityje. Taigi aš ir noriu čia pabrėžti vieną neabejotiną to tautos vado požymį. Bet aš nesugebėsiu atlikti tai geriau, kaip pacitavęs keletą žodžių iš šių dienų fizikos vado Einšteino trumpo straipsnio Amerikos žurnale „Forum“ tema: „Kaip aš tikiu“. Štai ką sako Einšteinas:

„Keista yra mūsų padėtis čionai ant žemės. Kiekvienas iš mūsų apsilanko ant žemės trumpam laikui, ne savo valia ir nežinodamas tokio apsilankymo priežasties, kai kada tik neaiškiai nujausdamas tikslą. Bet kasdieninio gyvenimo žvilgsniu yra vienas dalykas, kurį mąstantieji, sąmoningi žmonės gerai žino,

būtent tas dalykas, kad žmogus gyvena ant žemės ne dėl savęs, o dėl kitų žmonių, visų pirma dėl tų artimiausių jam žmonių, nuo kurių malonios šypsenos ir nuo kurių gerbūvio pareina mūsų pačių laimė, bet lygiai ir dėl daugybės sielų, su kurių likimu mus riša simpatijos ryšiai. Kasdieną aš atjaučiu, kiek mano visas gyvenimas, išoris ir vidujinis, remiasi darbais ir vargais kitų žmonių, dar gyvų ir jau mirusių. Todėl aš kasdien atjaučiu, kad aš visomis savo pajėgomis, visu rimtumu privalau dirbti, kad kiek galima daugiau ir geriau atsilyginti už visa tai, ką aš pats iš kitų esu gavęs. Mano sielos taika dažnai būna sudrumsta slėgiančio jausmo, kad aš esu tiek paskendęs skolose, kad aš niekuomet nesugebėsiu atsilyginti".

Mano supratimu tik tokio ūpo žmonės ir būna tikrais visuomenės vadais.

Aš nežinau, ar Jonas Jablonskis yra kada nors ir kur nors žodžiu ar raštu pareiškęs panašias mintis, bet aš žinau, kad visas jo gyvenimas buvo pacituotos čia minties realizavimas. Tai yra visiems mums ir seniems ir jauniems gražus sektinas pavyzdys. Juo daugiau mes turėsime tokios rūšies žmonių kaip Jablonskis, juo šviesesnė, stipresnė ir laimingesnė bus Lietuva.

Taigi mes ir susirinkome čionai šiandien, kad paklausyti kompetentingų mūsų kolegų pranešimų apie Jablonskio gyvenimą ir veikimą ir dar kartą sau prisiminti, kad mes visi esame ir jo skolininkais.

Baigdamas kviečiu pagerbti Jono Jablonskio atmintį atsistojimu.

Prof. V. Čepinskis.

1. III. 31.
Kaunas.

Vytauto Didžiojo Universiteto Rektoriaus prof. V. Čepinskio žodis Vyriausiojo Tribunolo pirmininko, ordinarinio profesoriaus Antano Kriščiukaičio, jo 40 metų darbuotės teisme sukaktuvių proga, 1931 m. balandžio mėn. 25 d.

Didžiai Gerbiamas Jubiliate, Gerbiamieji kolegos, profesoriai ir studentai!

Šio nepaprasto iškilmingo ir viešo teisių fakulteto posėdžio priežastis yra 40-mt metinės sukaktuvės mūsų nuoširdžiai gerbiamo ir mylimo kolegos Antano Kriščiukaičio darbuotės teisėtumo srityje. Mums visiems žinomas jo didelis prityrimas ir išmintis šioje srityje ir mes visi džiaugiamės, kad jis, būdamas Universiteto narys, teikia šitą savo prityrimą ir išmintį mūsų jaunajai teisininkų kartai. Dėka jo nenuilstamai darbuotei teisme ir fakultete, Lietuvoje sustiprėjo teisėtumas, kuris yra svarbiausis tautų civilizacijos požymis. Jis ypatingai prisidėjo prie mūsų teismų sutvarkymo ir būsimos mūsų teisininkų kartos auklėjimo. Be to, mes visi žinome, kad jis yra vienas iš mūsų tautinio atgimimo pionierių, nes jis ir savo raštais ir darbais daug padėjo mūsų tautos prisikėlimui. Todėl netik teisių fakultetas, bet ir visas universitetas ir visas mūsų kraštas džiaugiasi šiandien ir reiškia gilios pagarbos Antanui Kriščiukaičiui.

Mes čia, Universiteto žmonės, sudarome dvi grupes: visuomenininkų ir gamtininkų. Šia proga aš noriu pabrėžti, kad abidvi grupės turi vieną kilnų tikslą, būtent dorovingos, teisingos ir žmoniškos pasaulio tvarkos, kilnaus idealo realizavimą. Visuomenininkai iš visuomenės gyvenimo pažinimo kūria įstatymus, kurie reguliuoja visuomenės ir valstybės gyvenimą. Gamtininkai suranda gamtos įstatymus studijuodami ir nagrinėdami gamtos pasireiškimus, gyvus ir negyvus. Bet visuomenininkų ir gamtininkų įstatymai iš esmės yra tas pats, būtent apribavimas galimybių, apribavimas to, ko galima laukti, ir kaipo išvada labiau sukoncentruotas ir tikslingas veikimas.

Bendrai kalbant tai reiškia apribavimą smurto, sauvalės ir žiaurios pajėgos.

Ir visuomeninio gyvenimo įstatymai ir gamtos įstatymai nėra fiksuotas amžinas dalykas. Tie įstatymai evoliucijonuoja. Taigi įstatymų tobūlinimui reikėtų surasti tos evoliucijos dėsniai, o tai ir yra vienas iš svarbiausių teisių fakulteto uždavinių.

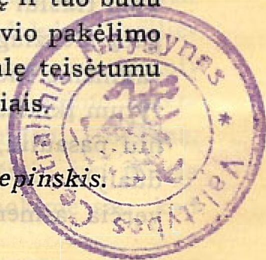
Mūsų aukštai gerbiamas kolega prof. A. Kriščiukaitis dėsto baudžiamąjį procesą. Ir čia mes matome įstatymų evoliucijos vaisius. Pradedama į nusižengėlius žiūrėti kaipo į liguistus visuomenės padarus, ieškoma kelių įspėti nusižengimus ir netiek nusižengėlius bausti, kiek juos taisyti, gydyti ir auklėti. Seniai jau pasakyta, kad teisėtumas ir malonė turi viešpatauti teismuose, ir šito obalsio įgyvendinimas yra gal vienas iš geriausių visuomenės gyvenimo pažangos įrodymų. Ypač čia svarbu pabrėžti, kad visur pasaulyje šiandien stiprėja judėjimas prieš mirties bausmę, visur stiprėja įsitikinimas, kad žmogaus gyvybė yra brangintinas dalykas. Jeigu nebūtų pasaulyje gyvybės, o ypač jos aukščiausių formų — sąmonės ir sąžinės — tai būtų tik chaosas. Gyvybė iš chaoso padaro kosmosą. Gyvenimo pažinimas suteikia žmogui progos tvarkyti visuomeninį gyvenimą ir reikšti šitoje srityje kūrybą. Taip pat gamtos pažinimas suteikia žmogui galimybės koordinuoti gamtos procesus, pakreipti juos į tam tikrą vagą, taip kad jie padėtų gyvenimo tobūlėjimui. Taigi ir visuomenininkai ir gamtininkai privalo koordinuoti, tvarkyti gyvenimo ir gamtos spontaninę eigą.

Tamsta gali šiandien ramiai pažvelgti į savo praeities darbuotę, gali sau pasakyti — atlikau ką galėjau, dirbau kaip sugebėjau ir prisidėjau prie tvarkos padidinimo ir sustiprinimo. Mes iš savo pusės linkime Tamstai geros sveikatos ir ilgiausių metų, linkime veikti ir toliau ta pačia kryptimi, civilizuoti brangią Tamstai ir mums visiems lietuvių visuomenę ir tuo būdu prisidėti prie visos žmonijos civilizacijos, jos gerbūvio pakėlimo ir jos sutaikinimo, pakeitus žiaurią pajėgą ir sauvalę teisėtumu ir dorovingumu, kaipo tvarkančiais pasaulį veiksniais.

Valio mūsų jubiliatui!

25. IV. 31.
Kaunas.

Prof. V. Čepinskis.

Prof. Vinco Čepinskio trumpas žodis jo 60 metų sukaktuvių proga sujungtame viešajame Vytauto Didžiojo Universiteto Senato ir Matematikos-Gamtos fakulteto posėdyje 1931 m. gegužės mėn. 3 d.

Gerbiamieji ir brangūs kolegos profesoriai, kolegos studentai ir svečiai!

Aš giliai sujaudintas šios dienos iškilmėmis ir visais tais gražiais žodžiais, kurie čia mano adresu šiandien pasakyti. Man rodosi, kad aš nevertas tokios didelės garbės, kuri man šiandien čionai suteikta. Leiskite man trumpai visiems atsakyti ir pareikšti, kaip man pačiam atrodo tos iškilmės.

Kiekvienas dalykas atrodo vienaip žiūrint į jį iš vieno šono, ir kitaip, žiūrint iš kito šono. Kas čia tokio 60 metų amžiaus? Tai yra tikras menkniekis sulyginti su lietuvių tautos amžiumi, o lietuvių tautos amžius yra menkniekis sulyginti su žmonijos amžiumi, kuris jau apima bent milioną metų. O ką reiškia žmonijos amžius sulyginti su mūsų žemės, vienos iš gražiausių planetų amžiumi, kuris apima bent 1000 milionų metų? Bet gyvybė turi labai didelės reikšmės pasaulyje, kaip aš čia jau ne vieną kartą viešai šitoje salėje esu pabrėžęs. Ir asmens gyvenimas, nors ir trumpas, be abejo irgi turi savo reikšmę. Kokia gi ta reikšmė?

Motina-gamta keistas strategas. Ji turi savo tikslus. Nevisi tie tikslai mums aiškūs, bet kai kuriuos mes jau kaip ir matome. Gamtai netiek rūpi Vinco Čepinskio asmenybė, kiek lietuvių tautos tobūlėjimas, ir lietuvių tauta rūpi gamtai tik tiek, kiek ji savo gyvenimu ir veikimu gali prisidėti prie visos žmonijos tobūlėjimo, prie sukūrimo tobūlaus žmogaus tipo. Tam tikslui atsiekti gamta izoliuoja nuo visatos tam tikrą agregatą medžiaginių dalelių, sudarydama tokiu būdu tai, ką mes vadiname individualybe arba asmenybe. Kiekvienas iš mūsų tarytum įkištas į špokinyčią su 2—3 skylėm susisiekimui su išoriniu pasauliu, bet didžioji dalis to pasaulio atskirta nuo individualybės — neprasiskverbia į špokinyčios vidų. Tuo būdu gamta verčia asmenybę susikaupti ir remdamasi jos grynu egoizmu,

asmens motyvais verčia išvystyti ir ištobūlinti tam tikrus fizinius ir psichinius gabumus kiek tik galima smarkiau, ir tiktai tai, kas ištobūlinta, gamta sunaudoja tolimesniam žmogaus tobūlinimui, o visa ką kitą atmeta.

Taigi turi būti šis tas yra ir mano asmenybėje, kas gali šiek tiek prisidėti prie gyvenimo tobulinimo, nes kitaip man būtų visai nesuprantamas šios dienos gausingas susirinkimas. Man visai būtų nesuprantama ta didelė garbė, kurią aš čia matau iš mano senų ir jaunų draugų pusės. Man taip atrodo, kad, tarytum, šiandien motina — Lietuva mane glostelėjo, ir aš atjaučiu tai kaipo didžiausią laimę mano gyvenime.

Aš netikiu į asmenybės nemirtingumą taip, kaip tas nemirtingumas paprastai suprantamas. Bet man nėra abejonės, kad kiekvienoje asmenybėje yra tam tikra dalis, mažesnė ar didesnė, kuri pasižymi tvarumu, kuri yra, pasakysime, nemirtinga. Šių dienų psichologijos mokslas negali dar pasakyti, kada prasideda žmogaus asmenybė. Aišku tik viena, kad ką tik užgimęs žmogus jau turi tam tikrą paveldėtą turtą pavidale instinktų ir tradicijų, ir šita prasme kiekvienas gimęs žmogus yra tolimesnė gyvenimo tąsa, yra įrodymas gyvenimo nepertraukiamos tolydybės. Antra vertus, mirdamas žmogus palieka arba fizinį paveldėjimą savo vaikų pavidale arba dvasinį savo kūrybos pavidale. Tokiu būdu nė vienas žmogus neišnyksta iš pasaulio be pėdsakų. Be to, kiekvienas žmogus kai kada gyvena tokiomis aistromis ir emocijomis, kurios nieko bendro neturi su individualybės arba asmenybės išlaikymu. Dažnai žmogus būna pagautas tokių emocijų, kad jis be atodairos atiduoda savo gyvybę už savo draugų fizinį ar dvasinį gerbūvį. Dvasios kūrybos srityje žmogus dažnai visai užmiršta savo asmenybę, visai susilieja su Visata. Taigi aišku, kad gamta naudoja asmenybę tam, kad didinti ir tobūlinti tokius dalykus, kurie reikalingi aplamai gyvenimo ir žmogaus tobūlinimui, ir tik tokie dalykai pasilieka — yra nemirtingi. Asmens gyvenimo patyrimai, sustiprinti ir ištobulinti gabumai patenka galop į bendrą gyvenimo rezervuarą, nelyginant kaip visos upės neša savo vandenį į okeaną. Taip tik aš ir galiu suprasti nemirtingumą, o šiaip jau mirtis ir gyvenimas vienas be kito negalimi. Įsivaizduokime sau, kad

individuumai nemirtų. Išvada — būtų visiška stagnacija, taip sakant gyvenimas išnyktų. Antra vertus, inteligentiški, protingi seni žmonės daug mažiau susirūpinę nemirtingumu kaip dar nesubrendę dvasiniai jauni žmonės. Dažnai vienas kitas senis norėtų jau ir užmigti. Galop kiekvienas iš mūsų turi gražių ir negražių bruožų, ir todėl gerai, kad galop ateina toks laikas, kada galima negražius ir tamsius bruožus užmiršti, o atsiminti tik gerus ir dorus.

Aš kalbu čia apie šituos dalykus todėl, kad man šios dienos iškilmės yra kartu ir rimtas priminimas — memento mori. Aš nežinau kiek man dar liko gyventi, bet man kaipo žmogui viena aišku, kad aš tą likusią savo gyvenimo dalį privalau suvartoti žmoniškai, privalau ir toliau suvartoti savo ypatingus gabumus mūsų Universiteto, mūsų viso krašto labui, dirbdamas su visu galimu pasiryžimu, be jokios atodairos į savo asmens patogumus. Tokiu būdu aš ir pasižadu čionai iškilmingai atsilyginti už visą tą gerą, ką aš gavau iš savo krašto ir iš savo artimiausių bendradarbių Universitete. Šiaip jau aš norėčiau pasiekti tokį laiką, kada ir aš galėčiau pakartoti savo žvilgsniu šiuos gilius ir reikšmingus Goethės žodžius:

„Lange hab ich mich gesträubt,
Endlich gab ich nach.
Wenn der alte Mensch zerstäubt
Wird der neue wach.
Und so lang du das nicht hast
Dieses stirb und werde,
Bist du nur ein trüber Gast
Auf der schönen Erde“.

(Ilgai aš priešinausi, galop supratau ir pasidaviau. Kada senas žmogus subira, atbunda naujas žmogus. Taigi pakol tu neturi supratimo tų dalykų, kurie išreiškiami žodžiais „mirk ir būk“, patol tu esi tamsus svečias ant gražios žemės).

Baigdamas aš reiškiu mano giliausią ir nuoširdžią padėką visiems susirinkusiems už tą didelę simpatiją ir meilę, kurią jie savo atsilankymu man parodė, ir tvirtai tikiu, kad savo paskutinėje gyvenimo dalyje aš jų neapvilsiu.

Prof. V. Čepinskis.

3. V. 31. Kaunas.

1930—1931
mokslo metų apžvalga.

Universiteto Reforma.

Visai Lietuvai didžiai reikšmingų 1930 — Vytauto Didžiojo — metų birželio m. 7 dienos aktu Vyriausybė suteikė Universitetui „VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO“ vardą. Antruoju tos pačios birželio m. 7 dienos aktu Vyriausybė davė Universitetui ir naują *„Vytauto Didžiojo Universiteto statutą“*.

Pirmasis persitvarkymo pagal naująjį statutą Universiteto Vadovybės žingsnis buvo — visų fakultetų, išskyrus Teologijos-Filosofijos, vyresniojo mokslo personalo sąrašų pristatymas p. Respublikos Prezidentui, kad paskirtų fakultetų katedroms ordinarinius ir ekstraordinarinius profesorius ir docentus. Paskyrimas įvyko prieš prasidedant 1930/1931 mokslo metams.

Toliau bevykdant Universiteto reformą Vyriausybė išleido dar šiuos įstatymus:

1) *Vytauto Didžiojo Universiteto etatai;* šiuo įstatymu, kuris pradėjo veikti nuo 1931. V. 1, fiksuojami katedrose vyresniojo ir jaunesniojo mokslo personalo skaičiai, o taipgi skaičiai ir kategorijos Bibliotekos ir Kanceliarijos personalo;

b) *Vytauto Didžiojo Universiteto mokslo personalo atlyginimo įstatymas* — įstatymas pradėjo veikti nuo 1930. IX. 1;

c) *Vytauto Didžiojo Universiteto pagalbinio įstaigų personalo etatai* — įstatymas pradėjo veikti nuo 1931. V. 1.

Universiteto Taryba.

Viešieji posėdžiai.

Universiteto Taryba 1930/1931 mokslo metais padarė tik vieną uždarą posėdį. Posėdis įvyko 1930 metų rugsėjo m. 1 d. Universiteto prezidiumui išrinkti. Rinkimams pasibaigus, buvo svarstyti ir einamieji reikalai. P. Rektorius pranešė, kad Uni-

versiteto garbės profesoriui Aleksandrui Dambrauskui sukako 70 metų amžiaus, ir pasiūlė šia proga nusiųsti garbingajam jubiliatui, Lietuvių tautos žadintojui ir veikėjui, pasveikinamąją telegramą; šiam pasiūlijimui Taryba nuoširdžiai pritarė.

Taryba buvo painformuota, kad Ministerių Kabineto nutarimu Universiteto II rūmai netrukus turėsią pereiti Vidaus Reikalų Ministerijai, kad Medicinos Fakulteto įstaigos turėsiančios iš ten išsikraustyti ir kad Vyriausybė sutinkanti paskirti lėšų Medicinos Fakultetui pasistatydinti saviems rūmams. Toliau, Taryba buvo painformuota, kad šia proga Medicinos fakulteto dekanas, prof. Lašas, esąs įteikęs Vyriausybei, su Senato žinia ir jo pritariamas, memorandumą, kuriame esąs išdėstęs platų sumanymą pastatyti rūmus Universiteto salei, muzėjams, ir būstams, reikalingiems kitiems fakultetams; visai statybai memorandume numatoma išlaidų apie 10 milijonų litų; statoma būtų palaipsniui, per keletą ar keliolika metų. Išgirdę apie tokį memorandumą, kai kurie Tarybos nariai reagavo, siūlydami statybos sumanymui papildymų daryti. Kadangi siūlomieji papildymai rodė tendencijos ir taip jau didelę sumą — 10 milijonų litų — padidinti net dvigubai ir tuo padaryti patį sumanymą Vyriausybei nepriimtinu, tad Taryba nuo diskusijų atsisakė.

Per visus mokslo metus buvo laikyta keletas viešų, iškilmingų Universiteto posėdžių.

1930 m. rugsėjo m. 15 d. įvyko imatrikuliacijos iškilmės. Dalyvavo profesūra, didelis skaičius studentų ir jų korporacijos su vėliavomis. Į iškilmes buvo atvykęs ir p. Švietimo Ministeris Šakenis. P. Rektorius, prof. V. Čepinskis, pranešė apie įvykusį Universiteto persitvarkymą pagal naująjį statutą, apie suteikimą Universitetui „Vytauto Didžiojo Universiteto" vardo. Buvo paskelbtos Universiteto ir atskirų fakultetų naujai išrinktų prezidiumų sudėtys. Šios dienos aktu naujai imatrikuliuotais studentais pripažinti 692 asmens ir laisvaisiais klausytojais priimti 23 asmens. Šie skaičiai nefiksuojami galutiniais, kadangi yra paduota 1238 prašymai ir dalis prašymų fakultetų tarybose dar nėra baigta svarstyti.

Imatrikuliacijos aktui pasibaigus, p. Rektorius skaitė viešą paskaitą tema: „Materija ir energija".

Lietuvių tautos didvyriui *Vytautui Didžiajam* garbingai paminėti, jo 500 metų nuo mirimo sukaktuvių proga, Vytauto Didžiojo metais Universitetas laikė 2 viešus iškilmingus posėdžius.

Prieš 500 metų, rugsėjo m. 8 d., Didysis Lietuvos Kunigaikštis ruošėsi apsivainikuoti Vilniuje karališku vainiku. Toji diena, 1930 metų rugsėjo m. 8 diena, buvo švenčiama kaipo Tautos šventė. Universitetas, prisidėdamas prie bendros viso krašto nuotaikos, padarė savo viešą posėdį. Šiame posėdyje prof. A. Janulaitis pranešė apie Vytauto Didžiojo nuveiktus darbus Lietuvos valstybės administracinio sutvarkymo atžvilgiu.

1930 metų spalių m. 27 dieną Vytauto Didžiojo mirimo dienai paminėti buvo suruoštas viešas, iškilmingas Universiteto posėdis, į kurį buvo atvykęs ir p. Švietimo Ministeris. P. Rektorius trumpoje kalboje pasakė keletą minčių apie didvyrių reikšmę žmonijai ir apie jų dažnai tragingą likimą. Doc. Penkauskas savo paskaitoje plačiai nušvietė Vytauto Didžiojo nuveiktus darbus dvasinės kultūros srityje. Iškilmės buvo paįvairintos tam momentui pritaikinta muzikaline programa.

1931 m. vasario m. 16 d. buvo suruoštas tradicinis iškilmingas Universiteto posėdis Universiteto atidarymo metinėms paminėti. Dalyvavo vyresnysis ir jaunesnysis mokslo personalas, didelis skaičius studentų ir jų korporacijos su vėliavomis. Svečių tarpe buvo ir Švietimo Ministeris; jis trumpoje kalboje pabrėžė ypatingą vasario 16 dienos reikšmę studijuojančiam Lietuvos jaunimui. Universiteto sekretorius, minėdamas Universiteto gyvavimo įvykius, konstatavo tuos skaudžius smūgius, kurie likimo buvo suduoti mūsų Universitetui paskutiniais metais, m i r u s:

Universiteto garbės profesoriui *Jonui Jablonskiui* † 1930. I. 23.

ordinariniam profesoriui *Antanui Aleknai* † 1930. VI. 12.

docentui *Teodorui Braziui* † 1930. IX. 9.

vyresniajam asistentui inž. *Steponui Olendzkiui* † 1930. XI. 21.

jaunesniajam asistentui *Dimitrijui Kladiščevui* † 1930. XII. 18.

Mirusiųjų Universiteto kolegijos narių atminimas buvo posėdžio dalyvių pagerbtas tyliu dvasios susikaupimu. — Šiame viešajame posėdyje doc. I. Jonynas perskaitė platų referatą tema: „Vytauto Didžiojo įpėdiniai".

1931 metų kovo m. 1 d. Universiteto garbės profesoriaus Jono Jablonskio atminimui pagerbti, jo mirimo metinių sukaktuvių proga, buvo suruoštas viešas, iškilmingas Universiteto posėdis, į kurį, kviečiami, buvo atvykę velionio našlė ir artimieji giminės. Skaityta buvo visa eilė referatų: doc. J. Balčikonis — tema „J. Jablonskio gyvenimas", privatdoc. P. Skardžius — tema „J. Jablonskio reikšmė lietuvių kalbos mokslui", doc. A. Salys — tema „J. Jablonskis ir rašomoji kalba"; Humanitarinių mokslų fak-to studentas Petras Jonikis kalbėjo apie J. Jablonskio įtaką jauniesiems mūsų kalbininkams. Autorių pranešimuose buvo gyvai apibūdintas a. a. J. Jablonskio asmuo ir plačiai nušviesta jo darbų nepaprastai didelė reikšmė lietuvių tautai.

Senatas, atsižvelgdamas į tai, kad dabartiniam mūsų Universiteto Rektoriui, prof. V. Čepinskiui, sukanka 60 metų amžiaus, kad prof. Čepinskis nuo pat Universiteto įsikūrimo pradžios sėkmingai jame darbuojasi kaipo rimtas pedagogas, mokslininkas ir administratorius — prof. Čepinskis jau trečią kartą išrenkamas mūsų Universiteto Rektorium — nutarė pagerbti jubiliatą ir suruošti šia proga viešą iškilmingą Universiteto Senato ir Matematikos-Gamtos fakulteto sujungtą posėdį. Posėdis įvyko 1931 m. gegužės mėn. 3 dieną. Didžiai gerbiamam ir visų mylimam jubiliatui buvo pareikšta karštų sveikinimų ir nuoširdžių linkėjimų tiek viso Universiteto ir atskirų jo organų, tiek studentijos ir šiaip jau organizacijų vardu. P. Prorektoriaus pareiškimas, kad Senatas yra nusistatęs įgyti jubiliato portretą ir iškabinti jį viešų posėdžių salėje, buvo posėdžio dalyvių sutiktas labai maloniai. Šiame viešajame posėdyje Universiteto vadovybė turėjo tikro malonumo pasveikinti ir du kitus Universiteto kolegijos narius, taip pat 60 metų jų amžiaus sukaktuvių proga: prof. Pr. Jodelę — buvusį rektorių, daug pa-

sidarbavusį ir dabar besidarbuojantį Ūkio Tarybos narį — ir prof. P. Jakubėną — Evangelikų teologijos fakulteto dekaną, pasidarbavusį Lietuvos veikėją.

Iš Universiteto viešojo gyvenimo srities tenka taip pat paminėti apie iškilmingus posėdžius, kuriuos buvo suruošęs vienas kitas fakultetas savo iniciatyva dėl tos ar kitos progos.

Teologijos- Filosofijos fakultetas 1930 metų gruodžio m. 14 d. iškilmingai paminėjo Šv. Augustiną, jo 1500 metų nuo mirimo sukaktuvių proga; viešajame posėdyj skaitė referatus: prof. Bl. Česnys „Šv. Augustino reikšmė teologijai" ir prof. Pr. Dovydaitis „Šv. Augustino reikšmė filosofijai".

Teisių fakultetas 1931 metų kovo m. 25 d. buvo suruošęs Universitete viešą posėdį aušrininkui ir žymiam mūsų teisininkui profesoriui Antanui Kriščiukaičiui pagerbti, jo 40 metų visuomeninio darbo proga. Savo kalbose p. Rektorius ir Teisių ir Humanitarinių mokslų fakultetų dekanai paaiškino jubiliato reikšmę Lietuvos visuomenės gyvenimui, studentų teisininkų organizacijos pareiškė jubiliatui savo linkėjimų.

Teologijos-Filosofijos fakultetas 1931 metų gegužės m. 17 d. buvo suruošęs viešą posėdį paminėti Leono XIII enciklikai „Rerum novarum", išleistai prieš 40 metų; iškilmingame posėdyje pranešimus padarė prof. A. Maliauskis tema „Nuosavybės ir darbo charakteris pagal Leono XIII mokslą" ir doc. L. Bistras tema „Socialinio klausimo rišimai Leono XIII enciklikos — Rerum novarum — pagrindais".

1931 metų balandžio m. 30 d. skaitė Vytauto Didžiojo Universitete paskaitą atvykęs Lietuvos atlankyti Paryžiaus Mokslų Akademijos narys, etnologas Levi Bruhl. Paklausyti prelegentą susirinko profesūra ir studentija. Garbingas svečias buvo mūsų Universiteto ir fakultetų vadovybės nuoširdžiai sutiktas ir vaišintas.

Universiteto Senatas.

Persitvarkant pagal naująjį statutą, reikėjo išrinkti trejiems metams Universiteto Prezidiumas. 1930 metų rugsėjo m. 1 d., Universiteto Tarybos posėdyje dalyvaujant 106 Tarybos

nariams, buvo išrinkti absoliučia balsų dauguma Rektorium prof. V. Čepinskis ir Prorektorium prof. Bl. Čėsnys; abu jie gavo p. Respublikos Prezidento paskyrimą. Universiteto Sekretorium išrinktas prof. P. Raudonikis. Fakultetų Tarybos išrinko, taip pat trejiems metams, Dekanus ir Fakultetų Sekretorius. Naujųjų mokslo metų pradžioje susiorganizavęs Senatas turėjo šitokią sudėtį.

Prezidiumas:

1. **Rektorius** — *VINCAS ČEPINSKIS,* Matem.-Gamtos fak-to ordinar. profesorius,
2. **Prorektorius** — *BLAŽIEJUS ČESNYS,* Teol.-Filosofijos fak-to ordinar. profesorius,
3. **Universiteto Sekretorius** — *PETRAS RAUDONIKIS,* Medicinos fak-to ordinar. profesorius;

Fakultetų dekanai:

4. Teologijos-Filosofijos fak-to **Dekanas** — ekstraord. profes. *PRANAS KURAITIS,*
5. Evangelikų Teologijos fak-to **Dekanas** — ekstraord. profes. *POVILAS JAKUBĖNAS,*
6. Humanitarinių Mokslų fak-to **Dekanas** — ordin. profes. *VINCAS KRĖVĖ-MICKEVIČIUS,*
7. Teisių fak-to **Dekanas** — ordin. profes. *PETRAS LEONAS,*
8. Matematikos-Gamtos fak-to **Dekanas** — ekstraord. profes. *ZIGMAS ŽEMAITIS,*
9. Medicinos fak-to **Dekanas** — ordin. profes. *VLADAS LAŠAS,*
10. Technikos fak-to **Dekanas** — ord. profes. *KAZYS VASILIAUSKAS.*

1930 m. rudens semestras pradėtas rugsėjo m. 1 d. ir baigtas gruodžio m. 15 d. 1931 m. pavasario semestras pradėtas sausio m. 15 d. ir baigtas birželio m. 15 d. Darbas Universitete per abu semestru ėjo normaliai.

Per ištisus mokslo metus Senatas padarė 32 posėdžius.

Paduodama keletas įdomesnių Senato veikimo momentų.

Universitetui gavus „Vytauto Didžiojo Universiteto" vardą, Senato vienas iš pirmųjų žingsnių buvo darytas tas, kad Alma Mater gautajam vardui gautų ir atitinkamas emblemas. Menininkui Varnui buvo pavesta paruošti didžiajam Universiteto antspaudui piešinys; statutas reikalauja, kad piešinys būtų su Vytauto Didžiojo atvaizdu ir atitinkamais įrašais. Piešinys Senato nurodymu buvo ištaisomas ir pagaliau priimtas. Patį antspaudą padaryti sulig piešiniu buvo pavesta patikimai Paryžiaus firmai. Be to, Senatas nutarė didžiąją Universiteto salę papuošti Vytauto Didžiojo atvaizdu, kurį turės pagaminti menininkas. Vytauto Didžiojo metams atminti pasirūpinta, kad prie baigtų tais metais Universiteto pastatų būtų prisegti dideli metaliniai medaliai su Vytauto Didžiojo atvaizdu.

Santykių palaikymas su užsieniu. 1930 m. lapkričio m. Ciuricho Aukštoji Technikos Mokykla šventė savo 75 metų įsisteigimo sukaktį. P. Rektorius drauge su Technikos fakulteto Dekanu nuvyko dalyvauti tose iškilmėse. P. Rektorius Vytauto Didžiojo Universiteto vardu įteikė pasveikinimo adresą.

The Royal Institution Londone atsiuntė mūsų Universitetui pakvietimą į iškilmes, kurios įvykstančios 1931 m. rugsėjo m. 21 d. Faradayjaus magnetoelektrinės indukcijos išradimo 100 metų sukaktuvėms paminėti; Senatas kreipėsi į p. Rektorių, prašydamas jį atstovauti Vytauto Didžiojo Universitetui tose iškilmėse.

Collège de France Paryžiuje, ruošdamasi paminėti 1931 m. birželio m. 18—20 d. savo, kaipo mokslo institucijos, 400 metų sukaktuves, pakvietė į iškilmes ir Vytauto Didžiojo Universitetą. Į šias iškilmes, Senato prašomas, sutiko vykti ir įteikti Universiteto vardu sveikinamąjį adresą prof. M. Römeris.

Romoje Tarptautiškam Intelektiniam Bendradarbiavimui remti Komisijos Pirmininkas p. A. Rocco pranešė, kad ten susiorganizavo *„centralinis biuras"* informacijoms tiekti akademiniais reikalais; biuro antrašas: Centro Italiano d'informazioni Universitarie, Salita del Grillo, 1 — Roma.

Universitetui gavus pakvietimą į Tarptautinį Mokslo Istorijos ir Technologijos kongresą, kuris esąs šaukiamas Londone

1931 m. nuo 29. VI. iki 3. VII, Senatas rekomendavo susidomėti šiuo įvykiu suinteresuotiesiems fakultetams.

Komandiruotės į užsienį. Senatas yra sušelpęs esamais jo dispozicijoje kreditais arba išrūpinęs specialę Vyriausybės pašalpą komandiruotiems į užsienį šiems asmenims. — Doc. Beblavy buvo sušelptas važiuojant į Prahą rinkti archyvuose žinių apie Vytautą Didįjį. — Medicinos fakulteto asistentas Sidaravičius ir Technikos fakulteto asistentas Indriūnas buvo komandiruoti į užsienį pasitobūlinti mokslo srityje; Senatas rūpinosi surasti jiems lėšų, kadangi tų fakultetų dekanai referavo, kad komandiruotieji asmens dirbo savo darbą visai patenkinamai. — Humanitarinių mokslų fakulteto istorijos skyriaus kandidatui Jakštui, sėkmingai studijuojančiam užsienyje, Senato nutarimu buvo daroma žygių pailginti jam stipendiją.

Prof. Landau ir doc. Blažys vyko į neuropatologų kongresą Bazelyj, jiems buvo suteikta pašalpa kongreso įnašui apmokėti.

Prof. Pakštas buvo 6 mėnesius savo fakulteto komandiruotas į Afriką geografijos mokslo reikalais; surinko didelę turinčių mokslinės vertės dalykų kolekciją; grįžęs iš komandiruotės, suruošė Universiteto I rūmuose, Matematikos-Gamtos fakulteto subsidijuojamas ir Senato pritariamas, savo kolekcijos parodą; įdomių eksponatų pamatyti studentai gausingai lankėsi.

Matematikos-Gamtos fakulteto laborantas Grybauskas, važinėjęs į Vilniaus kraštą, lygiai taip pat ir Bibliotekos skaityklos vedėja Vileišytė, važinėjusi į bibliotekininkų kongresą Alžyre, buvo sušelpti; pastorosios patiektąją komandiruotės apyskaitą Senatas pripažino pavyzdinga.

Paskelbus naujas sąskaitybos taisykles, Universiteto įstaigų vedėjų buvo pareikšta Senatui apie tų taisyklių nepraktiškumą. Senatas, norėdamas atskaitomybės dalyką tinkamai sutvarkyti, komandiravo Universiteto raštinės vedėją Gurevičių į Ciurichą ir į Frankfurtą a/M, pavedęs jam susipažinti su praktikuojama ten aukštose mokyklose atskaitomybe.

Naujos katedros klausimas. Humanitarinių mokslų fakultetas pripažino, kad reikalinga įsteigti „Lietuvos kultūros istorijos katedrą“, kurioje būtų dėstoma dvasinės kultūros istorija ir

Lietuvos archeologija; katedrai numatomi 2 vyresniojo ir 2 jaunesniojo mokslo personalo asmenys. Senatas pripažino sumanymą remtinu ir nutarė daryti reikalingų žygių Vyriausybėje.

Paskaitos. Svetimšalių mokslinio pobūdžio paskaitos buvo, Senatui leidus, Universitete suruoštos dvi: vieną skaitė švedų mokslininkas Harry Wallin apie švedų kultūrą ir antrą — danų chargé d'affaires apie aukštąsias liaudies ūkio mokyklas Danijoje.

Universiteto spaudinių taisyklės. Universiteto lėšomis per metus išleidžiama nemaža spaudinių. Spaudinių leidimas, jų nemokamas dalijimas ir honoraro normavimas yra pagaliau sutvarkytas komisijos paruoštomis ir Senato priimtomis taisyklėmis; taisyklėms laukiamas Valstybės Kontrolės pritarimas.

Gegužės m. pabaigoje Kauną atlankė Rockfellerio stipendijų fondo atstovas p. Kittredge, norėdamas pasirinkti 2 asmenis į Rockfellerio fundacijos stipendininkus. Fakultetai nurodė savo kandidatus, ir stipendininkais buvo paskirti: 1) Budrys, baigęs Teisių fakultetą, ir 2) Baldauskas, baigęs Humanitarinių mokslų fakultetą. Malonus svečias p. Rektoriaus ir suinteresuotųjų fakultetų dekanų buvo tinkamai pagerbtas.

1931 m. vasario m. 13 d. bendrajame Senato ir Ūkio Tarybos narių posėdyje p. Rektorius susirinkusių vardu pasveikino prof. Pr. Jodelę, sulaukus jam 60 metų amžiaus; prof. Pr. Jodelė vadovavo, būdamas dekanu, Technikos fakultetui, šiam besikuriant, stovėjo mūsų Universiteto priešakyj, būdamas prorektorium ir paskui rektorium, o per ištisą metų eilę būdamas Ūkio (globos) Tarybos narys, daug ir naudingai yra dirbęs prie Universiteto statybos, kaipo prityręs asmuo.

Senatas apsvarstė Fakultetų sąmatas 1932 metams; priėmė viso Universiteto 1932 metams 7.619.351 lt. sumos paprastųjų išlaidų sąmatą.

Fakultetai, katedros, mokslo personalas.

Garbės profesoriai:

DAMBRAUSKAS - JAKŠTAS ALEKSANDRAS.
MAIRONIS - MAČIULIS JONAS.

Išleistuoju Vytauto Didžiojo Universiteto statutu (1930 m. birželio m. 7 d.) fakultetai, tiek skaičiaus, tiek pavadinimo atžvilgiu, paliekami kaip buvę, tačiau jų sudėtis pertvarkoma 2 atvejais: 1) katedrų skaičius fakultetuose sumažinamas ir tik Evangelikų Teologijos fakultete didinamas, ir 2) visas vyresnysis mokslo personalas turi gauti p. Respublikos Prezidento paskyrimą. Toks pertvarkymas neliečia Teologijos-Filosofijos fakulteto: statuto 4-ju § ketinama to fakulteto katedros nustatyti atskiru įstatymu, ir 1930/1931 mokslo metais šis fakultetas veikė senuoju statutu.

I. TEOLOGIJOS - FILOSOFIJOS FAKULTETAS.

Fakulteto dekanas — ekstraord. prof. **Pranas Kuraitis.**
Fakulteto sekretorius — ekstraord. prof. **Petras Malakauskis.**

Atmainos mokslo personalo tarpe per mokslo metus.

T e o d o r a s B r a z y s, Krikščionijos archeologijos ir meno istorijos katedros docentas, m i r ė 1930 m. rugsėjo m. 9 d.

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas, mokslo metus pradedant.

1. *FILOSOFIJOS ĮŽANGOS IR ISTORIJOS KATEDRA:*
Ekstraord. prof. **Pranas Kuraitis.**

2. *FILOSOFIJOS SISTEMOS KATEDRA:*
Doc. **Leonas Bistras.**
Privatdoc. dr. **Antanas Juška.**

3. *TEORINĖS IR EKSPERIMENTALINĖS PSICHOLOGIJOS KATEDRA:*
Ekstraord. prof. **Mečislovas Reinys.**
Doc. **Antanas Gilys.**

4. *PEDAGOGIJOS IR JOS ISTORIJOS KATEDRA:*

ord. prof. **Stasys Šalkauskis.**

5. *SOCIOLOGIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Antanas Maliauskis.**

6. *VISUOTINĖS ISTORIJOS IR ISTORIJOS FILOSOFIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Kazys Pakštas.**

7. *VISUOTINĖS LITERATŪROS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Juozas Eretas.**
Ekstraord. prof. **Melchioras Račkauskas.**
E. docento p. **Jonas Grinius.**
Doc. **Antanas Salys.**
Doc. **Juozas Balčikonis.**

8. *FUNDAMENTALINĖS TEOLOGIJOS KATEDRA:*

E. docento p. **Pranas Venckus.**

9. *DOGMATINĖS TEOLOGIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Blažiejus Čėsnys.**

10. *MORALINĖS TEORIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Jonas Maironis-Mačiulis.**
Doc. **Juozas Meškauskas.**

11. *PASTORALINĖS TEOLOGIJOS KATEDRA:*

Doc. **Ignas Česaitis.**

12. *KANONŲ TEISĖS ŠALTINIŲ KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Petras Malakauskis.**

13. *BENEDIKTO KODEKSO KATEDRA:*

Ord. prof. **Kazys Šaulys.**

14. *PATROLOGIJOS KATEDRA:*

Doc. **Morkus Morkelis.**

15. *ŠV. RAŠTO SENOJO ĮSTATYMO KATEDRA:*

Ord. prof. **Aleksandras Grigaitis.**

16. *ŠV. RAŠTO NAUJOJO ĮSTATYMO KATEDRA:*

Ord. prof. **Juozas Skvireckas.**

17. *KRIKŠČIONIJOS ARCHEOLOGIJOS IR MENO ISTORIJOS KATEDRA:*

Doc. **Teodorui Braziui** mirus — vakuoja.

18. *VIDURAMŽIŲ BAŽNYČIOS ISTORIJOS KATEDRA:*

Doc. **Pranas Penkauskas.**

19. *NAUJŲJŲ LAIKŲ BAŽNYČIOS ISTORIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Jonas Totoraitis.**

20. *RELIGIJŲ ISTORIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Pranas Dovydaitis.**

Mokslo laipsnių suteikimas.

Licenciato laipsnį gavo:

1) **Valavičius Vladislavas,**
2) **Stankevičius Juozapas.**

Teologijos daktaro laipsnis pripažintas **Jonui Matusui,** apginusiam viešame dispute 1931. I. 20. disertaciją *„Lietuvių rusinimas per Kauno gubernijos pradžios mokyklas nuo Muravjovo iki pabaigos Rusų viešpatavimo Lietuvoje“.*

Evangelikų Teologijos, Humanitarinių Mokslų, Teisių, Matematikos-Gamtos, Medicinos ir Technikos fakultetų išvardintasai vyresnysis mokslo personalas, jo sąrašą Vyriausybei pristačius, p. Respublikos Prezidento 1930 m. rugpiūčio m. 22 d. aktu paskirtas žemiau nurodytuose laipsniuose nuo 1930 m. rugsėjo m. 1 d. Septyni čia nurodyto vyresniojo mokslo personalo asmenys buvo p. Respublikos Prezidento aktais paskirti kiek vėliau.

II. EVANGELIKŲ TEOLOGIJOS FAKULTETAS.

Fakuleto dekanas — ekstraord. prof. **Povilas Jakubėnas.**

Fakuleto sekretorius — ekstraord. prof. **Konstantinas Kurnatauskas.**

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas.

1. *SENOJO ĮSTATYMO KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Konstantinas Kurnatauskas.**

2. *NAUJOJO ĮSTATYMO KATEDRA:*

Doc. **Jonas Beblavy.**

3. *BAŽNYČIOS IR RELIGIJOS ISTORIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Povilas Jakubėnas.**

4. *SISTEMATINĖS TEOLOGIJOS KATEDRA:*

Privatdoc., e. docento p. **Povilas Tittelbachas.**

5. *PRAKTINĖS TEOLOGIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Vilhelmas Gaigalaitis.**

Habilitavosi. Fakultetas pripažino **Povilui Titelbachui** privatdocento laipsnį ir pavedė jam *Sistematinės Teologijos katedrą* docento teisėmis.

Komandiruotė. Į Prahą buvo komandiruotas doc. I. Beblavy; tos komandiruotės išdavos yra jo išleista knyga: „Lietuvių Čekų santykiai Vytauto Didžiojo laikais".

III. HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS.

Fakulteto dekanas — ord. prof. **Vincas Krėvė-Mickevičius.**

Fakulteto sekretorius — ekstraord. prof. **Vincas Mykolaitis.**

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas, mokslo metus pradedant.

1. *FILOSOFIJOS SISTEMOS KATEDRA:*

ord. prof. **Vosylius Sezemanas.**
Privatdoc., e. docento p. **Jonas Štrauchas.**

2. *FILOSOFIJOS ISTORIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Izidorius Tamošaitis.**

3. *PEDAGOGIKOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Jonas Vabalas-Gudaitis.**
Vyr. asist. teisėmis privatdoc. **Vladas Lazersonas.**

4. *LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS KATEDRA:*

Ord. prof. **Mykolas Biržiška.**
Ekstraord. prof. **Vincas Mykolaitis.**
Privatdoc., e. docento p. **Pranas Skardžius.**
Laikinai e. lektorės p. **Zofija Čiurlionienė.**

5. *KLASIKINĖS FILOLOGIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Vladimiras Šilkarskis.**
Ekstraord. prof. **Pranas Brenderis.**
Lektorius **Kazimieras Kepalas.**

6. *SLAVŲ KALBŲ ir LITERATŪRŲ KATEDRA:*

Ord. prof. **Vincas Krėvė-Mickevičius.**
Doc. **Balys Sruoga.**
Lektorius **Juozas-Albinas Herbačiauskas.**
Lektorius **Mykolas Benevičius.**

7. *GERMANŲ KALBŲ IR LITERATŪRŲ KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Horst Engertas.**
Doc. **Pranas Augustaitis.**
Lektorius **Gotlibas Studerus.**
Lektorė **Ona Pakštienė.**

8. *ROMANŲ KALBŲ IR LITERATŪRŲ KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Vladas Dubas.**
Lektorė **Lidija Babianskienė.**

9. *LIETUVOS ISTORIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Jonas Yčas.**
Doc. **Ignas Jonynas.**
Privatdoc. **Eduardas Volteris.**

10. *VISUOTINĖS ISTORIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Leonas Karsavinas.**
Doc. **Paulius Galaunė.**
Privatdoc., e. docento p. **Marija Arcimavičienė-Rudzinskaitė.**

11. *SEMITOLOGIJOS KATEDRA:*

Privatdoc., e. doc. p. **Nachmanas Šapyra.**

Personalinės atmainos per mokslo metus.

1930/31 mokslo metais Humanitarinių Mokslų Fakultete iš mokomojo personalo pasitraukė lyginamojo kalbų mokslo doc. A. Sennas.

Dr. Dovydas-Viktoras Michelis paskirtas *Romanų kalbų ir literatūrų katedroje* Italų kalbos lektoriumi 1930. X. 22 d.

Komandiruotės. Prof. M. Biržiška buvo išvykęs į Amerikos Suvienytas Valstybes susipažinti su lietuvių išeivių literatūriniu ir kultūriniu gyvenimu.

Doc. Ign. Jonynas buvo komandiruotas į Tarptautinį istorikų kongresą Budapešte antroje gegužės mėn. pusėj.

Doktorizavosi. 1931 m. vasario mėn. 23 ir 24 dieną p. **Th. Frey,** išlaikęs egzaminus ir apgynęs disertaciją „Die Theorie der diskursiven Erkenntnis" gavo Filosofijos Daktaro laipsnį.

IV. TEISIŲ FAKULTETAS.

Fakulteto dekanas — ordin. prof. Petras Leonas.

Fakulteto sekretorius — ordin. prof. Vaclovas Biržiška.

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas, mokslo metus pradedant.

1. *TEISĖS ENCIKLOPEDIJOS IR TEISĖS FILOSOFIJOS KATEDRA:*

   Ord. prof. **Petras Leonas.**

2. *ROMĖNŲ TEISĖS ISTORIJOS IR SISTEMOS KATEDRA:*

   Privatdoc., e. docento p. **Dr. Antanas Tamošaitis.**

3. *LIETUVOS TEISĖS ISTORIJOS KATEDRA:*

   Ord. prof. **Augustinas Janulaitis.**

4. *CIVILINĖS TEISĖS IR CIVILINIO PROCESO KATEDRA:*

   Ekstraord. prof. **Simonas Bieliackinas.**

   Doc. **Kazys Šalkauskas.**

   Ord. prof. **Vladas Mačys.**

5. *BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR BAUDŽIAMOJO PROCESO KATEDRA:*

   Ord. prof. **Antanas Kriščiukaitis.**

   Doc. **Vladimiras Stankevičius.**

6. *VALSTBINĖS TEISĖS KATEDRA:*

   Ord. prof. **Mykolas Römeris.**

7. *ADMINISTRACINĖS TEISĖS KATEDRA:*

   Ord. prof. **Vaclovas Biržiška.**

8. *TARPTAUTINĖS TEISĖS KATEDRA:*

   Ord. prof. **Aleksandras Jaščenko.**

9. *POLITINĖS EKONOMIJOS IR STATISTIKOS KATEDRA:*

Doc. **Petras Šalčius.**

Doc. **Viktoras Jungferis.**

10. *FINANSŲ MOKSLO KATEDRA:*

Eksetrord. prof. **Vladas Jurgutis.**

Vyr. asist. **Antanas-Ignas Veryga-Derevskis.**

11. *PREKYBINĖS TEISĖS KATEDRA:*

Doc. **Tadas Petkevičius.**

12. *PRIVATINIO ŪKIO MOKSLO KATEDRA:*

Doc. **Alfonsas Moravskis.**

Doc. **Jonas Aleksa.**

13. *EKONOMINĖS POLITIKOS KATEDRA:*

Doc. **Antanas Tumėnas.**

Privatdoc., e. docento p. **Albinas Rimka.**

Personalinės atmainos per mokslo metus.

Domas Krivickas fakulteto paskirtas *Lietuvos teisės istorijos katedros* jaunesniuoju asistentu nuo 1930. XI. 1 ir komandiruotas užsienin specializuotis.

Vladas Mačys *Civilinės teisės ir civilinio proceso katedros* ordinarinis profesorius, 1930. VII. 7. suėjus 65 metams, fakulteto perrinktas dar vieneriems metams eiti toms pačioms pareigoms.

V. MATEMATIKOS - GAMTOS FAKULTETAS.

Fakulteto dekanas — ekstraord. prof. **Zigmas Žemaitis.**

Fakulteto sekretorius — doc. **Ignas Končius.**

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas, mokslo metus pradedant.

1. *GEOMETRIJOS KATEDRA:*

Privatdoc., laik. einąs docento p. **Petras Katilius.**
Privatdoc. **Julijonas Graurogkas.**
L. e. jaun. lab. p. **Rubinas Lakovskis.**

2. *MATEMATIKOS ANALIZĖS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Zigmas Žemaitis.**
Ekstrord. prof. **Viktoras Biržiška.**

3. *ASTRONOMIJOS KATEDRA:*

E. doc. p. **Bernardas Kodatis.**
Privatdoc. **Paulius Slavėnas.**
E. jaun. lab. p. **Vincas Mockus.**

4. *FIZIKOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Kęstutis Šliupas.**
Doc. **Ignas Končius.**
Vyr. asist. **Antanas Žvironas.**
Vyr. asist. **Povilas Barzdžiūnas.**
Vyr. asist. **Dr. Antanas Puodžiukynas.**

5. *GEOFIZIKOS IR METEOROLOGIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Kazys Sleževičius.**
Vyr. asist. **Stepas Olšauskas.**

6. *NEORGANINĖS IR ANALITINĖS CHEMIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Petras Juodakis.**
Ekstraord. prof. **Filipas Butkevičius.**
Vyr. asist. **Dr. Valter Cipser.**
Vyr. asist. **Juozas Krasauskas.**
E. vyr. asist. p. **Bronius Prapuolenis.**
E. vyr. labor. p. **Marija Buividaitė.**

7. *ORGANINĖS CHEMIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Antanas Purėnas.**
Privatdoc. **Neachas Šapira.**
Vyr. asist. **Alfonsas Zubrys.**
E. jaun. lab. p. **Nadiežda Didžiulytė.**

8. *MINERALOGIJOS IR GEOLOGIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Mykolas Kaveckis.**
Privatdoc. **Mikalojus Kvašninas-Samarinas.**
Vyr. asist. **Zigmas Navickas.**
Jaun. asist. **Česlovas Pakuckas.**

9. *FIZINĖS CHEMIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Vincas Čepinskis.**
E. vyr. labor. p. **Stasys Slavinskas.**

10. *BOTANIKOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Konstantinas Regelis.**
Doc. **Liudas Vailionis.**
Jaun. lab. **Albina Lideikytė.**
L. e. jaun. lab. p. **Jonas Dagys.**
L. e. jaun. lab. p. **Marija Natkevičiutė.**
E. jaun. lab. p. **Marija Janušauskaitė.**

11. *ZOOLOGIJOS IR LYGINAMOSIOS ANATOMIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Tadas Ivanauskas.**
Vyr. asist. **Aldona Vaškevičaitė.**
E. vyr. lab. p. **Stepas Jankauskas.**
E. jaun. lab. p. **Stasys Variakojis.**

12. *GEOGRAFIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Pranas Šivickis.**

Prie Matematikos-Gamtos fakulteto esamojo *Gamtos muziejaus* personalas:

Jaun. asist. **Juozas Dalinkevičius.**
Vyr. labor. **Kazys Grybauskas.**
E. jaun. labor. p. **Antanas Vaitkevičius.**

Personalinės atmainos mokslo metais.

Zigmas Žemaitis, *Matematikos analizės katedros* ekstraordinarinis profesorius, p. Respublikos Prezidento aktu paskirtas *Gometrijos katedros* ekstraordinariniu profesorium ir tos pačios katedros vedėju nuo 1931 m. sausio m. 2 d.

Viktoras Biržiška *Matematikos analizės katedros* ekstraordinarinis profesorius, p. Respublikos Prezidento aktu paskirtas tos pačios katedros vedėju nuo 1931 m. sausio mėn. 2 d.

Nadiežda Didžiulytė fakulteto paskirta ein. *Organinės chemijos katedros* jaunesniojo laboranto pareigas nuo 1930. IX. 6 d.; jos prašymu atleista iš tarnybos nuo 1930. X. 21 d.

Leonas Čeraška fakulteto paskirtas *Zoologijos ir lyginamosios anatomijos katedros* jaunesniuoju asistentu nuo 1930. X. 16 dienos.

Vincas Mockus, *Astronomijos katedros* jaunesnysis laborantas, atleistas iš tarnybos nuo 1930. XI. 20 d., kaipo laikinai pasamdytas.

Dr. Paulius Slavėnas fakulteto paskirtas *Astronomijos katedros* vyresniuoju asistentu nuo 1930. XI. 20 d.

Juozas Matulis fakulteto paskirtas *Fizinės chemijos katedros* vyresniuoju asistentu nuo 1930. XII. 1 d.

Olga Devenytė fakulteto paskirta *Botanikos katedros* ein. jaunesniojo laboranto pareigas nuo 1930. XI. 4 d.

Kazys Grybauskas, *Gamtos muzėjaus* vyresnysis laborantas, pakeltas jaunesniuoju asistentu nuo 1930. XII. 16 d.

Jonas Dagys, *Botanikos katedros* jaunesnysis laborantas, atleistas iš tarnybos nuo 1930. XI. 4 d.

Kirilas Kladiščevas fakulteto paskirtas *Organinės chemijos katedros* laisvai samdomu jaunesniuoju laborantu nuo 1930. XI. 4 d.

Petras Katilius, *Geometrijos katedros* privatdocentas, paskirtas einančiu *Matematikos analizės katedros* docento pareigas nuo 1931. I. 2 d.

Oto Stanaitis fakulteto paskirtas *Matematikos analizės katedros* jaunesniuoju laborantu nuo 1931. III. 10 d.; pakeltas jaunesniuoju asistentu nuo 1931. V. 15 d.

Rubinas Lakovskis, *Geometrijos katedros* laikinai ein. jaunesniojo laboranto pareigas, pakeltas jaunesniuoju asistentu nuo 1931. IV. 1 d.

Česlovas Pakuckas, *Mineralogijos ir geologijos katedros* jaunesnysis asistentas, pakeltas vyresniuoju asistentu nuo 1931. IV. 1 d.

Dr. Paulius Slavėnas, *Astronomijos katedros* vyresnysis asistentas, fakulteto paskirtas astronomijos observatoriumi nuo 1931. V. 1 d.

Kazys Grybauskas, *Gamtos muzėjaus* jaunesnysis asistentas, fakulteto paskirtas laikinai *Geografijos katedros* vyresniuoju asistentu nuo 1931. V. 1 d.

Juozas Dalinkevičius, *Gamtos muzėjaus* jaunesnysis asistentas, pakeltas *Geografijos katedros* vyresniuoju asistentu nuo 1931. IV. 1 d. ir nuo 1931. V 1 d. perkeltas *Astronomijos katedron.*

Antanas Vaitkevičius, *Gamtos muzėjaus* ein. jaunesniojo laboranto pareigas, paskirtas preparatoriumi nuo 1931. V. 1 dienos.

Stepas Jankauskas, *Zoologijos ir lyginamosios anatomijos katedros* ein. vyresniojo laboranto pareigas, paskirtas taksidermistu nuo 1931. V. 1 d.

Mokslinės komandiruotės.

Prof. K. Regelis a) dalyvavo Sodininkystės Kongrese Londone 1930. VIII. 7 — 15. b) važinėjo į Rumuniją mokslo reikalais.

Prof. F. Butkevičius buvo komandiruotas Vienon dalyvauti Kongrese, suruoštame „Deutsche Bunsen-Gesellschaft" ir „Verein deutscher Chemiker".

Prof. K. Sleževičius ir doc. B. Kodatis Vyriausiojo Štabo Karo Topografijos skyriaus komandiruoti į Geodetinę Konferenciją Kopenhagoje.

Prof. K. Sleževičius turėjo komandiruotę Potsdaman gravitacijos tyrimams daryti.

Prof. M. Kaveckis mokslo reikalais važinėjo į Latviją, Estiją, Čeko-Slovakiją ir Vokietiją.

Prof. Pr. Šivickis moksliškajai medžiagai parinkti išvyko aplankyti biologines stotis Latvijoje, Estijoje, Suomijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Danijoje, Vokietijoje, Čeko-Slovakijoje, Austrijoje ir Vengrijoje.

Prof. T. Ivanauskas vyko į Medžiotojų Tarptautinį Biurą Paryžiuje ir paskum išvyko su moksliška ekspedicija į Braziliją; drauge su prof. Ivanausku į Braziliją komandiruotas etnomologas A. Palionis.

Vyr. asist. P. Brazdžiūnas turėjo komandiruotę a) į Ciuricho Universitetą mokslo darbams baigti ir b) Baltijos jūros magnetinėms matavimams daryti; nuo 1930. X. 15 iki XII. 15.

Jaun. asist. L. Čeraška vyko į Hidrologijos kursus Lunze a/See Austrijoje.

Jaun. asist. K. Grybauskas dalyvavo Vaistinių augalų Augintojų Kongrese Paryžiuje.

E. labor. p. O. Stanaitis vyko į Würzburgo universitetą pasitobulinti moksluose.

VI. MEDICINOS FAKULTETAS.

Fakulteto dekanas — ord. prof. **Vladas Lašas.**

Fakulteto sekretorius — doc. **Juozas Blažys.**

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas, mokslo metams prasidedant.

1. *ANATOMIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Jurgis Žilinskas.**

E. vyr. labor. p. **Vytautas Avižonis.**

Vyr. labor. **Juozas Ambrozas.**

2. *HISTOLOGIJOS SU EMBRIOLOGIJA KATEDRA:*

Ord. prof. **Eberis Landau.**
Vyr. asist. **Juzė Bubenaitė.**

3. *FIZIOLOGIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Vladas Lašas.**
Vyr. asist. **Juozas Matulis.**
E. vyr. labor. p. **Jonas Šapauskas.**

4. *FARMAKOLOGIJOS KATEDRA:*

Vyr. asist. **Benediktas Šiaulys.**

5. *BENDROSIOS PATOLOGIJOS IR PATOLOGINĖS ANATOMIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Emilis Vinteleris.**
Vyr. asist. **Janina Lašienė-Mackevičaitė.**
E. vyr. lab. p. **Kristupas Gudaitis.**

6. *AKUŠERIJOS IR GINEKOLOGIJOS KATEDRA SU KLINIKA:*

Ekstraord. prof. **Pranas Mažylis.**
Vyr. asist. **Emilija Bliudžiūtė.**
Jaun. asist. **Juozas Mačys.**
Jaun. asist. **Matilda Zubrienė-Zubrytė.**

7. *VIDAUS MEDICINOS KATEDRA SU KLINIKA:*

Ord. prof. **Kazys Buinevičius.**
Ekstraord. prof. **Juozas Bagdonas.**
Jaun. asist. **Vaclovas Tiškus.**
Jaun. asist. **Oskaras Pūdymaitis.**
Vyr. asist. **Agėtė Steponaitienė-Ambraziejutė.**
Jaun. asist. **Antanas Grigelis.**
Jaun. asist. **Jadvyga Žakovičaitė.**

8. *CHIRURGIJOS KATEDRA SU KLINIKA:*

Ekstraord. prof. **Aleksandras Hagentornas.**
Vyr. asist. **Vladas Kuzma.**

Jaun. asist. teisėmis, privatdocentas **Vincas Kanauka.**
Jaun. asist. **Jonas Čeponis.**
Jaun. asist. **Juozas Jaržemskis.**

9. *OFTALMOLOGIJOS KATEDRA SU KLINIKA:*
Ord. prof. **Petras Avižonis.**
Vyr. asist. **Juozas Nemeikša.**
Jaun. asist. **Borisas Goldengeimas.**

10. *ODOS IR VENEROS LIGŲ KATEDRA SU KLINIKA:*
Ord. prof. **Jurgis Karuža.**
Vyr. asist. **Bronius Sidaravičius.**
Jaun. asist. **Aleksandra Kaupelytė-Ragaišienė.**

11. *VAIKŲ LIGŲ KATEDRA SU KLINIKA:*
Ekstraord. prof. **Vanda Tumėnienė.**
Vyr. asist. **Aldona Birutavičienė-Černeckaitė.**
Jaun. asist. **Ema Gildė-Ostachovienė.**

12. *NERVŲ IR PSICHIKOS LIGŲ KATEDRA SU KLINIKA:*
Doc. **Juozas Blažys.**
Vyr. asist. **Viktoras Vaičiūnas.**
E. jaun. asist. p. **Vytautas Bendoravičius.**
E. vyr. labor. p. **Dominika Kesiūnaitė.**

13. *HIGIENOS IR BAKTERIOLOGIJOS KATEDRA:*
Ord. prof. **Antanas Jurgeliūnas.**
Jaun. asist. **Dimitrijus Kladiščevas.**
E. vyr. lab. p. **Vitoldas Girdzijauskas.**

14. *TEISMO IR SOCIALINĖS MEDICINOS KATEDRA:*
Doc. **Kazys Oželis.**
Jaun. asist. **Vincas Kauza.**

15. *AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGŲ KATEDRA IR KLINIKA:*
Ekstraord. prof. **Petras Radzvickas.**
Vyr. asist. **Stasys Žilinskas.**
Jaun. asist. **Juozas Zubkus.**

16. *FARMACIJOS IR FARMAKOGNOZIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Petras Raudonikis.**
Vyr. asist. **Elena Purtokienė-Paškovičaitė.**

17. *STOMATOLOGIJOS IR DENTIATRIJOS KATEDRA SU KLINIKA:*

Doc. **Povilas Stančius.**
Vyr. asist. **Ona Mikuckaitė.**
Jaun. asist. **Janina Žemaitienė.**

Personalinės atmainos per mokslo metus.

Juozas Bagdonas, *Vidaus medicinos katedros* ekstraordinarinis profesorius, 1931 m. balandžio m. 18 d. suėjus 65 metams jo amžiaus, fakulteto perrinktas dar vieneriems metams eiti toms pačioms pareigoms.

Jurgis Karūža, *Odos ir veneros ligų katedros* ordinarinis profesorius, 1931 m. kovo m. 30 d. suėjus 65 metams jo amžiaus, fakulteto perrinktas dar vieneriems metams eiti toms pačioms pareigoms.

Janina Žemaitienė, *Stomatologijos ir dentiatrijos katedros* jaunesnioji asistentė, atleista iš tarnybos jos prašymu nuo 1930. X. 15 d.

Kotrina Ivanovaitė-Gumeniukienė fakulteto paskirta *Stomatologijos ir dentiatrijos katedros* jaunesniąja asistente nuo 1930. X. 15 d.

Juozas Ambrozas, *Anatomijos katedros* vyresnysis laborantas, atleistas iš tarnybos jo prašymu nuo 1930. X. 15 d.; fakulteto paskirtas *Fiziologijos katedros* jaunesniuoju asistentu nuo 1930. XII. 1 d.

Antanas Aleknavičius fakulteto paskirtas *Anatomijos katedros* ein. vyresniojo laboranto pareigas nuo 1930. X. 15 dienos.

Gyd. Marija Karganovaitė fakulteto paskirta *Oftalmologijos katedros* laisvai samdoma jaunesniąja asistente nuo 1930. X. 15 d.

Juozas Matulis, *Fiziologijos katedros* vyresnysis asistentas, atleistas iš tarnybos jo prašymu nuo 1930. XII. 1 d.

Vincas Kanauka, *Chirurgijos katedros* jaunesnysis asistentas, pakeltas vyresniuoju asistentu nuo 1930. XII. 1 d.

Elena Mikševičienė fakulteto paskirta *Akių klinikos* laisvai samdoma vyresniąja laborante nuo 1930. XII. 1 d.

Dimitrijus Kladiščevas, *Higienos ir bakteriologijos katedros* jaunesnysis asistentas, mirė 1930 m. gruodžio m. 18 d.

Stasys Žilinskas, *Ausų, nosies ir gerklės ligų katedros* vyresnysis asistentas, atleistas iš tarnybos jo prašymu nuo 1931. I. 1 d.

Aleksandra Bernatavičiūtė fakulteto paskirta *Chirurgijos katedros* jaunesniąja asistente nuo 1931. I. 23 d.

Jonas Statkevičius fakulteto paskirtas *Ausų, nosies ir gerklės ligų katedros* jaunesniuoju asistentu nuo 1931. I. 1 dienos.

Kristupas Gudaitis, *Bendrosios patologijos ir patologinės anatomijos katedros* ein. vyresniojo laboranto pareigas, pakeltas jaunesniuoju asistentu nuo 1931. II. 16 d.

Jonas Šapauskas, *Fiziologijos katedros* ein. vyresniojo laboranto pareigas, pakeltas jaunesniuoju asistentu nuo 1931. II. 16 d.

Vincas Kauza, *Teismo ir socialinės medicinos katedros* jaunesnysis asistentas, pakeltas vyresniuoju asistentu nuo 1931. III. 1 dienos.

Juozas Zubkus, *Ausų, nosies ir gerklės ligų katedros* jaunesnysis asistentas, pakeltas vyresniuoju asistentu nuo 1931. III. 1 dienos.

Adolfas Purtokas fakulteto paskirtas *Higienos ir bakteriologijos katedros* jaunesniuoju asistentu nuo 1931. II. 15 d.

Elena Mikševičienė, *Akių klinikos* laisvai samdoma vyresnioji laborantė, paskirta preparatoriumi nuo 1931. V. 1 d. iki 1931. VII. 1 d.

D o k t o r i z a v o s i. Chirurgijos ir klinikos asistentas gydytojas **Jonas Čeponis** viešame dispute, įvykusiame 1931. V. 21, apgynė disertaciją: *„Gastroenterostomija kaip chirurgiška priemonė skrandžio ir duodeni opoms gydyti"*. Vytauto Didžiojo Universiteto Medicinos fakultetas, pasiremdamas disputo rezultatais, pripažino Jonui Čeponiui m e d i c i n o s d a k t a r o laipsnį.

Mokslinės komandiruotės.

Profesoriai Landau, Vinteleris ir Bagdonas dalyvavo Tarptautiškoje konferencijoje „Zur Förderung der medizinischen Synthese" Rygoje 1930. IX. 13—14.

Prof. Avižonis buvo komandiruotas į Oftalmologų kongresą Paryžiuje nuo 1931. IV. 30 iki V. 17.

Vaikų klinikos asistentė gyd. Gildė-Ostachovienė buvo išvykusi aplankyti kai kurias gydomąsias įstaigas Šveicarijoje nuo 1931. V. 26 iki VI. 1.

Chirurginės klinikos vyresn. asistentas gyd. Kuzma buvo atleistas važiuoti užsienin susipažinti su kai kuriomis įstaigomis nuo 1931. V. 22 iki VI. 15.

Vyr. odontologijos technikas dantų gyd. Pšigodskienė, vyr. asist dantų gyd. Mikuckaitė, asist. dantų gyd. Gumeniukienė, vyr. asist gyd. Zubkus, asist. gyd. Pūdymaitis, rentgeno kabineto vedėjas gyd. Ciplijauskas, asist. gyd. Goldengeimas ir asist. gyd. Vaičiūnas vasaros metu buvo komandiruojami savo lėšomis aplankyti savo specialybės įstaigas, pasitobulinti ir dalyvauti kongresuose.

Prof. Landau, doc. Blažys ir vyr. asist. Vaičiūnas dalyvavo Tarptautiniame Neurologų kongrese Berne nuo 1931. VIII. 31 iki IX. 4.

Doc. Stančius dalyvavo Tarptautiniame Odontologų kongrese Paryžiuje nuo VIII. 1 iki VIII. 15.

Prof. Mažylis ir asist. Bliūdžiūtė dalyvavo Vokiečių Ginekologų kongrese Sekminių metu.

P r o v i z o r i a u s p a d ė j ė j o vardui įgyti laikė egzaminus prie Medicinos Fakulteto 1930/1931 m. iš viso 4 asmenys; jie išlaikė egzaminus Fakulteto paskirtojoje Komisijoje ir Fakulteto Tarybos nutarimu gavo atitinkamus liudijimus.

VII. TECHNIKOS FAKULTETAS.

Fakulteto dekanas — ord. prof. **Kazys Vasiliauskas.**

Fakulteto sekretorius — ekstraord. prof. **Steponas Kolupaila.**

Mokslo metais fakultete veikusios katedros ir mokslo personalas, mokslo metams prasidedant.

1. *MECHANIKOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Platonas Jankauskas.**
Vyr. asist. **Mečislovas Spiridavičius.**

2. *ELEKTROTECHNIKOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Jeronimas Šliogeris.**
Doc. **Arturas Langė.**
Privatdoc. **Aleksandras Putrimas.**
Vyr. asist. **Leonas Kaulakis.**
E. jaun. lab. p. **Pranas Drąsutis.**

3. *STATYBOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Pranas Jodelė.**
Vyr. asist. **Stepas Olendzkis.**
E. jaun. lab. p. **Stasys Ščesnulevičius.**

4. *ARCHITEKTŪROS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Mykolas Songaila.**
Vyr. asist. **Valerijonas Verbickas.**

5. *STATYBINĖS STATIKOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Kazys Vasiliauskas.**
Vyr. asist. **Juozas Indriūnas.**
E. jaun. labor. p. **Viktoras Vilutis.**

6. *HIDROTECHNIKOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Povilas Čechavičius.**
Ekstraord. prof. **Steponas Kolupaila.**
Jaun. asist. **Vladas Merkys.**

7. *GEODEZIJOS IR KELIŲ KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Stasys Dirmantas.**
Doc. **Jonas Šimoliūnas.**
Doc. **Juozas Jankevičius.**

8. *TILTŲ KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Silvestras Grinkevičius.**
Privatdoc. **Pranas Morkūnas.**
Vyr. asist. **Juozas Gabrys.**

9. *PRITAIKOMOSIOS MECHANIKOS KATEDRA:*

Doc. **Vasaris Gorodeckis.**
Doc. **Tadas Šulcas.**
Doc. **Jurgis Čiurlys.**
Privatdoc. **Steponas Kairys.**
Privatdoc. **Feliksas Dobkevičius.**

10. *MECHANINĖS TECHNOLOGIJOS KATEDRA:*

Ekstraord. prof. **Vytautas Mošinskis.**
Doc. **Antanas Graurogkas.**

11. *CHEMINĖS TECHNOLOGIJOS KATEDRA:*

Ord. prof. **Jonas Šimkus.**
Doc. **Jonas Mašiotas.**
E. vyr. labor. p. **Jurgis Vidmantas.**
Vyr. asist. **Adolfas Glodenis.**
E. jaun. lab. p. **Stasys Ivanauskas.**

Personalinės atmainos per mokslo metus.

1930 m. lapkričio m. 21 d. mirė *Statybos katedros* vyresnysis asistentas inžin. Steponas Olendzkis.

Inž. Kazys Rimkus fakulteto paskirtas *Hidrotechnikos katedros* jaunesniuoju laborantu nuo 1930. X. 1 d.; nuo šios vietos jis pats atsisakė nuo 1931. II. 1 d.

Inž. J u r g i s J a n k a u s k a s fakulteto paskirtas *Pritaikomosios mechanikos katedros* jaunesniuoju laborantu nuo 1930. X. 15 d.

Inž. L e o n i d a s G i m b u t a s fakulteto paskirtas *Statybos katedros* vyresniuoju asistentu nuo 1931. III. 1 d.

Inž. K a z y s K r i š č i u k a i t i s fakulteto paskirtas *Architektūros katedros* jaunesniuoju asistentu nuo 1931. III. 1 d.

R o s t i s l o v a s B a u b l y s fakulteto paskirtas *Hidrotechnikos katedros* jaunesniojo laboranto pareigas einančiu nuo 1931. III. 1 dienos.

M y k a l o j u s B a u b l y s fakulteto paskirtas *Pritaikomosios mechanikos katedros* jaunesniojo laboranto pareigas einančiu nuo 1931. VI. 15 d.

Inž. Z i g m a s N o v i c k i s fakulteto paskirtas *Mechaninės technologijos katedros* vyresniuoju asistentu nuo 1931. VI. 15 d.

Mokslinės komandiruotės ir ekskursijos.

Prof. K. V a s i l i a u s k a s dalyvavo, kaip Fakulteto atstovas, III Tarptautinėje Technikinės mechanikos kongrese Stokholme 1931. VIII.

Prof. K. V a s i l i a u s k a s dalyvavo Ciuricho Aukštosios Technikos mokyklos 75 metų sukaktuvių iškilmėse 1930. XI.

Vyresnysis asistentas I n d r i ū n as, komandiruotas, studijavo Tekstilės mechaninę technologiją Štutgarto Aukštojoje Technikos mokykloje nuo 1930. X. 25.

Studentų technikų buvo suruošta *ekskursija* į Karaliaučių (uostas, fabrikai) ir Rytų Prūsų hidroelektrines stotis (Friedland, Gross-Wonhsdorff), vadovaujant prof. Kolupailai ir prof. Šliogeriui, 1931. V. 18 iki 20.

——o——

Mokslo metus pradedant buvo 212 asmenų *vyresniojo ir jaunesniojo mokslo personalo.*

Teologijos-Filosofijos fak-te:

7 ordinariniai profesoriai
8 ekstraordinariniai profesoriai
9 docentai
1 privatdocentas
2 docento pareigas einantieji

27 iš viso.

Evangelikų Teologijos fak-te:

3 ekstraordinariniai profesoriai
1 docentas
1 privatdocentas

5 iš viso.

Humanitarinių Mokslų fak-te:

7 ordinariniai profesoriai
5 ekstraordinariniai profesoriai
4 docentai
5 privatdocentai
7 lektoriai
1 asistentas vyresnysis

29 iš viso.

Teisių fak-te:

7 ordinariniai profesoriai
2 ekstraordinariniai profesoriai
8 docentai
2 privatdocentai

19 iš viso.

Matematikos-Gamtos fak-te:

5 ordinariniai profesoriai
7 ekstraordinariniai profesoriai
2 docentai
5 privatdocentai
1 docento pareigas einąs
9 asistentai vyresnieji
2 asistentai jaunesnieji
1 asistento pareigas einąs
2 laborantai
11 laboranto pareigas einančių

45 iš viso.

Medicinos fak-te.

8 ordinariniai profesoriai
5 ekstraordinariniai profesoriai
3 docentai
1 privatdocentas
13 asistentų vyresniųjų
15 asistentų jaunesniųjų
1 laborantas
5 laboranto pareigas einantieji

51 iš viso.

Technikos fak-te:

5 ordinariniai profesoriai
6 ekstraordinariniai profesoriai
8 docentai
4 privatdocentai
7 asistentai vyresnieji
1 asistentas jaunesnysis
5 laboranto pareigas einantieji

36 iš viso.

Universiteto Komisijos.

1930/1931 mokslo metais Vytauto Didžiojo Universitete veikė šios Universiteto Komisijos.

Regulamino komisija. Jos sąstatas:

Pirmininkas — Prorektorius prof. *Bl. Čėsnys*,

fakultetų atstovai:

Teologijos-Filosofijos fak-to — doc. *Pr. Penkauskas*,
Evangelikų Teologijos fak-to — prof. *Pov. Jakubėnas*,
Humanitarinių Mokslų fak-to — prof. *Iz. Tamošaitis*,
Teisių fak-to — prof. *Sim. Bieliackinas*,
Matematikos-Gamtos fak-to — prof. *K. Šliupas*,
Medicinos fak-to — prof. *J. Bagdonas*,
Technikos fak-to — prof. *J. Šimkus*.

Bibliotekos Komisija. Jos sąstatas:

Pirmininkas — Prorektorius prof. *Bl. Čėsnys*,
Bibliotekos Direktorius — prof. *Vaclovas Biržiška*,

fakultetų atstovai:

Teologijos-Filosofijos fak-to — prof. *Pr. Dovydaitis*,
Evangelikų Teologijos fak-to — doc. *J. Beblavy*,
Humanitarinių Mokslų fak-to — prof. *Vl. Šilkarskis*,
Teisių fak-to — doc. *T. Petkevičius*,
Matematikos-Gamtos fak-to — doc. *B. Kodatis*,
Medicinos fak-to — doc. *J. Blažys*,
Technikos fak-to — prof. *Pl. Jankauskas*.

Tarptautiškam intelektiniam bendradarbiavimui remti Komisija. Jos sąstatas:

Pirmininkas — Prorektorius prof. *Bl. Čėsnys,*

fakultetų atstovai:

Teologijos-Filosofijos fak-to — prof. *M. Račkauskas,*
Evangelikų Teologijos fak-to — prof. *V. Gaigalaitis,*
Humanitarinių Mokslų fak-to — doc. *I. Jonynas,*
Teisių fak-to — prof. *M. Römeris,*
Matematikos-Gamtos fak-to — prof. *T. Ivanauskas,*
Medicinos fak-to — prof. *J. Bagdonas,*
Technikos fak-to — doc. *A. Lange.*

Universiteto Teismas. Jo sąstate buvo šie fakultetų atstovai:
Teologijos-Filosofijos fak-to — prof. *Pr. Dovydaitis,*
ir studentas *Štaupas Jonas,*
Evangelikų Teologijos fak-to — prof. *Pov. Jakubėnas,*
ir studentas *Laukozilis,*
Humanitarinių Mokslų fak-to — prof. *V. Mykolaitis,*
ir studentas *Šalčiūnas Vl.,*
Teisių fak-to — doc. *Vl. Stankevičius,*
ir studentas *Tarulis Albertas,*
Matematikos-Gamtos fak-to — prof. *P. Juodakis,*
ir studentas *
Medicinos fak-to prof. *A. Jurgeliūnas,*
ir studentas *Meškauskas Juozas,*
Technikos fak-to — prof. *St. Dirmantas,*
ir studentas *Domaševičius Adolfas.*

Akademinė Ligonių Kasa. Komisijos sąstatas:
Prorektorius — prof. *Bl. Čėsnys,*

fakultetų atstovai:

Medicinos fak-to — 1) prof. *J. Bagdonas,* terapeutinės poliklinikos direktorius, 2) prof. *K. Buinevičius,* terapeutinės klinikos direktorius, 3) prof. *A. Hagentornas,* chirurginės klinikos direktorius, ir studentas *Kazlauskas Bronius;*

Teologijos-Filosofijos fak-to — doc. *A. Gilys,*
ir studentas *Čižiauskaitė V. B.;*

Evangelikų Teologijos fak-to — prof. *K. Kurnatauskas,*
ir studentas *Banžierius;*

Humanitarinių Mokslų fak-to — prof. *J. Vabalas-Gudaitis,*
ir studentas *Jonikas Petras;*

Teisių fak-to — prof. *P. Šalčius,*
ir studentas *Gratkauskas Juozas;*

Matematikos-Gamtos fak-to — prof. *K. Sleževičius,*
ir studentas — *

Technikos fak-to — prof. *S. Grinkevičius,*
ir studentas *Likevičius Vytautas.*

Universiteto biblioteka.

Universiteto Biblioteka esti Bibliotekos Direktoriaus žinioje ir Bibliotekos Komisijos priežiūroje.

Mokslo metų pradžioje Bibliotekos Komisija išrinko Bibliotekos Direktorium prof. Vaclovą Biržišką, išrinktasai Senato patvirtintas.

Bendras knygų skaičius 1930. VIII. 1 buvo 66642 t.

Bendras knygų skaičius 1931. VIII. 22 yra 80698 t. Taigi 1930/1931 mokslo metais įėjo 14056 knygos. Iš jų žymesnės dovanos:

Iš p. W. Fischerio 7886 knygos (jų dalis įnešta į 1929/1930 m. apyskaitą),

iš Krokuvos Akademijos 409 knygos,
„ a. a. kun. Stakelės palikimo 656 knygos
„ p. Colenso 482 knygos,
„ p. Norkaus 344 knygos,
„ a. a. S. Didžiulio palikimo (dalimi pirkta) 315 knygų,
„ p. J. Elisono 168 knygos,
„ p. P. Klimo 34 knygos,
„ p. Bizausko 28 knygos,
„ p. J. V. Kurtinaičio 39 knygos,
„ Rygos Valstybinės Bibliotekos 55 knygos,
„ Marijampolės Marijonų vienuolyno 20 žurnalų komplektų,
„ a. a. prof. J. Jablonskio palikimo 42 knygos.

Be knygų, sudarytas atskiras rankraščių skyrius, į kurį įėjo iš Humanitarinių Mokslų fakulteto literatūros muzėjus. Rankraščių skyriuje yra dabar apie 1100 rankraštinių knygų. Apyskaitos metais į jį naujai įėjo Lietuvos Teismų XVI—XVIII amž. archyvas, prof. A. Dambrausko archyvas, Pov. Višinskio archyvas ir kit.

Žemėlapių ir atlasų skyrius apima dabar 1397 žem.

Prie Bibliotekos yra Universiteto bendroji skaitykla, ir be to, įtaisyta nedidelė profesoriams skaitykla. Apyskaitos metais du kartu padidinus Bibliotekos etatus, nuo 1931. VIII. 15. skaityklos veikimo laikas padidintas: skaitykla veikia paprastomis dienomis nuo 8 val. ryto iki 10 val. vakaro ir sekmadieniais nuo 3 val. iki 9 val. vakaro.

1930 m. Biblioteka naudojosi 71.983 asmenys, arba vidutiniškai 279 asmenys į darbo dieną.

Prie Bibliotekos veikia Lietuvos Bibliografijos Institutas, kuris redaguoja „Bibliografijos Žinias".

Bibliotekos turtą 1931. I. 1 sudarė:

ūkio inventorius sumai	59.288,15 lt.
knygos įsigytos sąmatos keliu sumai	322.154,58 „
knygos aukotos sumai	738.035,— „

Universiteto Bibliotekos personalas 1931. VIII. 15:

Bibliotekos Direktorius — prof. Vaclovas Biržiška,

Bibliografijos Instituto reikalų vedėjas — A. Šalkauskaitė,

Skaityklos vedėjas — B. Vileišytė,

Sekretorius — F. Šalkauskaitė,

Katalogizatorius I — E. Eimaitytė,

Katalogizatorius II — A. Šlerpytė,

2 Bibliotekininkai I: — V. Šerys ir A. Gineitis,

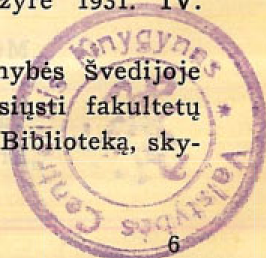
5 bibliotekininkai II: — V. Makauskaitė, J. Neverovičaitė, E. Šachovienė, V. Sokaitė, A. Laurinavičiūtė ir J. Demkus,

Bibliotekininkas III — O. Kazanskaitė.

Bibliotekos uždaviniais direktorius prof. Vaclovas Biržiška važinėjo į Pabaltės Bibliotekininkų Konferenciją, kuri įvyko Rygoje 1930. X. 12—14; su juom drauge į Konferenciją vyko 2 bendradarbės.

Bibliotekos Direktoriaus pastangomis buvo išrūpinta komandiruotė skaityklos vedėjai B. Vileišytei į Tarptautinį Bibliotekininkų Kongresą, kuris buvo sušauktas Alžyre 1931. IV. 13 — 18.

Senatas, imdamas domėn Lietuvos Pasiuntinybės Švedijoje nurodymą, pavedė Universiteto Bibliotekai pasiųsti fakultetų parinktus komplektus į Štokholmo Centralinę Biblioteką, skyriaus „Lietuva" užpildymui.

Vilniškei Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijai prašant, Senatas nutarė siuntinėti į draugijos biblioteką po 5 egzempliorius kiekvieno Universiteto leidinio; tatai daryti buvo pavesta Universiteto Bibliotekai.

Vienam iš Kalkutos universiteto profesorių, susidomavusiam lietuvių kalba, Senatas pavedė Universiteto Bibliotekai pasiųsti įdomesnius iš lietuvių literatūros veikalus.

Vytauto Didžiojo Universiteto leidiniai.

Lietuvos Universitetas 1929 — 1930 mokslo metais (apyskaita), 130 p.

T e o l o g i j o s - F i l o s o f i j o s fak-to:

Periodiniai leidiniai:

Soter VII, VIII. 1, red. prof. Pr. Dovydaitis.
Logos X, Nr. Nr. 1—2, red. prof. Pr. Dovydaitis.
Athenaeum t. 1, Nr. Nr. 1—2, red. prof. dr. J. Eretas.

J. Grinius, disertacija „O. V. Milašius-poetas", 156 p.
Prof. J. Eretas — „Jonas Tauleris iš Strasburgo", 128 p.
„ „ — „Meister Eckehart", 156 p.
Prof. P. Kuraitis — „Pagrindiniai gnoseologijos klausimai".
Prof. P. Malakauskis — „Viešosios bažnytinės teisės", 268 p.

E v a n g e l i k ų T e o l o g i j o s fak-to:

Doc. J. Beblavy — „Lietuvių Čekų santykiai Vytauto Didžiojo laikais", 102 p.

H u m a n i t a r i n i ų M o k s l ų fak-to:

Periodiniai leidiniai:

„Archivum philologicum" Nr. Nr. 1—2, red. doc. Pr. Skardžius,
„Mūsų tautosaka" I—II kn., red. prof. V. Krėvė-Mickevičius.
„Tauta ir Žodis" VI kn., red. V. Krėvė-Mickevičius.
„Eranus" Nr. 1, red. prof. I. Tamošaitis.

Prof. M. Biržiška — „Iš mūsų kultūros ir literatūros istorijos“ I kn. 418 p.

Prof. B. Sruoga — „Rusų literatūros istorija“, 400 p.

Teisių fak-to:

Prof. S. Bieliackinas — „Baudžiamųjų bylų gynimas“, 110 p.

Prof. A. Jaščenka — „Tarptautinė teisė“, I. 723 p.

Prof. P. Leonas — „Teisės enciklopedijos paskaitos“, 263 p. 2-sai leid.

Dr. Pajaujo versta — „Franz Eulenburg — Ekonominė politika ir užsienio prekyba“, 487 p.

Dr. A. Tamošaičio versta — „P. F. Girard — Romėnų teisė“ I d., 489 p.

Doc. P. Šalčius — „Kooperacija“, 358 p.

Doc. P. Šalčiaus versta — „Gustav Cassel — Teoriškoji socialekonomija“, 616 p.

Matematikos-Gamtos fak-to:

Periodinis leidinys „Matematikos-Gamtos fakulteto darbai“, V knyga.

Botanikos Sodo „Delect. sporarum semin. bot. Lith. 1930 m.“ 26 pusl.

Prof. F. Butkevičius — „Retųjų elementų kokybinis analizis“, 92 p.

Technikos fakto:

Periodinis leidinys „Technika“ Nr. 6, red. prof. V. Mošinskis.

Prof. V. Mošinskis — „Metalų technologija“ 211 p.

Inž. L. Kaulakis — „Šviesotechnikos pradmenys“.

Asist. J. Indriūnas — „Mechaniniai medžiagų bandymai“.

Fakulteto įstaigos.

Teologijos-Filosofijos fak-te.

1. **Dekanatas.** Dekanas — prof. Pranas Kuraitis.
2. **Teologų konviktas.** Įstaigos turtas įsigytas Metropolijos Dvasinės Seminarijos lėšomis.

   Konvikto vedėjas doc. Pranas Penkauskas.
3. **Dvasios tėvas** — kun. Jurgis Šimkus.
4. **Seminarų knygynas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu	13.763,40 lt.
Ūkio inventoriaus aukoto	1.219,— „
Mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu	4.058,20 „
Knygų įsigytų sąmatos keliu sumai	64.520,49 „
Knygų aukotų sumai	1.523,25 „

Įstaigos vedėjas — prof. Pranas Dovydaitis.

5. **Teologijos-filosofijos fak-to Bažnyčia.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu	5.761,— lt.
Ūkio inventoriaus aukoto	1.169,— „

Bažnyčios Rektorius — prof. Blažiejus Čėsnys.

Evangelikų Teologijos fak-te.

Dekanatas. Dekanas — prof. Povilas Jakubėnas.

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	1.660,— lt.
Knygų (564 tomai) įsigytų sąmatos keliu.. „	9.312,19 „

Humanitarinių Mokslų fak-te.

1. **Dekanatas.** Dekanas — prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	3.691,65 lt.

2. **Eksperimentinės paidagogikos ir psichologijos laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	2.482,14 lt.
Ūkio inventoriaus aukoto sumai	1.448,50 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	10.831,96 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai	23.414,84 „
knygų įgytų sąmatos keliu	4.475,15 „
knygų aukotų yra	5.397,10 „

Įstaigos vedėjas — prof. Jonas Vabalas Gudaitis.

3. **Germanistikos seminaras.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	1.090,10 lt.
Ūkio inventoriaus aukoto sumai	60,10 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai	4.680,91 „
knygų aukotų sumai	496,80 „

Įstaigos vedėjas — prof. Horst Engert'as.

4. **Istorijos seminaras.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	1.474,10 lt.
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai	9.761,10 „
knygų aukotų sumai	80,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Jonas Yčas.

5. **Filosofijos seminaras.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	1.122,05 „
knygų įsigytų sąmatos keliu	21.900,— „
knygų aukotų sumai	4.300,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Izidorius Tamošaitis.

6. **Vakarų Europos literatūros seminaras.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 1.039,— lt.
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 7.281,06 „
knygų aukotų sumai .... 2.620,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Vladas Dubas.

7. **Slavistikos seminaras.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 756,— lt.
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 11.000,— „
knygų aukotų sumai .... 2.465,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

8. **Fakulteto muzėjus.**

Vedėjas — prof. Vincas Mykolaitis.

9. **Teatro meno muzėjus.**

Vedėjas — doc. Balys Sruoga.

10. **„Humanitarinių Mokslų fak-to Raštų“ redakcija.**

Redaktorius — prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

11. **„Tautos ir Žodžio“ redakcija.**

Redaktorius — prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

12. **Lietuvių kalbos ir literatūros seminaras.**

Vedėjas — prof. Mykolas Biržiška.

13. **Klasikinės filologijos seminaras.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 22,50 lt.
knygų įsigytų sąmatos keliu .... 1.499,84 „
knygų aukotų sumai .... 12,50 „

Vedėjas — prof. Vladimiras Šilkarskis.

14. **Lietuvių tautosakos rinkimo komisija.**

Pirmininkas — prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.
Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 487,15 lt.
Ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 2.121,90 „

15. **Lietuvių kalbos žodyno redakcijos komisija.**

Pirmininkas — doc. Pranas Skardžius.

16. **Literatūros vertimų komisija.**

Pirmininkas — prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

Teisių fakultete.

1. **Dekanatas.** Dekanas — prof. Petras Leonas.

2. **Teisių fak-to Biblioteka (seminarų knygynas).**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 4.622,65 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 500,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 58.500,57 „
knygų aukotų sumai .... 462,50 „

Pastaba: aukotas turtas dar nėra visas įkainuotas.
Įstaigos vedėjas — prof. Augustinas Janulaitis.

Matematikos-Gamtos fak-te.

1. **Dekanatas.** Dekanas — prof. Zigmas Žemaitis.

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 463,40 lt.
Mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 211,64 „

2. **Matematikos seminaras ir knygynas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 7.715,31 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu .. 3.296,83 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 51.869,23 „
knygų aukotų sumai .... 2.735,— „
Įstaigos vedėjas — prof. Viktoras Biržiška.

3. **Fizikos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 13.357,33 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 173.740,70 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 30.688,23 „
knygų aukotų .... 112,— „
Įstaigos vedėjas prof. Kęstutis Šliupas.

4. **Neorganinės ir analizinės chemijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 8.532,— lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 68.103,04 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 13.835,84 „
Įstaigos vedėjas — prof. Filypas Butkevičius.

5. **Organinės chemijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 19.085,23 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 32.978,73 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 12.327,03 „
Įstaigos vedėjas — prof. Antanas Purėnas.

6. **Fizinės chemijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 4.254,40 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 92.704,47 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 21.097,03 „
knygų aukotų sumai .... 14,80 „
Įstaigos vedėjas — prof. Vincas Čepinskis.

7. **Geofizikos su meteorologija kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 2.427,75 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 31.821,35 „
mokslo inventoriaus įstaigos personalo pagaminto .... 249,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 4.899,89 „
Įstaigos vedėjas — prof. Kazys Sleževičius.

8. **Mineralogijos ir kristalografijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 17.444,75 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 21.963,94 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 93,— „
mokslo inventoriaus įstaigos personalo pagaminto .... 130,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu .... 7.772,48 „
Įstaigos vedėjas — prof. Mykolas Kaveckis.

9. **Geologijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 15.505,21 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 60.157,58 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 379,— „
mokslo inventoriaus įstaigos personalo pagam. 270,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 19.440,82 „
knygų aukotų sumai .... 2.915,96 „
gyvojo inventoriaus sumai .... 2.500,— „
Įstaigos vedėjas — prof. Mykolas Kaveckis.

10. **Astronomijos kabinetas ir observatorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 4.032,17 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 77.111,24 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 6.696,68 „
knygų aukotų sumai .... 732,06 „
Įstaigos vedėjas — e. p. doc. Bernardas Kodatis.

11. **Augalų anatomijos ir fiziologijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 4.244,31 lt.
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 650,— „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 31.254,82 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 1.779,39 „
mokslo inventoriaus įstaigos person. pagaminto sumai .... 713,90 „

knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 7.742,26 lt.
knygų aukotų sumai .... 504,88 „
Įstaigos vedėjas — doc. Liūdas Vailionis.

12. **Botanikos kabinetas (augalų sistematikos kabinetas).**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 22.530,42 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 75.578,38 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 1.398,50 „
mokslo inventoriaus įstaigos person. pagaminto sumai .... 18.300,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 61.577,17 „
knygų aukotų ir gautų mainais sumai .... 3.037,69 „
Įstaigos vedėjas — prof. Konstantinas Regelis.

13. **Žoologijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 11.643,40 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 24.396,84 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 23.020,79 „
knygų aukotų sumai .... 1.095,— „
Įstaigos vedėjas — prof. Tadas Ivanauskas.

14. **Lyginamosios anatomijos kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įgyto sąmatos keliu sumai 5.029,20 lt.
mokslo inventoriaus įgyto sąmatos keliu „ 47.075,81 „
knygų įsigytų sąmatos keliu .... „ 14.046,46 „
Įstaigos vedėjas — prof. Tadas Ivanauskas.

15. **Antropologijos ir geografijos kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 1.553,65 lt.
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 480,— „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 2.852,90 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 210.50 „
knygų įsigytų sąmatos keliu .... 3.529,13 „
Vedėjas — *

16. **Gamtos muzėjus.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 39.061,65 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 25.259,15 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 23.509,— „
mokslo inventoriaus įstaigos person. pagam. sumai .... 68.461,40 „

Įstaigos vedėjas — prof. Tadas Ivanauskas.

17. **Botanikos sodas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 22.410,19 lt.
mokslo inventoriaus (gyvų augalų) įsig. sąmat. keliu sumai .... 2.392,99 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 34.710,48 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 5.502,47 „
gyvo inventoriaus įsig. sąmatos keliu sumai.. 1.911,12 „
gyvo inventoriaus aukoto sumai .... 400,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Konstantinas Regelis.

18. **Entomologijos kabinetas.**

Moksło inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 3.067,17 „

Įstaigos vedėjas prof. Tadas Ivanauskas.

Medicinos fak-te.

1. **Dekanatas.** Dekanas — prof. Vladas Lašas.

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 8.640,80 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 17.394,60 „
knygų įsigytų sąmatos keliu .... 7.609,55 „
knygų aukotų sumai .... 2.091,82 „

2. **Anatomijos institutas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 38.387,50 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 88.728,26 „

mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 1.114,— lt.
mokslo inventoriaus įstaigos person. pagam. sumai .... 23.760,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 45.903,77 „
knygų aukotų sumai .... 745,— „
Instituto vedėjas — prof. Jurgis Žilinskas.

3. **Histologijos ir embriologijos kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 12.442,28 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 44.094,99 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 13.591,24 „
Įstaigos vedėjas — prof. Eberis Landau.

4. **Fiziologijos kabinetas ir laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 16.918,36 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 121.278,20 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 850,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 46.285,52 „
knygų aukotų sumai .... 1.718,50 „
Įstaigos vedėjas — prof. Vladas Lašas.

5. **Farmakologijos kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 6.207,— lt.
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 183,80 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 8.823,66 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 7.301,50 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 5.044,52 „
knygų aukotų sumai .... 2.293,20 „
Įstaigos vedėjo laikinai e. p. — prof. Petras Raudonikis.

6. **Patologinės anatomijos institutas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 19.846,85 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 41.875,58 „

mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 491,05 lt.
mokslo inventoriaus įstaigos person. pagam. sumai .... 16.060,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 30.845,77 „
knygų aukotų sumai .... 348,80 „
Įstaigos vedėjas — prof. Emilis Vinteleris.

7. **Akušerijos ir ginekologijos klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 2.332,67 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 31.594,75 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 29.696,89 „
Įstaigos vedėjas — prof. Pranas Mažylis.

8. **Įvado į vidaus mediciną poliklinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 1.585,87 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 19.664,15 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 2.112,81 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 11.886,20 „
knygų aukotų sumai .... 1.365,95 „
Įstaigos vedėjas — prof. Juozas Bagdonas.

9. **Terapeutinė klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 6.105,90 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 21.813,13 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 5.399,34 „
Įstaigos vedėjas — prof. Kazys Buinevičius.

10. **Bendrosios ir operacinės chirurgijos kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 448,50 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 1.199,— „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 240,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 901,15 „
knygų aukotų sumai .... 2.086,— „
Įstaigos vedėjs — prof. Aleksandras Hagentornas.

11. **Chirurginė klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 1.837,12 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 10.602,10 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 25.388,56 „
knygų aukotų sumai .... 506,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Aleksandras Hagentornas.

12. **Akių ligų klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 71.839,46 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 87.975,06 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 1.273,50 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 64.514,75 „
knygų aukotų sumai .... 1.970,80 „

Įstaigos vedėjas — prof. Petras Avižonis.

Akių Klinikos paties Direktoriaus, prof. dr. med. p. Avižonio, patiekiamos šios žinios apie klinikos stovį.

1930/31 mokslo metų svarbiausis oftalmologijos katedrai įvykis buvo persikėlimas į nuosavus rūmus, į nuosavą kliniką. Klinikos statybos darbai antrajame 1930 m. statybos sezone vyko gana lėtai. Buvo numatyta ir su rangovais sutarta baigti statyba iki rugsėjo 1 dienos, bet ir ligi metų pabaigos dar nebuvo visi darbai kaip reikiant baigti. Todėl visą 1930 m. rudens semestrą teko dar vargti Raud. Kryžiaus ligoninėje, vargti tikrąja to žodžio prasme, nes dėl pradėto kapitalinio ligoninės remonto stacionarinis akių skyrius buvo beveik visiškai uždarytas ir studentų mokymo darbas teko dirbti ankštose poliklinikos patalpose.

Belaukiant statybos darbų pabaigos buvo pradėta rūpintis klinikos vidaus įrengimu dar neturint paskirtų kreditų: buvo susirašinėjama su įvairiomis firmomis dėl kainų ir pristatymo sąlygų, buvo lankytasi kai kuriose Berlyno firmose, nuvykta į tarptautinę hygienos parodą Dresdene ir čia specialiai žiūrėta moderniškojo ligoninių įrengimo skyriai.

Klinikos įrengimo sąmata buvo sustatyta labai kukliai. Asignuotieji kreditai (123125 litai), vyriausybei reikalaujant, teko paskubomis suskirstyti paragrafais ir straipsniais ir suskirstant žiūrėti kuodidžiausio tikslingumo. Suteiktų kreditų suvartojimas taip pat reikalavo daug kropštaus darbo, juo labiau, kad tie kreditai buvo duoti vėlokai, spalių pabaigoje, o klinika dar neturėjo pagalbinio personalo, ir visas susirašinėjimų, užsakymų, pirkimų, priėmimų, atsiskaitymų darbas gulo ant pečių paties profesoriaus ir asistentų.

Pagaliau, semestrui baigiantis, rūpieji statybos darbai buvo baigti, ir 1930 m. lapkričio 30 d. įvyko oficialusis klinikos atidarymo aktas, jos pašventinimas, kuriame dalyvavo patsai valstybės galva, Respublikos Prezidentas, su ponais ministeriais, universiteto vyresnybė, profesūra, medicinos fakulteto mokslo personalas, studentų ir įvairių medicinos organizacijų atstovai.

Po šito oficialaus atidarymo akto klinika dar ne tuoj pradėjo veikti. Poliklinika buvo atidaryta ir pirmutinis ligonis buvo paguldytas tik gruodžio mėn. 17 d. Bet ligi tik klinika pradėjo veikti, ji netrukus prisipildė ligonių. Statytoji penkioms dešimtims lovų, ji jau vasario mėnesį dažnai turėdavo daugiau negu 50 ligonių (vidutiniškai 49 ligonius kasdien). Poliklinika taip pat būdavo gausiai ligonių lankoma: per pirmuosius tris mėnesius būdavo kasdien 16 pirmakarčių ligonių, o su pakartotiniais būdavo kasdien 57 apsilankymų. Kiek intensyvus buvo mediciniškasis klinikos darbas, galima spręsti ir iš padarytų per pirmuosius tris mėnesius operacijų skaičiaus. Iš viso buvo padaryta 233 operacijų; tame skaičiuje sunkesniųjų operacijų buvo 108; vienų tik kataraktos operacijų buvo padaryta 42.

Tokiu būdu klinikos veikimas jau pačioje pradžioje buvo beišsiplečiąs iki maksimalinės ribos. Tik staiga ir visiškai netikėtai jis buvo sutrukdytas, kai per potvynį balandžio 15 d. požemio kanaluose ir katilinėje ėmė sunktis vanduo ir grėsė užlieti centralinio šildymo katilus ir visą požemį. Su tuo pavojum tris dienas be paliovos buvo kovojama rankiniais ir motoriniais siurbliais, bet dėl pavojaus klinikos pamatams buvo liautasi. Vandeniui apsėmus katilus, klinika liko be apšildymo

ir be šilto vandens vonioms. Dėl šitokios būties atsitiko ir žmonių aukų: du seneliai po kataraktos operacijos, persišaldę nekurentoje klinikoje, gavo plaučių uždegimą ir pasimirė. Tokiomis aplinkybėmis klinikos stacionarinio skyriaus veikimas teko kiek galint sumažinti. Katilinės grindų izoliacijos ir katilų remonto darbai, Ūkio Tarybos įkainoti apie 10.000 lt., iki mokslo metų pabaigos dar nebuvo pradėti.

Lieka dar bendrais bruožais pasakyti, kiek naujoji akių klinika atatinka savo uždavinį. Kiekvienos klinikos iš esmės yra trejopas uždavinys: ligonių gydymas, studentų mokymas ir moksliškasis darbas. Pirmajam uždaviniui akių klinika turi žmoniškai įrengtą ambulatorinį ir stacionarinį skyrių, tik deja, pastarasis jau pačioje klinikos veikimo pradžioje pasirodė esąs permažas: statyta penkioms dešimtims lovų, jau antrame savo veikimo mėnesyje klinika turėdavo daugiau kaip 50 ligonių.

Antrajam uždaviniui, studentams mokyti, klinika turi vieną salę, kurioje laikomos studentams paskaitos ir atliekamos ligonių tyrimo pratybos, ypačiai oftalmoskopavimo ir tyrimo fokalinėje šviesoje pratybos. Demonstravimui per paskaitas yra nemažas rinkinys paveikslų ir projekcinis aparatas. Akių ligų kurso studentai klauso per paskutiniuosius 4 semestrus: du semestru po 2 valandas įvados į oftalmologiją ir du semestru po 4 valandas akių ligų klinikos kurso. Ligonių medžiagos studentams mokyti klinika turi pakankamai.

Moksliškajam darbui klinika turi nedidelę laboratoriją su pagrindine aparatūra bakteriologiškiems ir histologiškiems tyrimams ir specialinės literatūros biblioteką su kelių žurnalų serijomis ir su pusėtinu monografijų ir disertacijų rinkiniu, daugiausiai vokiečių kalba.

13. Ausų, nosies ir gerklės ligų klinika.

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	70.277,26 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai	22.063,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai	18.243,18 „
knygų aukotų sumai	451,70 „

Įstaigos vedėjas — prof. Petras Radzvickas.

14. **Odos ir veneros ligų klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 3.481,35 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 12.680,75 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 15.257,85 „
Įstaigos vedėjas — prof. Jurgis Karuža.

15. **Vaikų ligų klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 4.741,74 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 5.574,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 10.977,63 „
knygų aukotų sumai .... 178,50 „
Įstaigos vedėjas — prof. Vanda Tumėnienė.

16. **Nervų ir psichikos ligų klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 2.190,95 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 917,25 „
knygų įgytų sąmatos keliu sumai .... 23.170,46 „
knygų aukotų sumai .... 346,— „
Įstaigos vedėjas — doc. Juozas Blažys.

17. **Higienos ir bakteriologijos institutas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 5.293,01 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 41.024,61 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 12.393,53 „
knygų aukotų sumai .... 422,85 „
Įstaigos vedėjas — prof. Antanas Jurgeliūnas.

18. **Teismo medicinos institutas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 8.911,65 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 11.676,54 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 22,— „
mokslo inventoriaus įstaigos personalo pagaminto .... 90,— „

knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 4.258,54 lt.
knygų aukotų sumai .... 552,50 „

Įstaigos vedėjas — doc. Kazys Oželis.

19. **Farmacijos institutas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 9.004,67 „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 30.181,30 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 6.958,15 „
knygų aukotų sumai .... 2.308,40 „

Įstaigos vedėjas — prof. Petras Raudonikis.

20. **Stomatologijos ir dentiatrijos klinika.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 18.025,09 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 53.344,54 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai............ 6.600,73 „
knygų aukotų sumai .... 82,— „

Įstaigos vedėjas — doc. Povilas Stančius.

21. **Rentgeno kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 2.754,50 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 57.371,03 „

Kabineto vedėjas — gyd. Juozas Ciplijauskas.

Technikos fak-te.

1. **Dekanatas.** Dekanas — prof. Kazys Vasiliauskas.

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 12.870,65 lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 3.846,12 „

2. **Statybos medžiagos ir neorganinės technologijos laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 7.240,— lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 33.375,65 „

knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 955,05 „

Įstaigos vedėjas — prof. Pranas Jodelė.

3. **Mechaninės medžiagos atsparumo laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 3.213,05 „
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 410,— „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 134.812,65 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 80,— „
mokslo inventoriaus įstaigos personalo pagam. sumai .... 5.134,25 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 5.248,10 „
knygų aukotų sumai .... 40,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Kazys Vasiliauskas.

4. **Elektrotechnikos laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 2.998,14 „
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 100,— „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 91.264,01 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 850,— „
mokslo inventoriaus įstaigos personalo pagam. sumai .... 530,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 4.009,45 „
knygų aukotų sumai .... 264,— „

Įstaigos vedėjas — prof. Jeronimas Šliogeris.

5. **Organinės technologijos laboratorija.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 9.426,— lt.
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 41.004,83 „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 16.795,48 „
knygų aukotų sumai .... 1.297,80 „

Įstaigos vedėjas — prof. Jonas Šimkus.

6. **Mechanikos ir dirbamųjų mašinų kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 2.715,— lt.
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 200,— „

mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 15.979,23 „
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 17.775,— „
Įstaigos vedėjas — prof. Platonas Jankauskas.

7. **Geodezijos kabinetas.**

Mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 500,— lt.
Įstaigos vedėjas — doc. Stasys Dirmantas.

8. **Hidrotechnikos kabinetas.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 1.512,25 lt.
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 6,— „
mokslo inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai .... 22.151,45 lt.
mokslo inventoriaus aukoto sumai .... 500,— „
knygų įsigytų sąmatos keliu sumai .... 7.033,26 „
knygų aukotų sumai .... 3.150,— „
Įstaigos vedėjas — prof. Steponas Kolupaila.

9. **Mechaninės technologijos kabinetas.**

Įstaiga turi keletą lektorių pastangomis surinktų kolekcijų, bet dar nesutvarkytų.
Įstaigos vedėjas — prof. Vytautas Mošinskis.

10. **Technikos Fakulteto biblioteka.**

Ūkio inventoriaus įsigyto sąmatos keliu sumai 3.142,75 lt.
ūkio inventoriaus aukoto sumai .... 1.000,— „
knygų ir žurnalų įsigytų sąmatos keliu sumai 46.976,58 „
knygų ir žurnalų aukotų sumai .... 9.062,— „
Įstaigos vedėjas — prof. Platonas Jankauskas.

Universiteto klausytojai.

Baigė mokslus. 1930/1931 mokslo metais 162 asmenys Universiteto klausytojų pabaigė studijuoti pasirinktuose fakultetuose, išlaikė fakultetų nustatytus egzaminus, atliko diplominius darbus, jei kuriame fakultete toki darbai reikalaujami, ir Fakultetų Tarybų nutarimais įgijo teisę gauti Vytauto Didžiojo Universiteto baigimo diplomą ir atitinkamą išeitajam mokslui pavadinimą.

Teologijos-Filosofijos fakulteto

Teologijos skyrių baigė ir gavo „diplomuoto teologo" teises:

1) Andriulaitis Pranas, 2) Baltiejus Vladas, 3) Baltrukėnas Antanas, 4) Burkus Povilas, 5) Čėsna Nikademas, 6) Deksnys Antanas, 7) Dulkys Vincas, 8) Dzekunskas Jonas, 9) Gauba Jonas, 10) Grigaliūnas Mykolas, 11) Jurkus Leonas, 12) Matulis Jonas, 13) Mažeika Antanas, 14) Novelskis Bronius, 15) Pilipavičius Juozapas, 16) Šatkus Pranas, 17) Tvarijonas Stanislovas 18) Žakarauskas Vaclovas, 19) Gurinskas Jurgis, 20) Adomaitis Juozas ir 21) Gelažius Zenonas.

Filosofijos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio" teises:

1) Pankauskas Jonas, 2) Baniulis Vaclovas, 3) Valuckaitė Marijona, 4) Masiulis Jonas, 5) Grušas Juozas ir 6) Pauliukonis Pranas.

Evangelikų Teologijos fakultetą baigė

ir gavo „diplomuoto teologo" teises:

1) Gelžinis Adomas, 2) Bumbulis Martynas, 3) Paupuras Jonas, 4) Barnėlis Fridrichas ir 5) Balčiauskas Aleksandras.

Humanitarinių Mokslų fakulteto

Filosofijos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio“ teises:

1) Augustauskas Vytautas, 2) Tulauskaitė Gražina ir 3) Marcinkevičiūtė Ona.

Filologijos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio“ teises:

1) Viskanta Eduardas, 2) Navardauskas Petras, 3) Tarvydaitė Ona, 4) Lapienė Petras, 5) Ošerauskaitė Emilija, 6) Macelis Jurgis, 7) Rapševičius Petras, 8) Trakmanaitė Dina, 9) Gurvičaitė Civa ir 10) Markovičius Markas.

Istorijos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio“ teises:

1) Pavilionis Petras, 2) Švambarytė Jadvyga, 3) Galvydis Juozas, 4) Vosylius Jonas, 5) Šilinaitė Pranciška ir 6) Lapinskas Stasys.

Teisių fakulteto

Teisių skyrių baigė ir gavo „diplomuoto teisininko“ teises:

1) Jochelsonas Dovydas, 2) Vembrė Juozas, 3) Veržbovičius Leonas, 4) Nakas Antanas, 5) Gleizerytė Genrieta, 6) Grigaliūnas-Glovackis Vincas, 7) Galvanauskas Feliksas, 8) Abramavičius Abromas-Izaokas, 9) Bialoblockis Faivelis, 10) Kiseniškis Giršas, 11) Šimbergas Natanas, 12) Geimanas Jochelis-Leiba, 13) Laucevičius Antanas, 14) Stravinskas Stasys, 15) Masiulytė Elena, 16) Malackas Joselis, 17) Melamdavičius Mendelis, 18) Švarcas Samuelis, 19) Zivelčinskis Juozas, 20) Šerkšnys Justinas, 21) Dobrovolskis Jurgis, 22) Sudikas Edvardas, 23) Stankevičius Petras, 24) Fridmantas Chaimas, 25) Rachmilis Giršas, 26) Finkelšteinas Moizė, 27) Viskanta Jurgis, 28) Gelpernaitė Izabelė, 29) Jofe Aronas, 30) Korzonaitė Marija, 31) Lipskis Abromas, 32) Lurije Ješna, 33) Šternas Leibė, 34) Zelbovičius Moisiejus, 35) Šeinaitė Rachilė, 36) Goldbergas Giršas, 37) Rapoportas Moisėjus-Beras, 38) Rapoportas Samuelis, 39) Cesas Mauša, 40) Kaselis Maksas, 41) Šalkauskas Dovy-

das, 42) Bubrovskis Govsėjus, 43) Pūdymaitis Gustavas, 44) Parižas Mendelis, 45) Kodešas Šlioma-Zalmanas, 46) Londonas Izraelis, 47) Jakštas Romualdas, 48) Koziolas Saliamonas, 49) Terespolskis Judelis, 50) Elpernas Izaokas, 51) Neviažskis Zorochas, 52) Balcevičius Adolfas ir 53 Dembo Joni.

Ekonomijos skyrių baigė ir gavo „diplomuoto ekonomisto" teises:

1) Kapeliušnikas Šliomas, 2) Šimavičius Mikas, 3) Grabauskas Jurgis, 4) Daukša Antanas, ir 5) Audickas Juozas.

Matematikos-Gamtos fakulteto

Matematikos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio" teises:

1)Keblinskas Pranciškus, 2) Jurkus Domas, 3) Lakovskis Ruvinas, 4) Strelicas Jonas, 5) Umbrasas Antanas, 6) Kilšauskas-Kilčauskas P., 7) Tabachovičius Leiba ir 8) Mockus Vincas.

Fizikos-chemijos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio" teises:

1) Daukša Kazys ir 2) Actmanas Eljas-Giršas.

Biologijos skyrių baigė ir gavo „aukštąjį mokslą baigusio" teises:

1) Šiurnaitė Palmira ir 2) Laurenčikaitė Elena.

Medicinos fakulteto

Medicinos skyrių baigė ir gavo „medicinos gydytojo" teises:

1) Jovaišaitė-Kačanauskienė Liuda, 2) Steiblys Mykolas, 3) Kovalskytė Magdė, 4) Purtokaitė Ona, 5) Bernotavičiūtė Aleksandra, 6) Gudaitis Kristupas, 7) Šopauskas Jonas, 8) Veblauskas Petras, 9) Kusa Polikronas, 10) Jurevičius Povilas, 11) Chaikinas Abelis, 12) Volockis Azarijus, 13) Bumšlakas Boruchas, 14) Kozakevičius Juozas, 15) Kesiunaitė Dominika, 16) Kibarskis Kackelis, 17) Bitytė Elena- Antanina, 18) Strimaitis Petras, 19) Kurickis Mejeris, 20) Smilgevičius Jonas, 21) Šarkys Albertas, 22) Stancevičiūtė Janina,

Odontologijos skyrių baigė ir gavo „dantų gydytojo" teises:

1) Muleraitė Chaja, 2) Rudaitytė Kostė, 3) Stankūnaitė Bronė, 4) Adomaitytė Julija, 5) Garbaitė Basė, 6) Mockaitė Antanina, 7) Leibovičaitė Šėva, 8) Garbaliauskaitė Joana.

Farmacijos skyrių baigė ir gavo „chemiko vaistininko" teises:

1) Česėkas Kazys, 2) Leizerovičius Simonas, 3) Kacas Solomonas.

Technikos fakulteto

Statybos skyrių baigė ir gavo „diplomuoto statybos inžinieriaus" teises:

1) Novickas Antanas, 2) Jovarauskas Kleofas, 3) Mitkovskaitė Sora ir 4) Chenkinas Dovydas.

Technologijos skyrių baigė ir gavo „diplomuoto inžinieriaus technologo" teises:

1) Vaitkevičius Leopoldas, 2) Kizlauskas-Kizlaitis Juozas, 3) Dobkevičius Balys ir 4) Želiaznikas Joselis.

———o———

Universitete studijuoja. Studijuojančių skaičius buvo 1930 m. rudens semestre:

	stud.	laisv. klaus.
Teologijos-Filosofijos fak-te	399	28
Evangelikų Teologijos fak-te	14	7
Humanitarinių Mokslų fak-te	671	40
Teisių fak-te	1267	77
Matematikos-Gamtos fak-te	299	8
Medicinos fak-te	833	5
Technikos fak-te	443	6
iš viso	3926	171

1931 m. pavasario semestre:

	stud.	laisv. klaus.
Teologijos-Filosofijos fak-te	391	32
Evangelikų Teologijos fak-te	14	6

Humanitarinių Mokslų fak-te	665	46
Teisių fak-te	1187	70
Matematikos-Gamtos fak-te	289	6
Medicinos fak-te	809	8
Technikos fak-te	429	7
iš viso	3784	175

Mokestis už mokslą. Stipendijos. Pagal Vytauto Didžiojo Universiteto statutą Senatui duodama teisė atleisti, fakultetams pasiūlius, pasižymėjusius moksle neturtingus studentus nuo semestrinio mokesčio. Semestrinis mokestis už mokslą kalbamais mokslo metais buvo 100 lt. Universitete materialai nepasiturinčių klausytojų paprastai esti didelis skaičius, ir Senatas, pasinaudodamas savo teise, galėjo atleisti ir atleido nuo sumokėjimo mokslapinigių tik 20% bendro studentų skaičiaus, o tuo tarpu tikrai reikalaujančių tos lengvatos skaičius buvo kone dvigubas.

1930 m. rudens semestre buvo atleisti nuo mokesčio už mokslą:

	20% bendro stud. skaičiaus	Vyt. kryž. kaval.
Teologijos-Filosofijos fak-te	78	—
Evangelikų Teologijos fak-te	2	—
Humanitarinių Mokslų fak-te	133	3
Teisių fak-te	216	16
Matematikos-Gamtos fak-te	59	—
Medicinos fak-te	139	1
Technikos fak-te	70	2
	697	22

1931 m. pavasario semestre buvo atleisti nuo mokesčio už mokslą:

	20% bendro stud. skaičiaus	Vyt. kryž. kaval.
Teologijos-Filosofijos fak-te	80	1
Evangelikų Teologijos fak-te	3	—

Humanitarinių Mokslų fak-te	131	3
Teisių fak-te	248	17
Matematikos-Gamtos fak-te	60	—
Medicinos fak-te	166	1
Technikos fak-te	89	2
Iš viso	777	24

Be to, buvo atleidžiami nuo semestrinio mokesčio ir tie studentai, kurie buvo šelpiami valdžios stipendijomis, tačiau taip apskaičiuojant, kad atleidžiamųjų nuo mokslapinigių skaičius neviršytų bendro stipendijų skaičiaus, nepaisant jų skaldymo.

Valdžios stipendijos, kiekviena po 150 litų mėnesiui, buvo skiriamos Švietimo Ministerijos; 115 tokių stipendijų buvo pavesta Universiteto vadovybei suskirstyti tarp fakultetų, ir savo žinioje turėjo:

	1930 m. rudens sem.	1931 m. pavasario sem.
Teologijos-Filosofijos fak-tas	12	11
Evangelikų Teologijos fak-tas	1	2
Humanitarinių Mokslų fak-tas	22	19
Teisių fak-tas	36	37
Matematikos-Gamtos fak-tas	10	9
Medicinos fak-tas	23	24
Technikos fak-tas	11	13
	115	115

Stipendijoms gauti kandidatų ir šiais mokslo metais buvo skaičius gan didelis; tik dalį prašymų buvo galima patenkinti, o kad sušelpti visgi didesnį studentų skaičių, fakultetuose bent keletas stipendijų buvo suskaldomos.

Be to, Vidaus Reikalų Ministerija skyrė per abu semestru po 5 stipendijas Medicinos fak-to ir Technikos fak-to studentams, savo pasirinkimu.

Stipendijų iš privačių šaltinių retkarčiais esti. Paminėtinos yra stipendijos, skiriamos iš a. a. kun. Pautieniaus palikimo

Amerikoje. Kai kada viena kita savivaldybė išsigali sušelpti tą ar kitą Universiteto klausytoją. Pastaruoju laiku a. a. inž. Naruševičiaus palikimas Universitetui davė jau tiek nuošimčių, kad Senatas galės nuo ateinančių mokslo metų skirti vieną stipendiją. — Amerikos pilietis Chase pažadėjo 2000 dol. sumos stipendiją Vytauto Didžiojo Un-to vienam kitam gabesniam studentui, Lietuvos piliečiui, vykstančiam į Ameriką pasitobūlinti moksluose.

Universiteto vadovybė jau ne nuo šiandien gyvai rūpinasi klausimu, kaip pagelbėti platesniu maštabu neturtingajai studentų daliai: yra tai studentų bendrabučio ir valgyklos klausimas. Šių metų Vyriausybės Žiniose paskelbtuose biudžeto kredituose figūruoja 150.000 lt. sumos pozicija studentų namams statyti. Universiteto vadovybė ryžosi daryti žygių, kad kreditai būtų realizuoti, tačiau teigiamų padarinių nebuvo atsiekta, kadangi tie kreditai, kaip paaiškėjo, yra iš tikrųjų pavesti Žemės Ūkio Ministerijai, ir tiek tiktai pažadėta, kad naujai statomame Žemės Ūkio Rūmų name, pusiaurūsyje, bus kuriam laikui įrengta valgykla studentams. Nepaisant visų Universiteto vadovybės darytų pastangų — buvo patiekiamas memorandumas, vaikštinėjo Senato komisija pas Vyriausybę — Universiteto vadovybei nepavyko prisidėti savo nurodymais, realizuojant sumanymą, kuris taip arti paliečia Universiteto gyvenimą. Universiteto vadovybė turėjo savo apskaičiavimą, kad 50.000 lt. pakaktų valgyklai įrengti, o 100.000 lt. būtų galima suvartoti studentų namams pradėti statyti. Studentų atstovybė, nors buvo raginama susirūpinti šiuo klausimu, liko pasyvi.

Studentų Atstovybė. Studentų reikalais rūpinasi ir Studentų Atstovybė. Čia paduodama jos pačios apyskaita.

Jau 1930 m. Studentų Atstovybė įėjo į tinkamas savo darbo vėžes, nors šitai padaryti buvo labai sunku dėl ekonominių sąlygų. Studentų Atstovybė virto ne tik tikru mūsų studentijos atstovavimo ir reprezentavimo organu, bet ir svarbiu faktorium Universiteto gyvenime. Tad trumpai peržvelgsime ir Studentų Atstovybės atsiradimo istoriją.

Įsikūrus Lietuvos Universitetui atsirado būtinas reikalas turėti tokį bendrą studentijos organą, kuris šią studentiją atsto-

vautų ir gintų jos reikalus. Ir jau 1922 m. pavasarį įsikuria L. U. Studentų Savišalpos Draugija, kuri rūpinosi studentijos ekonominiais reikalais, o jau 1923 m. įsikūrusi Lietuvos Studentų Draugovė rūpinosi studentijos reprezentaciniais reikalais. Bet šios draugijos dar neatstojo tikros rinktos studentų atstovybės ir negalėjo atstovauti visos studentijos. Universiteto vadovybės ir pačios studentijos pastangomis 1925 m. gruodžio 5—6 dienomis įvyko pirmosios Studentų Atstovybės rinkimai. Tai buvo Studentų Atstovybės užuomazga, kuri jau tinkamai galėjo atstovauti studentiją tiek užsienyje, tiek viduje. 1929 m. lapkričio mėn. 7 d. Universiteto Senatas patvirtino naujus Studentų Atstovybės įstatus, pagal kuriuos „Studentų Atstovybė rūpinasi akademiniais ir ekonominiais studentų reikalais ir yra vyriausias studentų valdymosi ir atstovaujamasis organas" (§ 1). Studentų Atstovybė renkama Vytauto Didžiojo Universieto klausytojų vieneriems metams visuotiniu, lygiu, tiesioginiu ir slaptu balsavimu proporcingąja sistema. Šimtui įregistruotų studentų tenka viena vieta į Stud. Atstovybę. Rinkimų teisę turi visi įsiregistravę Universiteto raštinėje ir fakultetuose studentai ir laisvieji klausytojai. Renkami tegali būti tik studentai Lietuvos piliečiai. Universiteto Studentų Atstovybės rinkimai įvyksta kasmet rudens semestre įsiregistravimo terminui pasibaigus.

Išrinkus Studentų Atstovybę jos atstovai renka atskirus organus, kurie vestų Studentų Atstovybės reikalus. Studentų Atstovybė renka 1) prezidiumą, 2) revizijos komisiją ir 3) kitas komisijas bei organus, veikiančius Atstovybės vardu. Vykdomasis Studentų organas yra prezidiumas, renkamas Atstovybės slaptu balsavimu iš 1) pirmininko, 2) vice-pirmininko, 3) sekretoriaus, 4) II sekretoriaus ir 5) iždininko. Prezidiumo nariai renkami kiekvienas skyrium.

1930 m. gruodžio mėn. buvo jau minima Studentų Atstovybės 5 metų sukaktuvės. Per tuos penkerius metus Studentų Atstovybė jau buvo daug padariusi mūsų studentijai ekonominiu ir reprezentaciniu atžvilgiu. Atstovybės rūpesniu išgauta Valstybės Teatre studentams 50% nuolaida. Dauguma kino teatrų, „Spaudos Fondo" ir Šv. Kazimiero D-jos knygynai, Lietuvos ir „Romos" viešbučiai daro studentams atitinkamas nuolaidas. Tai vis Studentų Atstovybės nuopelnai.

Paskutiniosios Studentų Atstovybės rinkimai įvyko 1930 m. lapkričio 29 ir 30 dienomis. Rinkimuose dalyvavo 22 studentų organizacijų sąrašai. Studentai, matydami Studentų Atstovybės svarbą, šiuose rinkimuose gana aktyviai dalyvavo ir balsavusių nuošimtis buvo kur kas didesnis, kaip kuriais nors kitais metais. Atstovybėn išrinkta 41 atstovas, kur įeina:

1.	Studentų	Teisininkų-Ekonomistų D-jos	3 atstovai
2.	„	Technikų D-jos	2 „
3.	„	Medikų D-jos	2 „
4.	„	Humanitarų D-jos	2 „
5.	„	„Varpo“ D-jos	2 „
6.	„	Ateitininkų S-gos	12 „
7.	„	„Neo-Lithuania“ K-jos	3 „
8.	„	Žemaičių „Simano Daukanto“ D-jos ..	1 „
9.	„	Vokiečių Susivienijimo „Arminia“ ..	1 „
10.	„	Lenkų Susivienijimo	2 „
11.	„	„Filiae Lithuaniae“ K-jos	1 „
12.	„	Socialistų „Žaizdro“ D-jos	1 „
13.	„	Sionistų Socialistų D-jos	2 „
14.	„	Bendro Studentų Žydų Sąrašo	6 „

Pirmieji keturi fakultetinių draugijų sąrašai sudaro vieną bloką, kuris sutrumpintai vadinamas Fakbloku. Šio bloko lyderiu yra Balys Širvinskas — dabartinis Studentų Atstovybės pirmininkas.

Studentų Atstovybės prezidiuman išrinkta:

1. Pirmininku — Balys Širvinskas (Teisin.-Ekonom. D-jos)
2. Vice-pirm. — Antanas Diržys („Neo-Lithuania“)
3. Sekretoriu — Balys Paramskas („Varpo“ Draugija)
4. Iždininku — Julius Būtėnas (Humanitarų D-ja)
5. II Sekretoriu — Ošeris Šmidtas (Bendr. žydų sąrašas).

Be prezidiumo dar išrinkta 6 komisijos ir 1 referentas, būtent:

1. Revizijos Komisija, pirmininkas — V. Kubilius
2. Užsienio Komisija, pirmininkas — A. Baliūnas
3. Ekonominė Komisija pirm. — J. Žemaitis

4. Juridinė Komisija pirm. — E. Smilgis
5. Spaudos ir Meno Komisija pirm. — A. Briedis
6. Studentų Dienai Švęsti K-ja, pirm. — A. Brundza
7. Sporto Referentas — A. Nasvytis.

Dėl tam tikrų aplinkybių negalint studentų dienos (vasario 15 d.) švęsti, Studentų Atstovybės plenumo posėdy 1931 m. vasario 11 d. Studentų Dienai Švęsti K-ja buvo panaikinta.

Šiais paskutiniais metais ypač daug teko Studentų Atstovybei padirbėti. Daug darbo padėta organizuojant ir paruošiant VIII-ją SELL Sąjungos konferenciją, kuri įvyko š. m. birželio 3—8 d. Kaune. Šios VI-sios Atstovybės paruošta Akademinės Ligonių Kasos įstatai, kuriuos patvirtinus, reikia manyti, studentų sveikatos apsauga bus tinkamai sutvarkyta. Taip pat paruošti Lietuvos Studentų Sąjungos įstatai. Šioji Sąjunga galės išplėsti glaudesnius santykius tarp Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos ir Vytauto Didžiojo Universiteto studentijų. Šiai sąjungai įsikūrus tarptautiniuose studentų reikaluose Lietuvą atstovaus ne V. D. U. Studentų Atstovybė, bet minėtoji sąjunga. Be to, paruošta Studentų Atstovybės namo statymo fondo įstatai, kurie, galima sakyti, yra jau kertinis akmuo bendriems studentų namams statyti. Šiemet išsirūpinta nemažos nuolaidos įvairiose kirpyklose, skalbyklose bei valgyklose ir pirtyse. Taip pat išgauta nuolaidos 33% bilieto kainos studentams, važiuojantiems autobusais, jei iš karto perkama 25 bilietai.

Vytauto Didžiojo Universiteto Studentų Atstovybė yra narys Tarptautinės Studentų Sąjungos C. I. E. (Confédération Internationale des Étudiants) ir Pabaltijo valstybių studentų sąjungos SELL (Suomi, Eesti, Latvija, Lietuva). 1931-32 metams SELL sąjungos pirmininku išrinktas mūsų Studentų Atstovybės pirmininkas Balys Širvinskas.

V. D. U-to Studentų Atstovybės adresas: Kaunas, Universitetas, tel. 3252.

Prie šių žinių tenka pridurti, kad Švietimo Ministerijos Studentų Atstovybei yra skirti kreditai 1931 metams 10.500 lt.

Studentų organizacijos. Studentų organizacijų skaičius mokslo metų pradžioje buvo ligi 72. Per šiuos mokslo metus skaičius padidėjo. Senatui sutikus, buvo įregistruotos šios naujos organizacijos: 1) *Pedagogų Draugija,* 2) korporacija *Sudavia,* 3) studentų organizacija *Stedra,* 4) studentų technikų vyrija *Plienas,* 5) studentų susišelpimo draugija *Stella,* 6) studentų ateitininkų juristų ir ekonomistų korporacija *Justitia,* 7) studentų kalinių ir ligonių lankymo būrelis *Soteria,* 8) studentų rusų korporacija *Ruthenia,* 9) studenčių korporacija *Virgines Sudaviae,* 10) medikių ir odontologių korporacija *Patria,* 11) korporacija *Fraternitas Lithuania,* 12) *Fakultetinių Draugijų Sąjunga,* 13) *Skaučių Draugovė,* 14) *Lietuvių katalikų studentų Skautų Draugovė.* Buvusi studentų korporacija Arminia persitvarkė į *Studentų Vokiečių Susivienijimo korporaciją.* Iš šių organizacijų dvi (Stella ir Katalikų studentų Skautų Draugovė) tais pačiais metais buvo priverstos užsidaryti; be to, iš seniau įregistruotų organizacijų keletas dėlei neveiklumo buvo Universiteto Teismo pripažintos išbrauktinomis iš registracijos sąrašo. Šiuo metu iš viso priskaitoma 80 studentų orgnaizacijų.

Jos būtų galima sugrupuoti taip: 24 korporacijos, 11 fakultetinių organizacijų, 5 — ekonominės ir kitos su idėjiniais siekimais. Tautinių mažumų organizacijos: žydų — 13, lenkų — 3, rusų — 2, latvių — 2, ir vokiečių — 1.

Pasireiškusi buvo mintis studentų tarpe steigti Studentų Konventą, tačiau Senatas iš anksto pasisakė prieš tokį sumanymą.

Kitokių žinių apie Universiteto klausytojus galima rasti čia pat pridedamose statistikos lentelėse.

Vytauto Didžiojo Universiteto

1931 m. pavasario semestro studentų ir laisvųjų klausytojų statistika

		Teolog. Filos. Fak.			Evang. Teolog. Fak.	Humanit. Mokslų Fak.				Teisių Fak.			Matemat. - Gamtos Fak.				Medicinos Fak.				Technikos Fak.			IŠ VISO
		Teol. sk.	Filos. sk.	Viso		Filol. sk.	Filos. sk.	Istor. sk.	Viso	Teisių sk.	Ekon. sk.	Viso	Mat. Fiz. sk.	Fiz. Chem. sk.	Biol. sk.	Viso	Medic. sk.	Farm. sk.	Odont. sk.	Viso	Statyb. sk.	Techn. sk.	Viso	
Klausytojų kategorija	studentų	153	238	391	14	435	26	204	665	778	409	1187	119	27	143	289	430	180	199	809	324	105	429	3.784
	laisvųjų klausytojų	1	31	32	6	25	4	17	46	58	12	70	—	2	4	6	4	3	1	8	6	1	7	175
	Iš viso . .	154	269	423	20	460	30	221	711	835	421	1257	119	29	147	295	434	183	200	817	330	106	436	3.959
Studijų eiga	I-jo semestro . .	1	11	12	—	37	3	24	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76
	II-jo " . .	41	45	86	6	113	3	29	145	262	203	465	19	6	93	118	119	42	68	229	227		227	1.276
	III-jo " . .	4	9	13	1	22	—	17	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53
	IV-jo " . .	49	29	78	5	72	6	37	115	178	64	242	26	9	18	53	160	76	86	322	65	52	117	932
	V-jo " . .	—	20	20	—	20	3	14	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
	VI-jo " . .	25	54	79	7	81	4	46	131	188	64	252	29	5	18	52	76	29	31	136	15	21	36	693
	VII-jo " . .	1	15	16	—	10	2	9	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
	VIII-jo " . .	24	75	99	1	76	5	36	117	208	90	298	45	9	18	72	46	36	15	97	23	33	56	740
	IX-jo " . .	—	2	2	—	5	1	4	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
	X-jo " . .	8	7	15	—	13	2	4	19	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	33	—	—	—	67
	XI-jo " . .	—	—	—	—	6	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
	XII-jo " . .	1	1	2	—	5	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
	XIII-jo " . .	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Lytis	vyrų	154	142	296	20	213	21	108	342	736	314	1050	97	23	61	181	337	78	11	426	328	105	433	2.748
	moterų	—	127	127	—	247	9	113	369	100	107	207	22	6	86	114	97	105	189	391	2	1	3	1.211

			Teolog. Filos. Fak.			Evang. Teolog. Fak.	Humanit. Mokslų Fak.				Teisių Fak.			Matemat.-Gamtos Fak.				Medicinos Fak.				Technikos Fak.			IŠ VISO
			Teol. sk.	Filos. sk.	Viso		Filol. sk.	Filos. sk.	Istor. sk.	Viso	Teisių sk.	Ekon. sk.	Viso	Mat. Fiz. sk.	Fiz. Chem. sk.	Biol. sk.	Viso	Medic. sk.	Farm. sk.	Odont. sk.	Viso	Statyb. sk.	Techn. sk.	Viso	
Šeimos padėtis	vyrų	nevedusių	154	129	283	18	187	17	88	292	587	271	858	91	17	61	169	316	68	10	394	284	89	373	2.387
		vedusių	—	13	13	2	24	3	19	46	133	38	171	6	6	—	12	13	6	1	20	36	12	48	312
		našlių	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	—	—	—	—	2	1	—	3	1	—	1	8
		atsiskyrusių	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	2	3
		žinių nesuteikė	—	—	—	—	2	1	1	4	14	3	17	—	—	—	—	5	3	—	8	5	4	9	38
	moterų	neištekėjusių	—	115	115	—	225	7	95	327	87	100	187	22	5	77	104	83	94	163	340	2	1	3	1 076
		ištekėjusių	—	10	10	—	12	2	11	25	11	6	17	—	1	5	6	10	5	12	27	—	—	—	85
		našlių	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—	—	4
		atsiskyrusių	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	2
		žinių nesuteikė	—	2	2	—	9	—	7	16	2	1	3	—	—	3	3	3	5	12	20	—	—	—	44
Tėvų verslas		žemės ūkis	125	209	334	13	207	11	86	304	365	225	590	53	7	35	95	180	49	56	285	119	41	160	1.781
		pramonė	—	1	1	1	12	—	8	20	16	8	24	1	4	9	14	19	6	6	31	16	4	20	111
		prekyba	—	4	4	—	56	5	34	95	142	23	165	27	7	51	85	80	56	46	182	42	11	53	584
		transportas	—	—	—	—	1	—	2	3	2	1	3	—	—	1	1	4	1	—	5	1	1	2	14
		Valst. ar sav. tar.	9	21	30	1	70	2	30	102	108	70	178	15	6	20	41	48	8	32	88	68	22	90	530
		gyvena iš kapit.	—	2	2	1	9	1	2	12	18	5	23	—	1	1	2	2	3	2	7	6	1	7	54
		laisva profesija	12	25	37	—	61	6	29	96	107	64	171	17	3	21	41	62	31	27	120	47	15	62	527
		žinių nesuteikė	8	7	15	4	44	5	30	79	78	25	103	6	1	9	16	39	29	31	99	31	11	42	358
Pragyvenimo šaltinis		tėvai	89	72	161	5	163	6	83	252	243	128	371	39	13	100	152	258	110	132	500	144	42	186	1.627
		giminės	20	36	56	2	51	2	22	75	26	22	48	2	2	7	11	39	20	29	88	23	9	32	312
		svetimi	25	16	41	1	7	—	—	7	2	—	2	2	—	1	3	7	—	1	8	—	—	—	62
		stipendija	4	28	32	6	25	3	5	33	41	19	60	10	1	9	20	40	3	5	48	14	11	25	224
		tarnyba	3	76	79	5	115	9	63	187	378	202	580	23	8	11	42	21	9	4	34	84	22	106	1.033

		Teolog. Filos. Fak.			Evang. Teolog. Fak.	Humanit. Mokslų Fak.				Teisių Fak.			Matemat.-Gamtos Fak.				Medicinos Fak.				Technikos Fak.			IŠ VISO
		Teol. sk.	Filos. sk.	Viso		Filol. sk.	Filos. sk.	Istor. sk.	Viso	Teisių sk.	Ekon. sk.	Viso	Mat. Fiz. sk.	Fiz. Chem. sk.	Biol. sk.	Viso	Medic. sk.	Farm. sk.	Odont. sk.	Viso	Statyb. sk.	Techn. sk.	Viso	
Pragyvenimo šaltinis	laisvas uždarbis . .	9	37	46	1	84	6	38	128	131	42	173	43	5	12	60	52	26	15	93	61	20	81	582
	žinių nesuteikė . .	4	4	8	—	15	4	10	29	15	8	23	—	—	7	7	17	15	14	46	4	2	6	119
Gimimo metai	1866 metais . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	1877 „ . . .	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
	1879 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	1880 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	2
	1883 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	1884 „ . . .	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	1885 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
	1886 „ . . .	—	—	—	—	1	—	1	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
	1887 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	1888 „ . . .	—	—	—	—	1	—	1	2	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	5
	1889 „ . . .	—	1	1	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
	1890 „ . . .	—	—	—	—	—	1	1	2	4	—	4	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	7
	1891 „ . . .	—	1	1	—	1	—	1	2	8	1	9	—	—	—	—	—	1	1	2	—	2	2	16
	1892 „ . . .	—	2	2	1	1	1	2	4	6	—	6	—	—	—	—	1		—	1	2	—	2	16
	1893 „ . . .	—	—	—	1	—	1	2	3	9	2	11	1	2	—	3	—	3	—	3	2	1	3	24
	1894 „ . . .	—	—	—	—	1	1	3	12	1	13	1	1	—	2	—	—	1	1	2	2	—	2	22
	1895 „ . . .	2	1	3	1	5	—	1	6	4	4	8	—	—	—	—	4	—	2	6	2	—	2	26
	1896 „ . . .	—	—	—	—	3	—	2	5	9	3	12	—	—	1	1	3	2	—	5	1	—	1	24
	1897 „ . . .	2	2	4	—	4	2	2	8	13	3	16	1	1	1	3	4	—	1	5	2	1	3	39
	1898 „ . . .	—	5	5	—	3	—	1	4	13	4	17	—	—	2	2	5	—	—	5	2	1	3	36
	1899 „ . . .	3	4	7	—	4	—	2	6	24	8	32	1	1	—	2	9	1	2	12	2	1	3	62
	1900 „ . . .	3	7	10	1	7	—	4	11	16	8	24	—	—	—	—	9	—	2	11	5	2	7	64
	1901 „ . . .	5	6	11	—	4	—	6	10	26	11	37	—	1	—	1	6	1	2	9	9	1	10	78
	1902 „ . . .	4	15	19	—	9	—	7	16	28	12	40	2	1	1	4	5	3	4	12	11	—	11	102

		Teolog. Filos. Fak.			Evang. Teolog. Fak.	Humanit. Mokslų Fak.				Teisių Fak.			Matemat.-Gamtos Fak.				Medicinos Fak.				Technikos Fak.			IŠ VISO
		Teol. sk.	Filos. sk.	Viso		Filol. sk.	Filos. sk.	Istor. sk.	Viso	Teisių sk.	Ekon. sk.	Viso	Mat. Fiz. sk.	Fiz. Chem. sk.	Biol. sk.	Viso	Medic. sk.	Farm. sk.	Odont. sk.	Viso	Statyb. sk.	Techn. sk.	Viso	
Gimimo metai	1903 metais . . .	7	12	19	—	11	1	15	27	39	17	56	4	—	—	4	13	3	6	22	14	7	21	149
	1904 " . . .	13	28	41	—	19	3	14	36	61	30	91	7	1	6	14	27	6	10	43	18	11	29	254
	1905 " . . .	13	38	51	3	28	2	15	45	59	24	83	17	3	5	25	30	17	11	58	15	15	30	295
	1906 " . . .	25	31	56	1	44	5	21	70	96	53	149	10	1	9	20	46	17	16	79	27	14	41	416
	1907 " . . .	32	32	64	2	63	5	33	101	80	53	133	14	2	6	22	62	11	21	94	23	12	35	451
	1908 " . . .	22	28	50	3	60	2	29	91	97	60	157	17	3	11	31	42	29	32	103	36	16	52	487
	1909 " . . .	15	32	47	4	69	1	17	87	78	34	112	15	2	11	28	50	22	25	97	34	11	45	420
	1910 " . . .	6	14	20	—	53	3	19	75	74	32	106	12	6	24	42	43	34	28	105	46	6	52	400
	1911 " . . .	1	7	8	2	39	1	21	61	47	39	86	10	1	28	39	50	17	23	90	37	4	41	327
	1912 " . . .	1	3	4	1	20	—	2	22	19	19	38	3	2	24	29	18	7	10	35	30	—	30	159
	1913 " . . .	—	—	—	—	7	—	—	7	4	2	6	3	1	14	18	5	5	3	13	9	—	9	53
	1914 " . . .	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	2	—	—	2	2	—	—	—	—	1	—	1	6
	1915 " . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Gimimo vieta	Alytaus	6	17	23	1	13	—	13	26	24	9	33	3	1	2	6	23	2	12	37	8	2	10	136
	Biržų	13	13	26	1	9	2	6	17	34	22	56	4	—	6	10	15	10	9	34	11	4	15	159
	Kauno	7	8	15	1	51	4	22	77	111	52	163	7	9	26	42	69	29	23	121	62	10	72	491
	Kėdainių	1	12	13	—	10	2	3	15	19	11	30	3	—	3	6	11	2	3	16	1	3	4	84
	Kretingos	6	6	12	—	11	1	3	15	22	8	30	3	—	3	6	5	3	1	9	6	1	7	79
	Marijampolės . . .	7	26	33	2	39	—	20	59	72	21	93	12	2	10	24	27	13	20	60	26	10	36	307
	Mažeikių	4	5	9	2	13	3	3	19	16	6	22	2	—	6	8	8	4	3	15	6	3	9	84
	Panevėžio	17	20	37	3	27	2	23	52	56	30	86	10	2	7	19	26	13	17	56	21	6	27	280
	Raseinių	11	16	27	1	23	—	5	28	33	18	51	8	1	10	19	24	13	5	42	14	5	19	187
	Rokiškio	7	11	18	—	13	—	8	21	20	21	41	3	—	4	7	10	2	6	18	10	—	10	115
	Seinų	—	8	8	—	8	—	4	12	11	7	18	1	2	1	4	6	4	4	14	1	—	1	57
	Šakių	7	17	24	1	21	3	10	34	34	20	54	3	2	3	8	14	5	11	30	7	6	13	164
	Šiaulių	13	27	40	—	46	3	25	74	80	38	118	9	—	11	20	34	21	17	72	21	8	29	353

		Teolog. Filos. Fak.			Evang. Teolog. Fak.	Humanit. Mokslų Fak.				Teisių Fak.			Matemat. - Gamtos Fak.				Medicinos Fak.				Technikos Fak.			IŠ VISO
		Teol. sk.	Filos. sk.	Viso		Filol. sk.	Filos. sk.	Istor. sk.	Viso	Teisių sk.	Ekon. sk.	Viso	Mat. Fiz. sk.	Fiz. Chem. sk.	Biol. sk.	Viso	Medic. sk.	Farm. sk.	Odont. sk.	Viso	Statyb. sk.	Techn. sk.	Viso	
Gimimo vieta	Tauragės	8	3	11	2	14	—	3	17	28	11	39	1	—	2	3	11	1	4	16	5	3	8	96
	Telšių	6	4	10	—	18	4	3	25	27	12	39	7	—	2	9	6	6	—	12	13	3	16	111
	Trakų	7	—	7	—	4	—	5	9	7	3	10	2	2	2	6	3	4	4	11	6	3	9	52
	Ukmergės	8	7	15	—	24	1	7	32	28	12	40	11	1	10	22	22	18	14	54	9	4	13	176
	Utenos	12	13	25	—	13	—	5	18	20	14	34	6	—	6	12	15	4	5	24	11	2	13	126
	Vilkaviškio	4	14	18	1	27	2	12	41	44	28	72	6	—	6	12	21	10	12	43	20	4	24	211
	Zarasų-Ežerėnų . .	2	6	8	—	3	—	3	6	15	2	17	3	—	1	4	6	—	1	7	3	1	4	46
	Okup. Lietuvoj . .	3	5	8	—	12	1	7	20	28	5	33	3	1	6	10	17	2	6	25	7	1	8	104
	Klaipėdos krašte .	—	—	—	3	4	—	1	5	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	10
	Užsieny	3	18	21	—	39	1	18	58	71	46	117	9	6	16	31	50	11	17	78	48	23	71	376
	Latvijoj	2	13	15	2	18	1	12	31	35	25	60	3	—	3	6	11	6	6	23	14	4	18	155
Pilietybė	Lietuvos	154	264	418	18	449	29	219	697	822	413	1235	116	26	144	286	421	182	197	800	318	104	422	3.876
	Latvijos	—	3	3	1	2	—	—	2	6	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	15
	Vokietijos	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
	Rusijos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
	Lenkijos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Anglijos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Amerikos J. A. V. .	—	2	2	—	—	—	—	—	—	3	3	—	1	1	2	2	1	—	3	—	—	—	10
	Be pilietyb. . . .	—	—	—	1	6	1	1	8	5	2	7	2	2	1	5	4	—	1	5	6	1	7	33
	Svetimšalių	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	3	1	—	1	6
	Neišaiškinta . . .	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	—	4	6
	Žinių nesut. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	4	—	1	5	—	—	—	8
Tautybė	Lietuvių	154	266	420	11	304	18	141	463	548	380	928	71	14	54	139	260	63	86	409	206	74	280	2.650
	Žydų	—	2	2	—	118	12	73	203	245	21	266	41	10	83	134	155	108	99	362	85	26	111	1.078

		Teolog. Filos. Fak.			Evang. Teolog. Fak.	Humanit. Mokslų Fak.				Teisių Fak.			Matemat.-Gamtos Fak.				Medicinos Fak.				Technikos Fak.			IŠ VISO
		Teol. sk.	Filos. sk.	Viso	Evang. Teolog. Fak.	Filol. sk.	Filos. sk.	Istor. sk.	Viso	Teisių sk.	Ekon. sk.	Viso	Mat. Fiz. sk.	Fiz. Chem. sk.	Biol. sk.	Viso	Medic. sk.	Farm. sk.	Odont. sk.	Viso	Statyb. sk.	Techn. sk.	Viso	IŠ VISO
Tautybė	Lenkų	—	—	—	—	7	—	1	8	22	11	33	3	1	7	11	6	9	6	21	14	2	16	89
	Rusų	—	—	—	—	9	—	4	13	14	3	17	2	1	1	4	7	1	5	13	17	3	20	67
	Vokiečių	—	—	—	6	20	—	—	20	2	4	6	2	1	—	3	4	1	3	8	4	1	5	48
	Latvių	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	1	—	1	6
	Gudų	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	4	—	1	—	1	2	—	2	9
	Totorių	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3
	Anglų	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Karaimų	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	Žinių nesut.	—	1	1	—	2	—	—	2	1	2	3	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	7
Tikyba	Rymo-Katalikų	154	267	421	—	274	16	133	423	507	365	872	74	13	56	143	240	68	88	396	204	66	270	2.525
	Judėjų	—	2	2	—	117	12	71	200	245	21	266	41	10	83	134	157	108	99	364	85	26	111	1.077
	Evang. Liuter.	—	—	—	18	31	—	—	31	19	12	31	—	—	1	1	6	2	5	13	6	1	7	101
	Evang. Reform.	—	—	—	2	10	—	3	13	8	2	10	—	—	2	2	4	1	2	7	4	2	6	40
	Sentikų	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	6
	Stačiatikų	—	—	—	—	12	—	9	21	17	7	24	1	6	4	11	11	3	5	19	22	5	27	102
	Magometų	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3
	Laisvamanių	—	—	—	—	3	1	2	6	5	3	8	1	—	—	1	7	—	—	7	3	2	5	27
	Karaimų	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Ateistų	—	—	—	—	2	—	—	2	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
	Marijavitų	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Be tikybos	—	—	—	—	2	1	—	3	20	8	28	—	—	—	—	8	—	—	8	2	—	2	41
	Suv. Broliai Krist.	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
	Sen. liet. tikėj. pasek.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Žinių nesut.	—	—	—	—	8	—	—	8	6	3	9	2	—	1	3	—	1	—	1	2	4	6	27

Universiteto turtas ir lėšos.

Universiteto turtą valdo ir tvarko Ūkio Taryba.

Mokslo metams prasidedant, Senatas buvusius iki tol Ūkio Globos Tarybos narius patvirtino Ūkio Tarybos nariais, būtent: prof. Pr. Jodelę, prof. Pl. Jankauską, prof. J. Žilinską ir prof. M. Kaveckį. Ūkio Tarybos pirmininkas ex officio buvo p. Rektorius. Kai kuriems Ūkio Tarybos darbams atlikti, Senatui sutikus, buvo kviečiamas Un-to raštinės vedėjas Z. Gurevičius. Ūkio Taryba per kalbamuosius mokslo metus turėjo 50 posėdžių.

Universiteto nekilnojamąjį turtą sudaro:

1. Didieji rūmai (Gedimino ir Duonelaičio g-vių kertėje) — įvertinami 2.950.000 lt. suma; tų rūmų kieme sargams namas — 50.000 lt.

Didžiuose rūmuose turėjo sau būstus:

a) Rektorius ir Prorektoriaus kabinetai, Universiteto raštinė, archyvas;
b) Teologijos-Filosofijos fak-tas (dekanatas, auditorijos, seminarai, biblioteka, profesorių kambarys);
c) Evangelikų Teologijos fak-tas (dekanatas, auditorija);
d) Humanitarinių Mokslų fak-tas (dekanatas, auditorijos, seminarai, psichologijos laboratorija, profesorių kambarys);
e) Matematikos-Gamtos fak-tas (dekanatas, auditorija, biblioteka, Zoologijos ir lyginamosios anatomijos katedros mokslo įstaigos, Gamtos Muzėjus, Botanikos katedros mokslo įstaigos, Matematikos biblioteka ir seminaras, Mineralogijos ir geologijos katedros mokslo įstaigos);
f) Technikos fak-tas (auditorijos, dekanatas, biblioteka, paišybos ir braižybos salės, hidrotechnikos, geodezijos, statybos ir architektūros, mechaninės technologijos kabinetai);
g) Universiteto Biblioteka ir skaityklos.

2. I Rūmai (Mickevičiaus ir Duonelaičio g-vių kertėje) buvo iki 1931 metų nuomojami iš Kauno miesto Savivaldybės už 58.201 lt. 20 ct. metinės nuomos mokesčio. 1931 metų pradžioje Vyriausybė šiuos rūmus išpirko iš Miesto Savivaldybės ir pavedė juos Universiteto reikalams. Išperkant sumokėta 800.000 lt. už namą ir 344.700 lt. už užimamą 3447 kv. metr. žemės plotą.

I Rūmuose turėjo būstus:

a) Didžioji Universiteto salė, naudojama viešiesiems Universiteto posėdžiams, paskaitoms ir kaip Teisių fak-to auditorija;
b) Organinės chemijos katedros laboratorija;
c) Neorganinės chemijos katedros laboratorija, analizinė laboratorija;
d) Fizikos ir Fizinės chemijos katedrų mokslo įstaigos;
e) Organinės chemijos technologijos laboratorija;
f) Teisių fak-to auditorijos ir biblioteka;
g) Technikos fak-tas (tiltų ir pritaikomosios mechanikos katedrų kabinetai, braižybos salė, diplominių projektų braižykla).

Mokslo metams pasibaigus, Didžiuose ir I Rūmuose numatoma padaryti būstų pertvarkymą, kadangi daug Matematikos-Gamtos fak-to mokslo įstaigų ir visas Technikos fak-tas perkeliami į Fizikos-Chemijos Institutą.

3. II Rūmai (Gedimino ir Duonelaičio g-vių kertėje) kaipo Valstybės turtas buvo pavesti Universitetui, bet Ministerių Kabineto šių metų nutarimu turės būti kitais metais atiduoti Vidaus Reikalų Ministerijai.

II Rūmuose turėjo būstus:

a) Technikos fak-tas (auditorija, elektrotechnikos, statybos medžiagų technologijos, mechaninės technologijos laboratorijos);
b) Medicinos fak-tas (dekanatas, auditorija, histologijos kabinetas, patologinės anatomijos institutas, fiziologijos kabinetas ir laboratorija, farmakologijos kabinetas, farmacijos institutas);

Senato nutarimu, Technikos fak-to mokslo įstaigos turės iki 1931 m. rudens semestro pradžios persikelti į Fizikos-Chemijos Instituto rūmus. Medicinos fak-to įstaigoms pradedami statyti atskiri rūmai žemės sklype, priklausančiame Anatomijos Institutui.

4. Anatomijos Institutas (Mickevičiaus g-vė 7) su visais trobesiais įvertinamas 111.700 lt. suma. Prie Instituto žemės sklypas sudaro 4561 kv. metr.

5. Botanikos Sodas (Aukštoji Freda). Visi trobesiai ir žemė įvertinami 686.199 lt. suma. Žemės plotas sudaro 76 ha 96 ar.

6. Dviejų Klinikų Rūmai: a) akių klinika, b) ausų, nosies ir gerklės klinika (prie Vytauto prospekto, Karo ligoninės rajone) Rūmai pastatyti 1930 m., įvertinami 1.000.000 lt. suma. Klinikų žemės sklypas, išskirtas iš Karo Ligoninės žemės ploto ir Vyriausybės pavestas Universitetui, sudaro 4485 kv. metr. ir įvertinamas 336.385 lt. suma.

7. Brolių Vailokaičių dovana Universitetui (Viesulavoje — Linksmadvaryj) sudaro 16 ha 548 kv. metr. 1930 m. Vyriausybės nutarimu aerodromo reikalams nusavinta iš to sklypo 7 ha 1354 kv. metr. Likusi Universitetui sklypo dalis įvertinama 80.274 lt. suma. Ant to sklypo pastatytas Fizikos Chemijos Institutas.

Esamų trobesių Universitetui toli gražu neužtenka visoms savo įstaigoms sutalpinti. Ypač daug vietos reikalauja Medicinos fak-to įstaigos — klinikos. Tenka visai eilei įstaigų būstus nuomoti.

1) Stomatologijos ir Dentiatrijos klinikai, kabinetams ir auditorijai nuomojamas butas iš 10 kambarių (Laisvės Alėja 12) už 6300 lt. metinės nuomos.

2) Akušerijos ir ginekologijos klinikai ir Rentgeno Kabinetui būstai nuomojami Raudonojo Kryžiaus Ligoninėje už 2004 lt. metinės nuomos (ir 36.000 lt. ligoniams išlaikyti).

3) Einant tam tikromis sutartimis su Sveikatos Departamentu

a) Terapinė klinika, Vidaus ligų poliklinika, Chirurginė klinika ir Odos ir veneros ligų klinika turi sau vietos Valstybinėje Kauno ligoninėje;

b) Vaikų ligų klinika — Valstybinėje vaikų ligoninėje (Maironio 11);

c) Higienos ir Bakteriologijos laboratorija — Valstybiniame Higienos Institute (Poškos g. 4).

4) Einant tam tikromis sąlygomis, Basanavičiaus vardo Karo ligoninėje turi sau vietos

a) Nervų ir psichikos ligų klinika.

5) Astronomijos observatorija turėjo sau būstą Linksmadvaryj, I baterija.

Nuo pat pradžios įsikūrimo, Universitetui būstų klausimas visą laiką buvo opus. Yra Universitete įstaigų, kurioms net po 2—3 kartus teko kraustytis iš vieno namo į kitą; toksai bastymasis iš vietos į vietą ne tik kad sudaro keblumų įstaigos personalui, bet ir susijęs yra su žymiais valstybinio turto nuostoliais.

Pagaliau, šiais paskutiniais 1930/1931 mokslo metais Universitetas galėjo pasidžiaugti einąs prie savųjų, specialiai savo tikslams pritaikintų, pastatų. Taigi, kalbamais mokslo metais Universiteto gyvenime tenka šiuo atžvilgiu konstatuoti 3 svarbūs faktai — 3 Universiteto statybos: 1) klinikoms rūmų pastatymas, 2) baigiama Fizikos-Chemijos Instituto statyba ir 3) pradedama Medicinos fakulteto įstaigoms rūmų statyba.

Dviejų Klinikų Rūmai — a) akių klinika ir b) ausų, nosies ir gerklės klinika buvo pradėti statyti 1929 metais ir kitų metų rudenį baigti įrengti. 1930 m. lapkričio m. 30 d. įvyko naujų klinikų pašventinimas ir atidarymas — pirmųjų Universiteto pastatytų rūmų iškilmės. I tas nepaprastas, Universitetui didžiai reikšmingas iškilmes atvyko daug svečių; jų tarpe buvo ir p. Respublikos Prezidentas su Ponia, p. Ministeris Pirmininkas Tūbelis ir p. Švietimo Ministeris Šakenis su Poniomis, Medicinos ir kitų fakultetų vyresniojo ir jaunesniojo mokslo personalo nariai, Medicininių draugijų atstovų ir kitų svečių. Rūmų pašventinimo aktui pasibaigus, statybos komiteto pirmininkas prof. Jodelė, taręs keletą žodžių apie statybos eigą, perdavė raktus p. Švietimo Ministeriui, kuris, linkėdamas įstaigoms naujuo-

se rūmuose sėkmingai darbuotis, perdavė juos p. Rektoriui; p. Rektorius, dėkodamas Vyriausybei už rūpestingą palankumą Universitetui, perdavė raktus p. Medicinos fak-to Dekanui, o Dekanas, savo kalboje nurodęs į didelę reikšmę naujų rūmų tiek Medicinos fakultetui, tiek visuomenei, atidavė raktus Klinikų šeimininkams — Direktoriams: prof. P. Avižoniui ir prof. P. Radzvickui. Įspūdingo pirmųjų savų rūmų atidarymo nuotaikai sekė Klinikų Direktorių suruoštos svečiams vaišės; vaišėse dalyvavo taip pat atsilankę aukštieji svečiai: p. Respublikos Prezidentas su Ponia ir ponai Ministeriai su Poniomis.

Klinikų rūmų statybai buvo atleista 1929 m. 500.000 lt. ir 1930 m. 500.000 lt. — iš viso 1.000.000 lt. Kreditų sunaudota 1929 m. 364.067 lt. 70 ct. ir 1930 m. 531.146 lt. 36 ct. Likusių kreditų dalį 98.785 lt. 94 ct. Vyriausybė sutiko pratęsti 1931 metams ir jau yra sunaudota 95.435 lt. 52 ct. Iš viso iki 1931. VIII. 11. Klinikų rūmų statybai, įrengimui ir remontui to, kas buvo potvynio sugadinta, yra išleista 996.649 lt. 58 ct.

Fizikos-Chemijos Instituto statybai kertinis akmuo buvo padėtas 1925 m. birželio m. 14 d., statyba pradėta daug anksčiau negu Klinikų rūmai, bet tikimasi galutinai baigti įrengti tik 1931 m. vasarą; tų metų vasaros atostogų metu į naujai pastatytus rūmus turi persikelti Matematikos-Gamtos fak-to chemijos ir fizikos disciplinų mokslo įstaigos, o taip pat ir Technikos fak-to katedrų mokslo įstaigos. Nuo 1931 m. rudens semestro numatoma pradėti naujuose rūmuose paskaitos ir praktikos darbai.

Medicinos fakulteto įstaigų rūmai suprojektuota statyti 1931 m. pavasaryj. Statybos reikalas buvo be abejo skubus, turint galvoje, kad kitais metais to fakulteto įstaigos priverstos bus kraustytis iš II Universiteto rūmų. Senato išrinktoji Komisija iš p. Prorektoriaus ir dekanų prof. Lašo ir prof. Krėvės-Mickevičiaus darė reikalingų žygių Vyriausybėje ir Komisijos pastangų dėka buvo gauti kreditai, buvo paruošti eskiziniai planai ir pradėta pati statyba. 1931 m. liepos m. 3 d. įvyko rūmų kertinio akmens ir pamatų pašventinimas; ta proga buvo suruoštos iškilmės, į kurias atvyko p. Ministeris Pirmininkas Tūbelis, p. Švietimo Ministeris Šakenis, p. Rektorius, Medicinos ir Hu-

manitarinių Mokslų fakultetų Dekanai, daug profesūros ir jaunesniojo mokslo personalo narių, medicininių draugijų atstovų ir kitų svečių. Pašventinimui pasibaigus, svečiai čia pat suruoštoje palapinėje buvo vaišinami.

Medicinos fakulteto rūmų statybai Vyriausybė asignavo 2.000.000 lt. Šiais 1931 metais numatoma išleisti apie 700.000 lt.

Prasidėjus pasakytosioms Universiteto statyboms ir turint galvoje pažadus dėl tolimesnių statybų, reikia konstatuoti, kad šiuo metu Vyriausybė gyvai ir rūpestingai atjaučia Universiteto reikalus ir, kiek išgali, remia jį aktyviai.

Universiteto paprastosioms išlaidoms lėšas sudaro atleidžiami kasmet Valstybės biudžeto keliu kreditai. Universiteto pajamos (mokslapinigiai ir kit.) eina į Valstybės iždą; pajamų išimtinai savo dispozicijai Universitetas neturi. Piniginių aukų kalbamaisiais mokslo metais nebuvo.

Pajamų ir išlaidų dydis ir kreditų vartojimas atskiromis pozicijomis galima matyti iš pridedamos čia lentelės; joje paduodamos taip pat ir žinios apie Universiteto turto vertę, Universiteto personalo skaičių, baigusių mokslus ir tebestudijuojančių studentų skaičių ir kitokios žinios skaitmenimis.

1930 metais Universitetui buvo atleista pagrindinių kreditų 4.824.929 lt. sumai; išlaidų tais pačiais metais Universitetas turėjo 6.544.067 lt. Skirtumą sudaro nepaprastos išlaidos Universiteto statyboms; jos buvo padengtos Vyriausybės atleistais nepaprastoms išlaidoms kreditais — šių pastarųjų — buvo asignuota 1.615.158 lt. — ir papildomaisiais kreditais.

1931 metams atleistieji Universitetui pagrindiniai kreditai sudaro 5.954. 006 lt. Nepaprastoms išlaidoms Vyriausybė atleido: 700.000 lt. Universiteto I rūmų namui pirkti, 2.000.000 lt. Medicinos fakulteto rūmams statyti, 15.000 lt. Teologijos-Filosofijos fakulteto Bažnyčios apšildymui įtaisyti ir 150.000 lt. studentų namams statyti (Vyriaus. Žinios 350 Nr.).

Prof. P. Raudonikis
Universiteto sekretorius.

Universiteto

Nr.		I. IŠLAIDOS personalinės Lt. ct.	ūkio Lt. ct.	mokymo Lt. ct.	VISO Lt. ct.
1	Administracija	104965,20	351696,13	32114,68	488776,01
2	Biblioteka	27454,—	10923,86	76182,03	114559,89
3	Teolog.-Filosofijos fak. .	592707,54	1783,90	61928,89	656420,33
4	Evangelikų Teolog. fak.	94482,72	76,20	2767,50	97326,42
5	Humanitarin. Mokslų fak.	537388,53	5763,80	94837,06	637989,39
6	Tautosakos Rinkimo Kom.	10026,24	3509,—	31997,90	45533,14
7	Teisių fak.	352376,83	645,36	77730,59	430752,77
8	Matematikos-Gamtos fak.	738440,87	742192,36	188383,33	1669016,56
9	Medicinos fak.	846658,96	434765,18	226481,28	1507905,42
10	Akių ligų klinika . . .	4090,63	87343,16	47893,11	139326,90
11	Ausų, nosies ir gerklės kl.	2107,37	78919,06	29560,87	110587,30
12	Technikos fak.	506917,30	9156,02	129800,03	645873,35
		3817616,19	1726774,02	999677,27	6544067,48

Nr.		III. INVENTORIUS Ūkio Lt. ct.	mokslo pirktas Lt. ct.	mokslo aukotas Lt. ct.	mokslo įstaig. pers. pag. Lt. ct.	Viso Lt. ct.
1	Administracija . . .	5680301,11	—	—	—	5680301,11
2	Biblioteka . . .	59288,15	392154,58	738035,—	—	1189477,73
3	Teolog.-Filos. fak.	14982,40	68578,69	1523,25	—	85084,34
4	Evangel. Teol. „	1660,—	9312,19	—	—	10972,19
5	Humanit.Moksl. „	15795,19	60430,02	38786,24	—	115011,45
6	Teisių fak. . . .	4622,65	59000,57	462,50	—	64085,72
7	Matemat.-Gamt. f.	205231,49	1054013,36	73322,20	88124,30	1420691,35
8	Medicinos fak. . .	311.486,33	1114803,78	30871,28	39910,—	1497071,39
9	Technikos „ . .	44833,84	423453,86	33518,80	5664,25	507470,75
		6338201,16	3181747,05	916519,27	133698,55	10570166,03

1930 metų apyskaita.

II. P A J A M O S							
Mokslapinigiai § 28 str. 1	Ligonių § 36 str. 4	Laboratorijų § 36 str. 5	Valst. turto nuomos § 38 str. 5	Valst. turto likvid. § 38 str. 6	Spaudinių § 43 str. 2	Nenumatytosios pajamos § 45 str. 4	V I S O
Lt. ct.	Lt. ct.	Lt. ct.	Lt. ct.	Lt. ct.	Lt. ct.	Lt. ct.	Lt. ct.
—	—	—	6831.70	250.—	146.65	17674.92	24903.27
—	—	—	264,13	—	290.—	—	554.13
68280.—	—	—	—	—	1126.80	22.40	69429.20
3570.—	—	—	—	—	—	—	3570.—
112140.—	—	—	—	—	3311.05	68 70	115519.75
—	—	—	—	—	—	—	—
202390.—	—	—	—	—	5383.20	100.10	207873.30
48780.—	—	—	9693,44	36192.91	1733.85	374.52	96774.72
124960.—	20127.—	1925.—	2635,92	—	1164.63	679.10	151491.65
—	1019.50	—	—	—	—	—	1019.50
—	536.50	—	—	—	—	—	536.50
64460.—	—	6360.—	1216.60	—	947,80	22.30	73006 70
624580.—	21683.—	8285.—	20641.79	36442.91	14103.98	18942,04	744678.72

IV. STUDENTAI		V. PERSONALAS					VI. DIPLOMANT.		
pav. sem.	rud. sem.	Mokslo			Techn.	Viso	Iki 1930 I. 1	1930	Viso
skaič	skaič.	vyr.	jaun.	pag.					
—	—	—	—	—	22	22	—	—	—
—	—	—	—	—	6	6	—	—	—
417	427	25	1	2	2	30	208	41	249
18	21	5	—	—	—	5	5	3	8
719	711	20	9	2	4	35	44	12	56
1180	1344	18	3	—	1	22	247	55	302
309	307	19	28	8	15	70	42	11	53
727	838	17	37	22	41	117	152	42	194
356	449	23	17	—	10	50	28	15	43
3726	4097	127	95	34	101	357	726	179	905

VII. PEREINAMOS SUMOS	
Sąskaitos pavadin.	Lt. ct.
1. Kasos s-ta . .	420809.63
2. L.K.B. ein. s-ta Nr.213	376.97
3. L.K B. „ „ Nr. 1524	1299.59
4. L-K B. term. ind. s-ta	10000.—
5. L.K.B.ein.s-ta Nr.	7631.45
6. Akad. Lig. Kas. s-ta	995.37
7. Stipendijų s-ta	244700.—
8. Pens ir Paš. F. s-ta	118956.24
9. Lig. Kasos s-ta	2068.53
10. Valst. Kont. s-ta	45.—
11. V.M.S. ir P. Rūmų s-ta	1180.—
12. Prek. Muz. s-ta	417.19
13. Šviet. Min. s-ta	2658 38
14. Vid. R. Min. s-ta	261 25
15. Fiz. Chem. Inst. pl. „	600.—
16. Akių aus. kl. plan. „	35.80
17. Min. Kabin. s-ta	1000.—
18. Debitorių s-ta .	239786.78
19. Kreditorių s-ta	434.—

Universitetui skirtieji kreditai 1931 metams.

	Sąmatos §	str.	raid.	Administrac.	Biblioteka	Teolog. Fil. f.	Evang. Teol. f.	Hum. Moksl. f.	Taut. rink. k.	Teisių f.	Mat. Gamt. f.	Medicinos f.	Akių ligų k.	Ausų, nos. ir gerk. k	Technikos f.	Viso
Personalui atlyginti	1	5	a	55.920	21.600	372.280	57.600	310.520	—	242.640	406.960	564.640	—	—	353.880	2.386.040
			b	11.388	2.952	240	—	2.664	—	1·944	30.456	53.304	—	—	10.464	113.412
			c	5.609	1.746	31.710	5.000	26.682	—	20.382	36.868	51.912	—	—	30.362	210.271
			d	7.200	720	240	—	2.880	—	—	8.880	11.520	—	—	4.320	35.760
			f	2.584	742	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.326
			h	7.410	2.076	1.158	—	9.564	—	3.156	24.864	42.726	—	—	17.190	108.144
			n	—	1.200	480	—	17.280	—	5.760	38.280	85.560	—	—	22.320	170.880
		6	a	—	—	219.020	40.320	221.280	--	116.402	186.480	158.040	—	—	158.880	1.100.422
			d	36.000	—	10.800	8.400	8.400	—	8.400	8.400	8.400	—	—	8 400	97.200
		8	a	4.920	—	—	—	--	12.240	—	5.400	17.260	40.920	31.920	1.920	114.580
	23	10	—	90	—	—	105	1.966	200	310	500	418	1.000	600	260	5.449
				131.121	31.036	635.928	111.425	601.236	12.440	398.994	747.088	993.780	41.920	32.520	607.996	4.345.484
Ūkio	2	1	a	5.500	1.500	200	50	450	600	500	450	1.200	200	150	800	11.600
			b	2.000	1.000	150	50	200	—	250	250	425	400	300	250	5.275
			c	500	—	50	—	—	—	—	—	100	50	30	80	810
			d	1.000	—	350	—	—	—	—	60	440	12	12	600	2.474
			e	5.480	1.500	350	—	250	120	250	600	1.400	320	320	760	11.350
		2	a	100.000	—	--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100.000
			b	100.000	—	—	—	—	—	—	—	450	—	—	—	100.450
			c	41.275	—	—	—	100	—	--	1.500	1.920	12.000	10.000	--	66.795
			e	19.190	—	—	—	—	—	—	—	—	2.800	2.450	—	24 440
			f	—	—	—	—	—	—	—	—	9.300	—	—	—	9.300
			h	12.900	—	—	—	—	—	—	—	—	610	200	—	13.710
			i	3.000	—	250	—	—	—	—	100	440	425	200	—	4.415
	3	1	—	10.000	10.000	800	—	1500	2.000	800	20.000	13.000	750	750	—	59.600
	4	1	—	63.000	—	—	—	—	—	—	10.000	8.00	2.100	800	1.000	84.900
		2	a	2.000	150	200	50	400	—	100	2.000	850	250	180	1.900	8.080
			c	—	—	—	—	600	—	—	1.400	1.150	500	240	3.000	6.890
	6	1	—	1.500	—	—	—	—	3.000	—	1.000	—	300	—	—	5.800
		4	—	14.336	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.336

Ūkio		6	—	1.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.200
		7	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000
		8	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000
		21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	—	200
		26	—	3.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.000
	21	19	a	—	—	—	—	—	—	—	35.850	—	—	—	—	35.850
			b	—	—	—	—	—	—	—	600	—	—	—	—	600
			c	—	—	—	—	—	—	—	34.126	—	—	—	—	34.126
			l	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—	—	—	—	1.000
	24	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71.196	45.615	—	116.811
		3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.000	—	—	2.000
	3	—	—	700.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	700.000
	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.000.000	—	—	—	2.000,000
	9	—	—	—	—	15.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15.000
	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250.000	—	—	—	50.000	300.000
				1.087.881	14.150	17.350	150	3.500	5.720	1.900	358.936	2.038.675	94.013	61.347	58.390	3.742.012
Mokslo	3	3	—	—	—	3.000	—	1.500	—	3.500	80.000	67.000	1.000	1.000	75.000	232.000
		4	—	—	75.000	8.000	1.500	12.000	—	8.000	25.000	38.000	2.200	1.000	10.000	180.700
		5	—	3.000	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—	—	4.000
	6	13	—	—	—	—	—	—	—	—	27.000	22.000	450	400	12.120	61.970
	17	3	—	1.500	5 000	20.000	1.000	25.000	15.000	28.000	15.000	5.000	—	—	8.000	123.500
		5	—	2.500	7.000	25.000	2.000	30.000	10.000	25.000	15.000	20.000	—	—	10.620	147.120
	20	7	—	3.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.000
	21	6	—	12.600	—	—	—	—	—	—	—	320	—	—	—	12.920
		8	—	—	—	8.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.000
		9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50.000	—	—	—	50.000
		11	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600
		13	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—	—	500
		14	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.000
		15	—	—	—	800	—	—	—	—	10.000	—	—	—	—	10.800
		19	d	—	—	—	—	—	—	—	3 000	—	—	—	—	3.000
	24	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.000	14.000	—	28.000
	25	1	—	—	—	—	—	—	—	—	300	1.500	250	100	—	2.150
		2	—	—	—	—	—	—	—	—	300	2.500	250	200	—	3.250
Viso. . .				33.200	87.000	64.800	4.500	68.500	25.000	64.500	176.100	206.320	19.150	16.700	115.740	881.510
Iš viso . .				1.252.202	132.186	718.078	116.075	673.236	43.160	465.394	1.282.124	3.238.775	155.083	110.567	782.126	8.969.006